

Lužec

(okr. Louny)

ZÁMEK č.p. 1

stavebněhistorický průzkum

Mgr. Miroslav Nový

Mgr. Eliška Nová

4 - 5/2009

OBSAH

1. ÚVOD	2
1.1. Základní identifikační údaje objektu	2
1.2. Vlastník objektu	2
1.3. Základní informace o zpracovateli průzkumu	2
1.4. Stručná anotace	2
1.5. Podklady	3
1.6. Důvody zpracování	3
1.7. Metodika SHP	3
2. DĚJINY OBJEKTU	4
3. ARCHITEKTONICKÝ ROZBOR	16
3.1. Geografické a urbanistické vztahy	16
3.2. Základní charakteristika objektu	17
3.3. Použité stavební materiály	17
3.4. Rozbor exteriéru – průčelí a zastřešení	17
3.4.1. Jižní průčelí	17
3.4.2. Východní průčelí	20
3.4.3. Severní průčelí	21
3.4.4. Zastřešení	22
3.5. Rozbor dispozičního a komunikačního schématu	23
3.6. Popis jednotlivých místností (rozbor interiéru)	24
3.6.1. Přízemí	24
3.6.2. Patro	29
3.6.3. Podkroví a krov	34
4. STAVEBNĚHISTORICKÝ VÝVOJ	36
5. DENDROCHRONOLOGICKÉ DATOVÁNÍ	40
6. ARCHITEKTONICKO - PAMÁTKOVÉ HODNOCENÍ	41
7. SOUPIS HODNOTNÝCH KONSTRUKCÍ, PRVKŮ A POVRCHOVÝCH ÚPRAV	41
7.1. Exteriér	41
7.2. Interiér	42
8. SOUPIS HLAVNÍCH ZÁVAD	42
8.1. Exteriér	42
8.2. Interiér	43
9. NÁMĚTY PRO ZACHOVÁNÍ A REHABILITACI PAMÁTKOVÝCH HODNOT OBJEKTU	43
9.1. Doporučení pro další dokumentaci stavby (rozšíření poznatků SHP)	43
9.2. Exteriér	43
9.3. Interiér	44
10. SEZNAM HISTORICKÉ MAPOVÉ, PLÁNOVÉ A OBRAZOVÉ DOKUMENTACE	45
11. SEZNAM GRAFICKÝCH PŘÍLOH	45
12. SEZNAM SNÍMKŮ FOTODOKUMENTACE STÁVAJÍCÍHO STAVU	45
13. HISTORICKÉ MAPOVÁ, PLÁNOVÁ A OBRAZOVÁ DOKUMENTACE	48
14. GRAFICKÉ PŘÍLOHY	54
15. FOTODOKUMENTACE STÁVAJÍCÍHO STAVU	66

1. ÚVOD

1.1. ZÁKLADNÍ IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE OBJEKTU

Objekt: zámek č.p. 1

Parcela: st.p.č. 70/3

Obec: Vroutek

Část obce: Lužec

Katastrální území: Vidhostice

Okres: Louny

Kraj: Ústecký

Nemovitá kulturní památka: číslo rejstříku ÚSKP – 42581/5-1126

1.2. VLASTNÍK OBJEKTU

Miloslav Martínek, Ant. Suchého 2051, Kladno

1.3. ZÁKLADNÍ INFORMACE O ZPRACOVATELÍCH PRŮZKUMU

Mgr. Miroslav Nový – architektonický rozbor objektu

SNP 2354/37, 400 11 Ústí nad Labem (*člen Sdružení pro stavebněhistorický průzkum o.s.*)

mobil: 728 340 103

e-mail: miroslav.novy@centrum.cz

web: <http://shp-novych.wz.cz>

Mgr. Eliška Nová – dějiny objektu

SNP 2354/37, 400 11 Ústí nad Labem (*členka Sdružení pro stavebněhistorický průzkum o.s.*)

mobil: 723 722 609

e-mail: eliska.nova@centrum.cz

web: <http://shp-novych.wz.cz>

Spolupráce:

Ing. Tomáš Kyncl – analýza dendrochronologických vzorků

Eliášova 37, 616 00 Brno (*člen Sdružení pro stavebněhistorický průzkum o.s.*)

mobil: 605 519 831

e-mail: kyncl@dendrochronologie.cz

web: www.dendrochronologie.cz

1.4. STRUČNÁ ANOTACE

Předmětem stavebněhistorického průzkumu je objekt zámku v Lužci, okres Louny, Ústecký kraj. Součástí SHP nejsou přilehlé objekty hospodářského charakteru, které společně s parkem, který na zástavbu dvora navazuje, tvořily jednotný areál.

Zděný patrový nepodsklepený původem raně barokní objekt prošel v průběhu staletí řadou stavebních úprav. Léta zanedbané údržby se projevila na stávajícím velmi neutěšeném, ba dalo by se říci havarijním stavu stavby – zborcené části obvodového zdiva a atik se štíty, havarijný stav zastřešení, v interiéru místy více či méně zborcené konstrukce (stropní, podlahové), veškeré výplně vstupů i oken dochovány torzálně, plošnější samovolná destrukce omítkových vrstev (exteriérových i interiérových).

1.5. PODKLADY

- zaměření objektu v elektronické podobě (formát DWG) z 02/209 zpracované Autorizovanou projekční kanceláří iMK, Ing. M. Lukášek, K. Suchý, Ke Stadionu 2347, Kladno

1.6. DŮVODY ZPRACOVÁNÍ

- stavebněhistorický průzkum byl proveden v souvislosti se zamýšlenou obnovou a stavebními úpravami zámku

1.7. METODIKA SHP

Průzkum byl prováděn primérně jako standardní nedestruktivní a jeho struktura vychází z platné metodiky.¹ Havarijní stav objektu však umožnil na řadě míst provést destruktivní sondáž do omítkových vrstev, čímž se tak SHP stalo dílčím způsobem hloubkovým. Na vytipovaných místech byly proto v rámci zkoumání stavby provedeny lokální sondy do exteriérových i interiérových omítek, popř. mladších zadržek, pro ověření některých stavebněhistorických situací, event. historických povrchových úprav. Ani tak není 100% zaručeno, že při stavebních úpravách zámku nebudou objeveny kupř. další otvory, spáry, starší zádlažba apod. Havarijnost stavby totiž neumožnila zcela bezpečný přístup do všech jejích částí (např. pohyb v podkroví byl de facto nemožný /přínejmenším velmi obtížný/, stejně tak v části místností patra). Stejně tak jsme nepovažovali za zcela přijatelné plošné snímání stávajících omítkových vrstev. Bez lešení nebylo možné ani detailní ohledání fasád.

V rámci SHP byly rovněž ze stavby odebrány dendrochronologické vzorky z části dřevěných konstrukcí. Odebírání dendrochronologických vzorků se již stalo standardem SHP (především kvůli exaktnosti získaných dat). Takto získaná data jsou důležitá pro poznání geneze (resp. bližší dataci) stavby.

Struktura textové části elaborátu začíná tradičně kapitolou zabírající se dějinami objektu, zpracovanou na základě dostupných (dohledatelných) písemných, ikonografických a plánových a mapových podkladů.

V rámci architektonického rozboru objektu je v první řadě popsán exteriér stavby, resp. jeho jednotlivá průčelí a zastřešení (tomu předchází ještě stručný popis urbanistického a situačního umístění stavby v rámci sídelního celku). Následuje popis interiéru, který začíná rozбором dispozičního a komunikačního schématu stavby a následuje popis všech prostor včetně veškerých viditelných detailů. Jednotlivé prostory byly pro přehlednost číslovány; čísla místností v textu korespondují s čísly v půdorysných zaměřeních.

Již úvodem je třeba předestřít, že zámek takřka zcela přesně orientován dle světových stran (v reálu se jedná o velmi mírný odklon). V popisech proto lze použít označení ideální orientace.

Nezbytným podkladem pro terénní průzkum i závěrečná vyhodnocení objektu byla zaměření půdorysů všech podlaží objektu, která nám byla poskytnuta vlastníkem v elektronické podobě (DWG formátu), výjma půdorysu krovu (důvod viz výše). Toto zaměření však bylo nezbytné upravit, neboť obsahovalo řadu nepřesností. Doplnění zaměření provedl autor architektonického rozboru SHP Mgr. Miroslav Nový. Doměřování bylo provedeno běžným svinovacím metrem a dálkovým laseroměrem Leica Disto™ Classic 5. Veškeré úpravy a doplňky výkresové dokumentace byly provedeny v programu TurboCAD Deluxe 14. Půdorysy (resp. jejich vyhodnocení) byly vybarveny v programu Adobe® Photoshop® Elements 2.0. Přes doměřování a úpravu zaměření nelze jednoznačně říci, že zde předložené půdorysy nemohou obsahovat dílčí chyby, resp. odchylky oproti reálu. Kompletní nové zaměření však nebylo z časových důvodů možné, ani nebylo předmětem zakázky.

Standardní součástí SHP je fotografická příloha zachycující stávající stav objektu. Fotografie byly pořízeny autory SHP, a to digitálním fotoaparátem Canon EOS 1000D.

Veškerou kresebnou dokumentaci (Tabulky I až V) vytvořil autor terénní fáze SHP.

Upozornění:

Doporučení k zachování architektonických a památkových hodnot objektu uvedená v tomto SHP vyjadřují názory zpracovatele učiněná na základě hlubšího poznání stavby a nenahrazují odborná vyjádření a závazná stanoviska příslušné odborné organizace a výkonného památkového orgánu ve smyslu §§ zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči.

Práce je duševním vlastnictvím autorů.

¹ Macek, P.: Standardní nedestruktivní stavebně-historický průzkum. 2. doplněné vydání, Praha 2001

2. DĚJINY OBJEKTU

Ves Lužec leží v jihozápadní části lounského okresu, asi 8 km jihozápadně od Podbořan. Západně od jádra vsi se nachází areál zámku a hospodářského dvora. Hospodářský dvůr je přetrnut silnicí, procházející vsí ve směru východ – západ, zámek tvoří severní stranu areálu a severně od něj se rozkládá bývalý zámecký park.

V literatuře byla objektu zámku v Lužci věnována doposud jen zcela minimální pozornost. V Ottově slovníku naučném je zmíněn zámek s kaplí a parkem a dále údaj, že zámek vystavěli Kagerové ze Stampachu v XVIII. století.² Ve vlastivědné literatuře z 1. poloviny 20. století je informací minimum – německá vlastivěda podbořanského okresu z roku 1902 uvádí pouze to, že dle Schallera se v prostoru starého zámku nacházela kaple sv. Rocha, nyní už však po tom není ani stopa.³ Česká vlastivěda z roku 1924 pak zmiňuje v Lužci pouze dvůr.⁴ August Sedláček ve svém rozsáhlém díle o hradech, zámcích a tvrzích opět cituje Schallerovu informaci o existenci starého zámku a dodává domněnku, že „byl-li tam, vznikl bezpochyby v 17. neb 18. století.“⁵

Modernější literatura sice uvádí údaje podrobnější, bohužel však nepřesné. V základním díle o hradech, zámcích a tvrzích z 80. let 20. století je uvedeno, že v Lužci existovala už v 15. století tvrz.⁶ Tato tvrzení je však mylné, v pramenech 15. a 16. století je Lužec zmiňován výhradně jako pouhá ves, příslušející k jiným statkům (viz podrobněji níže). Nejpodrobněji se dosud Lužci věnoval Jiří Úlovec ve svém díle o ohrožených panských sídlech, i zde jsou však některé údaje (týkající se např. posloupnosti majitelů) nepřesné.⁷

Věnujme nyní pozornost majitelům Lužce v průběhu historie.

První písemná zmínka o Lužci pochází až z roku 1447, kdy ves Lužec s poddanskými dvory získal po svém otci Pechanec Ojří z Očedělic.⁸ V roce 1483 patřil Lužec k panství Petrohrad. Tehdy ho Jan z Janovic a na Petršpurce prodal Burianovi z Gutštejna. Podrobný výpis majetku uvádí, že v Lužci byly tři poplatné poddanské usedlosti.⁹ Po Burianovi byl majitelem petrohradského panství Jetřich z Gutštejna, jemuž byl Petršpurk za jeho přečiny proti zemi a královské koruně zabrán. Vladislav II. ho v roce 1510 vrátil jeho bratru Wolfovi z Gutštejna.¹⁰

I nadále byla drobná ves Lužec součástí jiných statků. V roce 1543 ho Václav Chotek z Chotkova prodal Janovi Údrckému z Plešnic, zmíněny jsou opět pouze „v Lužci dvory kmetci osedlé i pusté s platem“.¹¹

V roce 1577 postoupil Jindřich Brozanský z Brozan část svých majetků manželce a dětem – vzhledem k dluhu, který vůči manželce měl. Zmíněna je opět jen ves Lužec.¹²

O dva roky později už však Lužec patřil k panství Chyše a jeho majitelem byl Mikuláš z Lobkovic, který ho prodal Ferdinandu Jenšperkovi z Jenšperka.¹³

Dalším majitelem Lužce byl Ferdinand Adam Údrcký z Údrče, držitel statku Kalec. Zřejmě právě za tohoto držitele byl v Lužci zřízen poplužní dvůr. Jemu byla po bitvě na Bílé hoře za účast na stavovském povstání konfiskována polovina majetku. Panství bylo oceněno na 8381 kop 14 grošů. K poplužnímu dvoru je zde uvedeno „Dvůr Lužce při němž se chovalo dva potahy, za jehožto stavení klade se ... 300 kop míš.“¹⁴ Tato taxa panství je prvním písemným pramenem, zaznamenávajícím existenci poplužního dvora.

V roce 1627 prodala česká komora statek Lužec za 9292 kop 14 grošů Janu Ludvíku Nesslingerovi (někdy uváděn též jako Nasslinger) ze Schelchengrabu – spolu s Drahonice, konfiskovanými Janu Jindřichu Údrckému.¹⁵

Po smrti Jana Ludvíka Nesslingera ujala statky jménem sirotek jeho manželka Anna Kateřina, rozená Černínová z Chudenic. Zmíněn je opět poplužní dvůr Lužec.¹⁶

7. února 1665 se statků Drahonice, Lužec a Vidhostice ujaly Nesslingerovy děti – Johann Adam, Franz Rudolf, Georg Ladislav, Sibilla Poloxina a Anna Katharina, v Lužci je stále zmiňován pouze poplužní dvůr.¹⁷

16. ledna 1670 prodal Franz Rudolf Nesslinger Lužec Christophu Martinu Stampachu ze Stampachu. Zmíněn je statek Lužec se vším příslušenstvím, jmenovitě rytířské sídlo (*Rittersitz*) Lužec a při něm se nacházející poplužní dvůr a ovčín. Prodávající si vymínil předkupní právo¹⁸

Po smrti Christopa Martina ze Stampachu prodali jeho synové Leopold Anton a Frantz Erasmus, páni na Lužci a Vescích v roce 1698 statek Lužec s příslušenstvím (opět zmíněno rytířské sídlo, poplužní dvůr a ovčín) Georgu Antonu Nesslingerovi ze Schelchengrabu, pánu na Vidhosticích.¹⁹

K dalšímu prodeji statku došlo už v roce 1704, kdy ho koupil Johann Wentzl Boos von Walteck zu Montfort.²⁰ V roce 1715 pak panství po Sofii Boosin von Waldeck zdědila Sofia Jakobina Příchovská a v roce

² Ottův slovník naučný, sv. XVI., Praha 1900, s. 487

³ Rott, Wenzl: Der politische Bezirk Podersam, Podersam 1902, s. 551

⁴ Bollech, Emil: Podbořansko, Podbořany 1924, s. 58

⁵ Sedláček August: Hrad, zámky a tvrže království českého XIV., Litoměřicko a Žatecko, Praha 1923, s. 366

⁶ Hrad, zámky a tvrže v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III. Severní Čechy, Praha 1984, s. 293

⁷ Úlovec, Jiří: Ohrožené hrady, zámky a tvrže Čech, 1. díl, Praha 2003, s. 450-454

⁸ NA Praha, DD 20, pag. 181

⁹ NA Praha, DZV 3 C 18

¹⁰ NA Praha, DZV 3 C 23

¹¹ NA Praha, DZV 4 G 14

¹² NA Praha, DZV 89 C 17

¹³ NA Praha, DZV 20 O 8

¹⁴ NA Praha, SM, C 215/A2, kt. 344

¹⁵ NA Praha, DZV 301 L 13-15

¹⁶ NA Praha, DZV 113 M 3

¹⁷ NA Praha, DZV 114 H 16

¹⁸ NA Praha, DZV 318 F 20-22

¹⁹ NA Praha, DZV 409 D 14

1728 ho prodala Georgu Olivierovi hraběti z Wallisu. Námí sledovaný objekt je v kupní smlouvě označen jako panské obydlí (*herrschaftliche Wohnung*).²¹

V roce 1750 koupil Karl Kager ze Stampachu, pán na Mlýncích, od poručníka pozůstalosti po hraběti Wallisovi Wentzla Franze von Haymele statky Ležky, Přibenece, Mukoděly, Lužec a Vidhostice. Příslušenství je jmenováno pouze souhrnně jako zámky, panská obydlí, hospodářské budovy, poplužní dvory, ovčiny atd.²² Karl Kager tyto statky připojil k Mlýncům a z nově vzniklého panství nechal vytvořit v roce 1764 rodinný fideikomis (panství, které je nedělitelné, nelze ho prodat, darovat ani směnit a dědí se v rodě podle daných pravidel).²³

V roce 1768 Karl Kager ze Stampachu zemřel a panství se dostalo jeho synovci Franzi Wenzlu Stampachovi.²⁴ Po jeho smrti v roce 1804 zdědil panství jeho syn Wenzl Joseph,²⁵ ten však zemřel svobodný a bezdětný už v roce 1815. Novým majitelem se stal jeho mladší bratr Johann.²⁶ I on zemřel bezdětný a po jeho smrti se majitelkou stala v roce 1831 jeho sestra Marie Pachtová (rozená ze Stampachu).²⁷ Po její smrti bylo panství prodáno v roce 1852 Johannu Antonu ze Starku a Johannu Riedlovi.²⁸ Už v roce 1855 Johann Anton Stark svůj podíl na panství Johannu Riedlovi prodal a ten se tak stal jediným vlastníkem.²⁹ Už v roce 1858 však Johann Riedel von Riedenstein zemřel a panství se dostalo do rukou sedmi dědiců.³⁰ Ti ho v roce 1868 prodali Josefině Bärnreitherové.³¹ V 80. letech 19. století se panství postupně rozdrobilo mezi několik dědiců.³² Ti ho prodali v roce 1907 anglickému konzulovi Fredericu Quitonovi de Saint Quentin a jeho manželce Auguste.³³ V roce 1912 s nimi Lužec vyměnil Geza Schiffmann. Hned v následujícím roce 1913 ho prodal Zdeňku a Marii Stopkovým. Ti ho drželi do roku 1918, kdy ho koupili manželé Bohumír a Anežka Fišerovi.

Při pozemkové reformě byl Lužec – vzhledem k nepatrné velikosti pozemkového majetku – propuštěn vlastníku Bohumíru Fišerovi ze záboru celý.³⁴

Podle zákonů č. 142/47 Sb. (zákon o revizi první pozemkové reformy) a 46/48 Sb. byl lužecký zámek zestátněn a byla na něj uvalena národní správa. V roce 1951 byl přidělen československým státním statkům.³⁵ V užívání Státního statku Lubenec zůstal až téměř do konce 20. století.

Nyní přejdeme k informacím, které nám prameny sdělují o areálu lužeckého zámku. Jak již bylo uvedeno výše, existence tvrze v 15. století, uváděná starší literaturou, se nezakládá na pravdě. V pramenech 15. a 16. století je Lužec vždy jmenován pouze jako ves, tvořící příslušenství jiných statků. Poplužní dvůr v Lužci zřídil až Ferdinand Adam Údrcký z Údrče, a to na konci 16. či na počátku 17. století. Poprvé je zmíněn až v taxě panství, sepsané po konfiskaci majetku Ferdinanda Adama po bitvě na Bílé hoře. Taxa uvádí „*Dvůr Lužce při němž se chovalo dva potahy, za jehožto stavení klade se ... 300 kop míš.*“³⁶ 300 kop nebyla příliš vysoká částka a vypovídá o nevelké výstavnosti dvora.

Dvůr je pak znovu zmiňován v průběhu 17. století – ještě v roce 1665 je uváděn pouze dvůr.³⁷ V roce 1670 je pak poprvé uvedeno „sídlo rytířské“ (*Rittersitz*).³⁸ Z toho vyplývá, že výstavbu panského sídla v Lužci lze klást do rozmezí let 1665–1670. Později je objekt označován jako „panské obydlí“ (*herrschaftliche Wohnung*).

Nejstarší dochovaný inventář byl sepsán 26. února 1691 po smrti Christopa Martina ze Štampachu. Je v něm uvedeno následující (překlad z němčiny):

„V obytném domě

V zapečetěném kvelbu

Spisy v malé skříni

(*uvedeny spisy týkající se osoby Christopa Martina Stampacha, jeho panství atd.*)

V hnědé skříni

Šaty

(*mužské oblečení a paruky*)

Zbraně

(*muškety, karabiny, pistole a další včetně příslušenství*)

V obytné světnici

Dlouhá bílá špatná tabule

Kulatá bílá špatná tabule

Malý špatný stůl

²⁰ NA Praha, DZV 409 M 28

²¹ NA Praha, DZV 501 C 19

²² NA Praha, DZV 588 D 4-10

²³ NA Praha, Fdk, kt. 1227

²⁴ NA Praha, DZV 235 I 7

²⁵ NA Praha, DZV 929 B 3

²⁶ NA Praha, DZV 1039 E 4

²⁷ NA Praha, DZV 1279 M 18

²⁸ NA Praha, DZ-hl. knihy, i.č. 152 sign. L XII, f. 341

²⁹ NA Praha, DZ-hl. knihy, i.č. 152 sign. L XII, f. 343

³⁰ NA Praha, DZ-hl. knihy, i.č. 152 sign. L XII, f. 343

³¹ NA Praha, DZ-hl. knihy, i.č. 152 sign. L XII, f. 344

³² KÚ Praha, DZ, vložka č. 871

³³ KÚ Žatec, PK Vidhostice, vložka č. 152

³⁴ Voženílek, Jan: Předběžné výsledky československé pozemkové reformy, Praha 1930, s. 499

³⁵ NA Praha, SPS, i.č. 229 Místa – Lužec, kt. 325

³⁶ NA Praha, SM, C 215/A2, kt. 344

³⁷ NA Praha, DZV 114 H 16

³⁸ NA Praha, DZV 318 F 20-22

Dvanáct špatných bukových židlí s lenochy
Špatně malovaný paraván o 5 polích
Zeleně natřený nálevní stůl

V síni

Velká ořechovou barvou natřená spíží skříň

V kuchyni

(rožně, kozlíky, pohrabáč, pánev)

V horních pokojích

Dva portréty Christopha Martina ze Stampachu a jeho ženy Anny Cathariny ve špatných černých rámech

Obraz Máří Magdalény, vše malované na plátně

Malý kulatý stůl překrytý starým harasovým kobercem

Postel s nebesy, černé a zeleně natřená, pro 2 osoby

Tři zeleně natřené postele s nebesy

Tři další špatné postele, dvě červené a jedna černozeleň natřené

Stará lenoška bez potahu

Velký mandl³⁹

Další inventář byl sepsán 20. prosince 1715, po smrti Sophie Boosin. Uvádí (překlad z němčiny):

Domácí kaple

Oltář s milostivým obrazem z Pasova⁴⁰ s dvěma bočními sochami sv. Václava a Šebestiána ... 1

Stříbrné a pozlacené kalichy s paténou ... 2

Portatiles ... 1

Misál ... 1

Mešní roucha z brokátu ... 2

Kropenka ... 1

Cínové svíčky ... 2

Cínové konvičky s miskami ... 3

Mešní zvonek ... 1

V tabulnici

Černá truhla se stříbrem

Peřiny

...

Jídelní textilie

...

Cín

...

Měď

...

V malém psacím stole

...

Hnědý psací stůl s 10 fochy

...

Černé truhly ... 2

Zelené soukenné portiéry (= dveřní závěsy) ... 4

Oválný stůl ... 1

Menší boční stolky ... 2

Nástěnné hodiny ... 2

Malované duchovní obrazy ... 5

Špatně zeleně natřené židle s lenochy ... 12

...

V síni

Černě natřená skříň, v ní černé damaškové oblečení zesnulé paní ... 1

Ve žlutém pokoji

Žluté soukenné portiéry (= dveřní závěsy) ... 2

Portrét v pokoveném rámu ... 1

V nepokovaném rámu ... 2

V obyčejném rámu ... 2

Oválný stůl z tvrdého dřeva ... 1

Stejný nálevní stůl ... 1⁴¹

Po smrti hraběte Wallise byl 24. září 1750 opět sepsán inventář zámku. Obsahuje (překlad z němčiny):

³⁹ NA Praha, Fdk, kt. 1226

⁴⁰ Miněna kopie významného poutního obrazu Panny Marie Pomocné z Pasova, který je kopií obrazu od Lucase Cranacha, jenž je umístěn v Innsbrucku.

⁴¹ NA Praha, Fdk, kt. 1226

V lužeckém zámku

V tabulnici

Zelený oválný stůl s červenými koženými a žlutými soukennými koberečky s bílými šňůrkami ... 1

Žluté soukenné okenní závěsy s bílými lemy ... 3

Stejná okenní kanape ... 2

Kožené židle s lenochy ... 12

Rohový stůl s voskovaným černým plátnem a žlutým soukenným závěsem ... 2

Bílé plátěné okenní závěsy se třemi tyčemi ... 6

Stejně krátké závěsy ... 3

Z režného plátna okenní rolety ... 3

Malované papírové krajiny na plátně v černých rámech ... 11

Hnědý nálewní stůl se špatným kováním ... 1

v něm... (cínové a jiné nádoby)

V pokoji její jasnosti paní paní hraběnky

Velký obraz sv. Jana Křtitele v černém rámu ... 1

Sv. František Serafinský ve stejném rámu ... 1

Malované papírové krajiny v černých rámech ... 2

Zeleně rámovaná portiera s železnou tyčí ... 1

Bílé plátěné okenní závěsy se 3 železnými tyčemi ... 6

Stejně krátké závěsy ... 3

Zelené soukenné kanape ... 1

Stejná okenní kanape ... 2

Stejně okenní přehozy (?) ... 3

Režná plátěná okenní roleta ... 1

Postele se zelenými závěsy, orámovanými bílými hedvábnými okraji, a sice 4 velké, 8 malých, 2 nebesa se zavěšenými polštáři, horním věncem a hedvábnými 8 kopami knoflíků, 4 podpěry pro jednu postel, 1 dolní věnec kolem postele ... 2

Přehoz ze starého zeleného taftu ... 1

Stůl natřený černě a červeně na způsob fládru ... 1

Zelené soukenné židle s lenochy ... 5

Stejně bez lenochů ... 4

V dámském pokoji (ve fraucimoru)

Bílé plátěné krátké závěsy ... 2

Zelené harasové okenné přehozy ... 2

Stejně okenní kanape ... 1

Stolek s vytlačovanou kůží a zeleným závěsem ... 1

Půlkruhový špatný stůl ... 1

Papírové krajiny na plátně v černých rámech ... 8

Postele s vytlačovanou kůží a zeleným závěsem ... 2

Postele z měkkého dřeva ... 2

Staré židle s lenochy ... 2

Truhla ... 1

V nové nápojně (In der neuen Credenz)

Malované velké obrazy se zvířecími motivy v černých rámech ... 2

O něco menší obrazy s květinovými motivy, 1 v černém a 1 v bílém rámu ... 2

Bílé plátěné okenní závěsy se 3 tyčemi ... 6

Stejně krátké ... 2

Okenní závěsy z červeně a žlutě pruhovaného sukna ... 2

Stejně židle s lenochy ... 12

Stolek se stejnými závěsy a vytlačovanou kůží ... 1

Postele se stejnými závěsy a voskovaným plátnem ... 1

Bílá postel pro 1 osobu ... 1

Čtyřúhelný stůl z měkkého dřeva potažený vytlačovanou kůží ... 1

V pokoji slečny

Bílé plátěné okenní závěsy s železnými tyčemi ... 4

Krajiny ve špatných rámech ... 5

Černý oválný stolek se zeleným sukrem ... 1

Polní lůžka ze zeleného harasu orámované žlutými okraji ... 2

Postele se stejnými závěsy, 1 s černým voskovaným plátnem, 1 s vytlačovanou kůží ... 2

V novém hostinském pokoji

Bílé plátěné okenní závěsy ... 4

Okenní přehozy s červeně pruhovaného sukna ... 2

Stolek se stejnými závěsy a vytlačovanou kůží ... 1

Židle s lenochy na anglický způsob, s polštáři 6, bez polštářů 6 ... 12

Postel se stejným soukenným závěsem a voskovaným plátnem ... 1

Mapy na plátně v černých rámech ... 11

Polní lůžka ... 2

V horní síni

Skleněná lucerna z bílého plechu ... 1

Dřevěné kanape ... 3

Povlečení

...

V úřednickém pokoji (*In officir Zimmer*)

Papírové mapy ... 3

Kulatý stůl z měkkého dřeva ... 1

Malý oválný stolek ... 1

Špatné židle s lenochy ... 4

Zelená almara ... 1

Postel ... 1

V pokoji lokaje

Kulatý zelený stůl ... 1

Malý stolek ... 1

Stará postel ... 1

Postel ... 1

Stojan na paruky ... 1

V dolním novém pokoji

Postel nepovlečená ... 1

V kuchyňském kvelbu

(*mnoho položek nádobí*)

V kuchyni

Trojnožky ... 2

Vidle k prsku ... 1

V zámecké věži

Bicí hodiny se dvěma ciferníky ... 1

V kvelbu

Bílá almara se zásuvkou ... 1

Měděné s odpuštěním nočnickové židle ... 3⁴²

Další inventář byl sepsán 4. května 1768, po smrti Karla Kagera ze Stampachu. Dochoval se však bohužel pouze hospodářský inventář poplužního dvora.⁴³

V josefském katastru z roku 1785, kde byl Lužec sepsán společně s Vidhosticemi, je pod topografickým číslem 366 zapsáno úřednické obydlí č.p. 1 a pod topografickým číslem 367 panský poplužní dvůr č.p. 2.⁴⁴

V Schallerově topografii, vydané v roce 1787, je Lužec uveden „se starým zámkem a kaplí sv. Rocha“.⁴⁵ Kaple sv. Rocha je zřejmě omylem, protože ve výše citovaném inventáři z roku 1750 je v domácí kapli uveden „oltář s milostným obrazem z Pasova“ tzn. kopie pasovského obrazu Panny Marie Pomocné, který je kopií obrazu od Lucase Cranacha, umístěného v Innsbrucku.

Z roku 1808 je dochován plán na novostavbu zámku v Lužci od zednického mistra Franze Karla Schmita. Plán zachycuje objekt obdélného půdorysu se středovým schodišťovým rizalitem, který měl mít dvě patra a valbovou střechu. Dle barevného vyznačení zdá se však zdát, že se mělo jednat o kompletní novostavbu. Bohužel se nedochoval žádný související spisový materiál, který by osvětlil důvody a okolnosti vzniku plánu.⁴⁶

Z roku 1815, po smrti Wenzla Josepha ze Stampachu, se dochoval soupis potřebných oprav panských objektů. V souhrnném přehledu z 3. června 1815 je uveden (překlad z němčiny) „Starý zámek, nyní úřední dům, k opravě ... 352 zl. 9 kr.“. V rozpočtu z 23. května 1815 se pak konkrétně uvádí (překlad z němčiny):

„Starý zámek, nyní úřední dům: rákosový strop v předsíni (*Vorsaal*) je zcela shnilý, musí tedy být zbourán a zhotoven nově, dále trhlíny ve zdivu je třeba opravit, z vnějšku na hlavní fasádě proti dvoru na 3 hlavních pilířích osadit nové cihelné desky (? *frische Ziegelsteine*), nedostatečnou šindelovou střechu proti zahradě sejmut, tutéž nově dvojité pokrýt, vnější stranu střechy proti dvoru opravit novým šindelem, konečně střechu věže také opravit šindelem.“ V potřebném materiálu je mj. uvedeno 7000 ks šindele a 6 ks *Ziegelsteine*.⁴⁷

Po smrti Johanna ze Stampachu byl v roce 1831 sepisován inventář panství. V popisu budov z 2. června 1831 je sledovaný objekt popsán takto (překlad z němčiny):

„Nynější byt úředníků spočívá v – v prvním patře v 6 obyvatelných a 2 neobyvatelných pokojích, v přízemí je předpokoj (sín), spížník kvelb, kuchyňský pokoj, čeledník, úřední kancelář, dále kvelb na uchovávání

⁴² NA Praha, Fdk, kt. 1226

⁴³ NA Praha, Fdk, kt. 1227

⁴⁴ NA Praha, JK, i.č. 4437

⁴⁵ Schaller, Jaroslaus: Topographie des Königreichs Böhmen VII., Saazer Kreis, Prag und Wien 1787, s. 119

⁴⁶ SOA Praha, Vs Mníšek, i.č. 78 Dějiny a genealogie rodu Stampachů, kt. 27

⁴⁷ NA Praha, Fdk, kt. 1226

vrchnostenských potravin; všechny tyto součásti jsou v dobrém stavebním stavu a nepotřebují žádnou další obnovu.“

Součástí spisu je dále podrobný hospodářský inventář 15. června 1831, který v tabulce zachycuje vybavení objektu, a to s údaji k roku 1768, resp. 1815 a k roku 1830. Proškrtnutí značí neexistenci položky v daném období.⁴⁸

Popis zařízení	Stav dle inventáře 1768 s ohledem na inventář 1815	Stav k 13. říjnu 1830
V bývalém bytu správce, nyní bytu ředitele		
<u>Ve velkém pokoji nyní úřední kanceláři</u>		
Zelená kamna s příslušným železem	1	1
Okna s okovanými okenicemi a příslušenstvím	4	4
Dveře světnice s listovým zámkem	1	1
Železný kamnovec	1	1
Pokladna se stolem	1	1
Dveře do síně se vším příslušenstvím	-	1
Dvířka do komína	-	1
Plechová roura ke kamnům	-	1
Okno se skleněnými tabulkami a kováním	-	1
Okenní mříž	-	1
Železný hák na stropě	-	1
Dveře do spížího kvelbu se závěsy, panty, madlem a zámkem	-	1
Zasklené okno se 4 křídly a kováním	-	1
Okenní mříž	-	1
Kamnové železo	-	1
Kamnové rošty	-	8
Police na spisy se dvěma fochy	-	1
Prosklená skříňka na uchovávání spisů	-	1
Železný řetěz na měření polí	-	1
Okované vyměřovací kolíky	-	2
Skříň se 2 křídly, závěsy a zámkem	-	1
Archivní skříňky z měkkého dřeva	-	2
Psací pult se 2 dvířky, závěsy a zámkem	-	1
<u>V druhém pokoji</u>		
Kuchyňská kamna	1	1
Kamnová železa	7	7
Kamnové lavice	2	2
Lavičníky	4	4
Nebarvený stůl	1	1
Stará truhla bez zámků	1	-
Oválný stůl z měkkého dřeva	1	1
Petlice na dveřích a v kvelbu	2	2
Dveře v síni s listovým zámkem a vším příslušenstvím	1	1
<u>Ve vedlejším pokoji</u>		
Háky ve zdi	20	20
Lavice do zahrady	1	1
Dveře se závěsy, panty, petlicí a zástrčkou u prasečího chlívku	1	1
Dvoukřídlé dveře pokoje se závěsy, zástrčkou a zámkem	-	1
Zimní okna	-	3
Dvoukřídlé okenice	-	2
Okenní mříž	-	1
Železná kamnová dvířka	-	3
Železná šoupátka	-	2
Železný kamnový rošt	-	1
Dveře do kuchyně se závěsy, západkovým zámkem a klikou	-	1
dtto k záchodu	-	1
2hé dveře dvoukřídlé se závěsy, řetězem a zámkem	-	1
Dveře do zahrady s dtto	-	1
Zahradní dveře z latí	-	1

⁴⁸ NA Praha, Fdk, kt. 1227

Dveře do mléčnice	-	1
Boční stůl se 6 fochy a zásuvkou	-	1
Židle s lenochy	-	4
Poštovní dopisní taška s železnou výztuhou a dvojitým zavíráním	-	1
Knihovni skříň na uchovávání knih	-	1
Černá psací tabule	-	1
Krucifix	-	1
Kancelářské svícny	-	2
Pulty na knihy	-	4
Stojan na pečeti se zásuvkou a dvířky	-	1
Skříň se závěsy a zámkem na uchovávání obilních pytlů	-	1
Psací stůl s černým nátěrem a zámkem	-	1
Obilní pokladna	-	1
<u>V horní zámecké budově</u>		
Mřížové dveře se závěsy, panty a lavičnický	-	1
Okno u schodů s kováním	-	1
Dvoukřídlé dveře se závěsy a zámkem	-	2
Černá kachlová kamna	-	1
Čtyřkřídlé okno s kováním	-	1
Kamnová dvířka v chodbě se závěsy a klikou	-	1
Vstupní dveře do uzavřené síně se závěsy a klikou	-	1
Okna v chodbě se skleněnými tabulkami	-	2
Dveře ze síně do druhého pokoje se 2 křídly, závěsy a knoflíkem	-	1
Dtto dveře se 2 křídly, závěsy, listovým a západkovým zámkem	-	2
Železná kamna s rourami a dvířky	-	1
Okno se 4 křídly, skleněnými tabulkami a kováním	-	1
Zimní okno se skleněnými tabulkami a háky	-	1
Železná okenní mříž	-	1
Skříň ve zdi se závěsy a zámkem	-	1
Dveře do 3tího pokoje se závěsy, zástrčkou, knoflíkem, západkovým zámkem a 2 klikami	-	1
Čtyřkřídlé okno se skleněnými tabulkami a kováním	-	1
2křídlá okovaná okenice	-	1
Dveře u 4tého pokoje se závěsy a listovým zámkem	-	1
Čtyřkřídlá okna se skleněnými tabulkami a kováním	-	3
Okenní mříže	-	3
Zimní okna se skleněnými tabulkami a zástrčkou	-	3
2hé dveře na chodbě se závěsy, zástrčkou a listovým zámkem	-	1
<u>U dvou nově přistavěných pokojů z chodby</u>		
Okenní rámy s kováním	-	4
Dveře s krytým zámkem	-	1
Dveře příčky se závěsy a 2 lavičnický	-	1
Příčka mezi pisárnou a moučnicí	-	1
Kamnová dvířka se závěsy a zámkem	-	1
Dvoukřídlé dveře komory se závěsy, zástrčkou a zámkem	-	1
Druhé dveře se závěsy, zástrčkou a zámkem	-	1
Dvoukřídlá okna se skleněnými tabulkami a kováním	-	2
„-“ dveře u malé pudy	-	1
Střešní okna (vikýře) s terčíky	-	1
Visací zámek	-	1
Malá lopata	-	1
Velká černá tabule	-	1

Z uvedeného vyplývá, že mezi lety 1815 a 1830 muselo dojít k velkým změnám objektu.

V Sommerově topografickém díle z roku 1846 se o Lužci uvádí, že je sídlem vrchnostenského úřadu a je zde poplužní dvůr. Dále se píše, že autorovy zdroje nezmiňují nic o Schallerem uváděném „starém zámku“ a „kapli sv. Rocha“.⁴⁹

Ve stabilním katastru, sepsaném v roce 1842, je na st.p.č. 69 uvedena obytná a hospodářská budova č.p. 2, velikost parcely byla 140 čtv. sáhů, na st.p.č. 70 pak obytná a hospodářská budova č.p. 1, velikost parcely, zahrnující i nádvoří, byla 740 čtv. sáhů. K roku 1859 je pak zaznamenána změna ve velikosti parcely – nově 1267

⁴⁹ Sommer, Johann Gottfried: Das Königreich Böhmen XIV., Saazer Kreis, Prag 1846, s. 275

čtv. sáhů.⁵⁰ Císařský otisk stabilního katastru z roku 1842 zachycuje budovu dnešního zámku, jejíž základní tvar je obdélník s krátkým přistavěným křídélkem do tvaru písmene L (vybíhá na západní straně objektu severním směrem), s dvěma menšími přístavbami při tomto křídélku a velmi drobnou přístavbou při jihovýchodním nároží. Na jižní straně přiléhala k budově zeleninová zahrada, uprostřed dvora byl kruhový rybník, severně od objektu byly ovocné sady. Na indikační skice stabilního katastru byly doplněny pozdější změny – výstavba dvou nových objektů východně od dvora.⁵¹

Po smrti Marie Pachtové byl sepsán znovu inventář, zachycující stav k 8. prosinci 1847. Jednou z příloh je též popis budov a potřebných stavebních prací. Sledovaný objekt je v něm popsán takto (překlad z němčiny): „předstupující pod pravým úhlem a přistavěn k budově spojené s věží, je jednopatrový, 16 sáhů dlouhý, 5 5/6 sáhů široký, krytý šindelem, ohraničen a v polovině rozdělen požárními zdmi a obsahuje následující součásti: v přízemí v levé polovině budovy při průčelí otevřené obloukové loubí se záklopovým stropem a kamennou dlažbou; potom dva hospodářské kvelby s cihelnou dlažbou. V pravé části budovy se nacházejí: síňová chodba s rákosovým stropem a cihelnou dlažbou; za ní při zadním průčelí čeledník se záklopovým stropem a prkennou podlahou s klenutým a cihlami dlážděným spížním kvelbem; proti východní čelní stěně klenutou cihlami dlážděnou síň; úřední kancelář s rákosovým stropem a prkennou podlahou, konečně klenutou písárnu s 2 2/6 sáhu dlouhým a 1 1/6 sáhu širokým přízemním přistavěným záchodem.

V prvním patře, do něhož vedou dřevěné točité schody s chodby v přízemí, spočívá spojovací chodba a při ní proti pravé čelní straně budovy pět prostorných obytných pokojů, vše s rákosovými stropy a prkennými podlahami, dále komora oddělená hrázděnou stěnou, s prkennou podlahou. Při otevření, nad přízemním podloubím ležící chodbě pod záklopovým stropem se konečně nachází vytápitelný pokoj s rákosovým stropem a prkennou podlahou a z něj přístupná stejně konstruovaná spížní komora.

Půda má zcela prkennou podlahu, ležatou stolici a uprostřed budovy je rozdělena požární zdí.

Stavební stav: použitelný, střední přirozenosti.⁵²

Následuje opět podrobný hospodářský inventář (zachycující taktéž stav k 8. prosinci 1847). Tento se značně odlišuje od předchozího z roku 1831:

Odlišnost nastává hned na úvodní stránce, kde je uvedeno:

Dveře síně se 4 křížovými závěsy, 2 madly, zástrčkou, zapuštěným zámkem s klíčem, noční zástrčkou, 4 mosaznými štítky s rozetami a 2 mosaznými olivami ...1

Kamnová dvířka ...1

Dvířka do komína ze železa ...1

Plechová kamnová roura ...1

Okno se 4 křídly, skleněnými tabulkami a kováním ...1

Okenní mříž ...1

Železný hák ve stropě ...1

Dveře spížního kvelbu se 2 závěsy, madlem a zámkem ...1

Skleněné okno ze 4 křídly, tabulkami a kováním, 10 okenních háků ...1

Okenní mříž ...1

V horním patře 4 okenní křídla s kováním ...4

Ke všem oknům háky ...90

„Ve velkém pokoji, nyní úřední kanceláři“ jsou zaznamenány tyto odlišnosti:

Okna s okovanými okenicemi a příslušenstvím jsou pouze 3 (předtím 4)

Nově uvedeno: Nadsvětlík nad vstupními dveřmi, tři okenní mříže

V „druhém pokoji“ chybí kamnové lavice a některé vybavení související s kuchyňským provozem. Nově je uvedeno:

Dvoukřídle dveře z kanceláře se 2 závěsy, 2 zástrčkami, 1 madlem, krytým zámkem a 2 mosaznými olivami ...1

Dvoukřídle okenice ...2

Železná kamnová dvířka ...1

Dveře do kuchyně se 2 závěsy, západkovým zámkem a klikou ...1

Mříž ...1

Druhé dveře (dvoukřídle) se 4 závěsy, zámkem a petlicí ...1

Dveře do zahrady ze 2 závěsy, 3 zástrčkami, u nich malá okenní mříž a petlice ...1

Železná zástrč přes celé dveře ...1

Zahradní branka z latí se 2 závěsy, řetězem a petlicí ...1

Ve „vedlejší pokoji“ je nově zmíněno:

Dvoukřídle dveře u kanceláře do vedlejšího pokoje s listovým zámkem, řetězem a petlicí ...1

Dveře vedle kanceláře do úřednického bytu se zámkem, 4 závěsy a 2 zástrčkami ...1

⁵⁰ NA Praha, SK, sign. Žtc 402

⁵¹ ÚAZK Praha, sign. 8563; NA Praha, IS, sign. Žtc 402

⁵² NA Praha, Fdk, kt. 1228

V „horní zámecké budově“ se zmiňuje opět inventář navíc, též pořadí je poněkud jiné, proto uvádíme stavební prvky této podkapitoly v plném znění:

Schody ...1

U schodů okno s kováním ...1

U prvního pokoje dvoukřídlé dveře se závěsy, řetězem, krytým zámkem a 2 olivami :1

Dvoukřídlé měkké dveře se zapuštěným zámkem, zástrčkou ...1

Čtyřkřídlé okno se skleněnými tabulkami a kováním, 20 petlic ...1

Kamnová dvířka v chodbě se 2 závěsy, madlem, tabulí a kováním ...1

Vstupní dveře do zavřeného obývacího pokoje, resp. síně se závěsy a zámkem ...1

Okna na chodbě se skleněnými tabulkami :2

Do druhého pokoje dveře síně s příslušenstvím :1

Dveře pokoje se vším příslušenstvím :2

Okno se sklem a kováním ... 1

Zimní okno se skleněnými tabulkami a háčkem ...1

Čtyřkřídlá špaletová okenice s kováním ...1

Dveře do třetího pokoje vlevo z dubového dřeva se „šnekovými“ závěsy, zástrčkou, madlem, západkovým zámkem a 2 klikami ...1

Okno se 2 malými křídly, skleněnými tabulkami a kováním ... 1

Dvoukřídlá okenice s kováním a příslušenstvím ... 1

U čtvrtého pokoje vpravo dubové dveře se 2 závěsy, pocínovaným listovým zámkem, 3 zástrčkami, velkou závorkou a madlem :1

Čtyřkřídlá okna se skleněnými tabulkami a kováním ...3

Čtyřkřídlé špaletové okenice s kováním ...3

Zimní okna se skleněnými tabulkami a zástrčkami ...3

Druhé dveře na chodbě se 2 křídly, závěsy, zástrčkou, pocínovaným listovým zámkem ...1

U „dvou nově postavených pokojů z chodby“ je nové:

Dvoukřídlá zimní okna se stříbřitě bílým nátěrem, skleněnými tabulkami, kováním, zástrčkou a 4 háky ...2

Dveře s krytým zámkem a mosaznou olivou ...1

Příčka mezi písárnou a moučnicí ...1

Kamna v druhém pokoji :1

Kamnová dvířka se 2 závěsy a zámkem ...1

Schody na půdu ...1

Dvoukřídlé dveře moučnice se závěsy, 2 zástrčkami a zámkem ...1

Dvoukřídlé okno se skleněnými tabulkami a kováním ...2

Malé okenní křídlo se skleněnými tabulkami a kováním ...1

Dveře na malou půdu se 4 závěsy, řetězem a petlicí ...1

Dvoukřídlá zimní okna se 6 okenními háky ...6

Na okenicích řetězy a petlice ...21

Stříbřitě bílé dveře do psacího pokoje s obložkou, zámkem ...1⁵³

V ojediněle zachovaných účtech z roku 1848 jsou zaznamenány následující položky. Sklenář dodal 4 ks velkých skleněných tabulek do bytu úředníků, 5 ks tabulek do dvojitých oken pokoje písaře. Zámečník zhotovil nový klíč do kanceláře. V lednu byla v úřední budově (blíže neurčeno) přestavěna kamna. V říjnu byla přestavěna kamna v kanceláři.⁵⁴

Ve spisech státní památkové správy – v materiálu z roku 1936 se o zámku uvádí, že „nově upravil jej anglický konsul Quiton de Saint Quentin, který byl jeho vlastníkem v letech 1907-1914.“⁵⁵ Ve skutečnosti byl Quiton de St. Quentin se svou ženou majitelem v letech 1907-1912. Stavební úpravy jsou doloženy několika dochovanými fotografiemi a pohlednicemi. Pohlednice z roku 1908 zachycuje objekt s dřevěným schodištěm v ose průčelí, s upravenou fasádou a okny, ještě však bez štítových atik na straně do nádvoří. Ve střeše byly 4 pultové vikýře a hrázďená osmiboká věžička. Na další pohlednici, kterou lze zařadit do stejné doby, je objekt zachycen od severovýchodu, se štítovou atikou směrem do parku a bočním štítem; v patře byly také dva dřevěné balkony. Fasáda byla v přízemí pokryta laťovými trellážemi pro popínavé rostliny. Na další – mladší - fotografii z nádvoří už je věžička jiného vzhledu – s nízkou cibulovou střechou. V koutu mezi zámkem a hospodářským křídlem byla postavena válcová vyhlídková věž.⁵⁶

Jak už bylo uvedeno výše, byl při pozemkové reformě Lužec – vzhledem k nepatrné velikosti pozemkového majetku – propuštěn vlastníku Bohumíru Fišerovi ze záboru celý.⁵⁷ Byly stanoveny podmínky, že majitel musí zámek udržovat v řádném stavu, zabezpečit ho proti ohni, podstatné opravy a adaptace provádět jen

⁵³ NA Praha, Fdk, kt. 1228

⁵⁴ SOA Žitenice, Vs Mlýnce a Lužec, kt. 3-4

⁵⁵ NA Praha, SPS, i.č. 229 Místa – Lužec, kt. 325

⁵⁶ <http://luzec.txt.cz>

⁵⁷ Voženílek, Jan: Předběžné výsledky československé pozemkové reformy, Praha 1930, s. 499

s předchozím souhlasem Státního památkového úřadu, zámeckou zahradu udržovat, nezastavovat ani měnit na užitkové plochy a pečovat o její stromy a keře.⁵⁸

V roce 1937 bylo zemským úřadem nařízeno okresnímu úřadu v Podbořanech, aby vyšetřil, zda majitel Bohumil Fišer dodržuje podmínky stanovené při pozemkové reformě, na což bylo odpovězeno kladně. Fišer zámek udržuje a na péči o park zaměstnává odborného zahradníka.

Jak už bylo uvedeno výše, po zestátní byl v roce 1951 zámek přidělen československým státním statkům. Nový majitel byl následně Státním památkovým úřadem upozorněn na povinnost udržovat zámek i zámecký park v dobrém stavu a adaptace provádět pouze po předchozím schválení. Zároveň byl dotázán, jaké opravy je třeba v nejbližší době provést. Státní statek odpověděl, že *„Jest zapotřebí provést částečnou opravu střešní krytiny a s tím spojenou opravu střešních žlabů a doplnit na některých místech /vchodové dveře/ odpadové žlabové roury. Voda a elektrisace jest na několika místech částečně poškozena. Nutno jest provést opravu oken, scházející doplnit, taktéž u dveří. Veškeré truhlářské práce opatřit nátěrem a vyspravit podlahy včetně dlažeb. Částečná oprava vnějších omítek.“*⁵⁹ V roce 1952 se konstatuje, že v objektu se nenachází žádný mobiliář po předchozím majiteli.⁶⁰

Zámek sloužil pro Státní statek Lubenec jako ubytovna.⁶¹ Údržbě nebyla věnována příliš velká pozornost, snímek z roku 1963 zachycuje fasádu ve velmi špatném stavu.⁶² V roce 1967 byl opraven – kvůli natáčení filmu *Adelheid* –, později však opět chátral a sloužil jako obilní sklad.⁶³ Stav po opravě taktéž zachycuje dobová fotografie.⁶⁴

⁵⁸ NA Praha, SPS, i.č. 229 Místa – Lužec, kt. 325

⁵⁹ NA Praha, SPS, i.č. 229 Místa – Lužec, kt. 325

⁶⁰ NA Praha, SPS, i.č. 201 Spisy o pohybu mobiliáře, kt. 140

⁶¹ Hrad, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III. Severní Čechy, Praha 1984, s. 294

⁶² Národní památkový ústav, ÚOP v Ústí n.L., Sběrka fotografií, neg.č. 9131

⁶³ Hrad, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III. Severní Čechy, Praha 1984, s. 294; Úlovec, Jiří: Ohrožené hrad, zámky a tvrze Čech, 1. díl, Praha 2003, s. 454

⁶⁴ <http://luzec.txt.cz>

PRAMENY, PLÁNY, IKONOGRAFIE, LITERATURA

PRAMENY

Národní archiv Praha (NA Praha)

Desky dvorské (DD)

kvatern 20

Desky zemské větší (DZV)

kvaterny 3, 4, 20, 89, 113, 114, 235, 301, 318, 409, 501, 588, 929, 1039, 1279

Desky zemské – hlavní knihy (DZ-hl. knihy)

i.č. 152 sign. L XII

Fideikomisní spisy (Fdk)

Fideikomis Štampachů, kt. 1226-1228

Josefský katastr (JK)

i.č. 4437

Stabilní katastr (SK)

sign. Žatecko 402

Státní památková správa (SPS)

i.č. 229 Místa – Mlýnce, kt. 325

Státní památková správa – dodatky (SPS-d)

i.č. 201 Spisy o pohybu mobiliáře, kt. 141

Státní oblastní archiv Praha (SOA Praha)

Velkostatek Mníšek pod Brdy (Vs Mníšek)

i.č. 78 Dějiny a genealogie rodu Štampachů – přípravný materiál, opisy dokumentů, kt. 27

Státní oblastní archiv Litoměřice, pobočka Žitenice (SOA Žitenice)

Velkostatek Mlýnce – Lužec 1771-1945 (Vs Mlýnce – Lužec)

(bez inventarizace) kt. 3-4

Katastrální úřad pro hlavní město Prahu (KÚ Praha)

Desky zemské

vložka č. 871

Katastrální úřad pro Ústecký kraj, katastrální pracoviště Žatec (KÚ Žatec)

Pozemková kniha Vidhostice, vložka č. 152

PLÁNY

A. Celkové a katastrální

80. léta 18. století: 1. (josefské) vojenské mapování, 1:28.800 [© 1st Military Survey, Section No. 86,

Austrian State Archive/Military Archive, Vienna; © Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E.

Purkyně – <http://www.geolab.cz>; © Ministerstvo životního prostředí ČR – <http://www.env.cz>]

1843: Císařský povinný otisk stabilního katastru, 1:2880 [Ústřední archiv zeměměřictví a katastru Praha, sign. CO 8563]

1843: Indikační skica stabilního katastru, 1:2880 [NA Praha, Indikační skici, sign. Žtc 402]

1846/47: 2. (Františkovo) vojenské mapování, 1:28.800 [© 2nd Military Survey, Section No. W 7 IV,

Austrian State Archive/Military Archive, Vienna; © Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E.

Purkyně – <http://www.geolab.cz>; © Ministerstvo životního prostředí ČR – <http://www.env.cz>]

1879: 3. vojenské mapování, 1:25.000 [© 3rd Military Survey, Section No. 3951-1, Austrian State

Archive/Military Archive, Vienna; © Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E. Purkyně –

<http://www.geolab.cz>; © Ministerstvo životního prostředí ČR – <http://www.env.cz>]

B. Plány objektu

Nebyly nalezeny.

C. Plány nerealizované

1808: *Grund Risse zu den neu Aufzubauenden Schlosses für Ihro Hochreichsgräflichen Gnaden*

Herrn Herrn von Stambach, aufzubauen in den herrschaftlichen Orde Lust (Půdorys

k zámku, který má být vystavěn pro jeho milost pána pána ze Štampachu, k vystavění

v panském místě Lužci), zednický mistr Franz Karl Schmid, grafické měřítko – rakouské sáhy,

půdorys přízemí, prvního patra, druhého patra, krovu [SOA Praha, Vs Mníšek, i.č. 78, kt. 27]

IKONOGRAFIE

1908: Pohled na zámek z nádvoří – od jihu (pohlednice), [<http://luzec.txt.cz>]
1908 (?): Pohled na zámek z parku – od severovýchodu (pohlednice), [<http://luzec.txt.cz>]
kolem r. 1915 (?): Pohled na zámek z nádvoří – od jihu (fotografie), [<http://luzec.txt.cz>]
kolem r. 1925 (?): Pohled na zámek z nádvoří – od jihu (fotografie), [<http://luzec.txt.cz>]
1963: Pohled na zámek z nádvoří - od jihu (fotografie) [NPÚ ÚOP Ústí n.L., neg.č. 9131]
kolem 1970 (?): Pohled na část nádvořího průčelí (fotografie) [<http://luzec.txt.cz>]

LITERATURA

Bollech, Emil: Podbořansko, Podbořany 1924
Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III. Severní Čechy, Praha 1984
Ottův slovník naučný, sv. XVI., Praha 1900
Rott, Wenzel: Der politische Bezirk Podersam. Eine Heimatkunde für Schule und Haus, Podersam 1902
Sedláček, August: Hrady, zámky a tvrze Království českého XIV. Litoměřicko a Žatecko, Praha 1923
Schaller, Jaroslaus: Topographie des Königreichs Böhmen VII. Saazer Kreis, Prag und Wien 1787
Sommer, Johann Gottfried: Das Königreich Böhmen XIV. Saazer Kreis, Prag 1846
Úlovec, Jiří: Ohrožené hrady, zámky a tvrze Čech, 1. díl, Praha 2003

3. ARCHITEKTONICKÝ ROZBOR

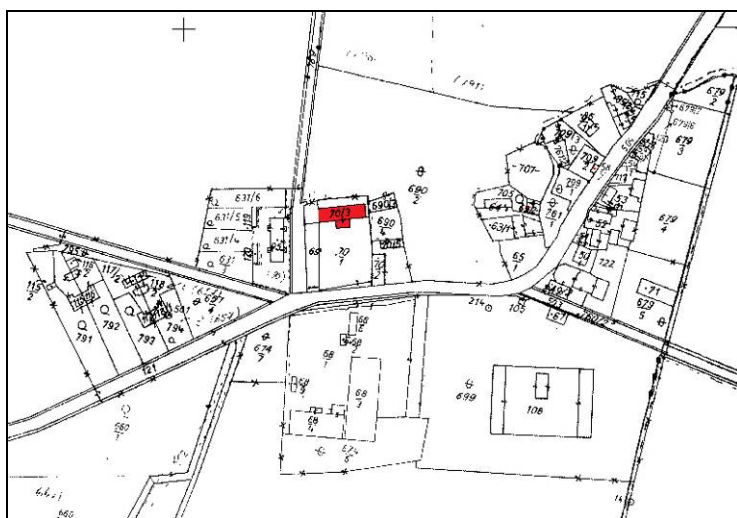
3.1. GEOGRAFICKÉ A URBANISTICKÉ VZTAHY

Ves Lužec se nachází v jihozápadní části lounského okresu, nedaleko hranice mezi Ústeckým a Karlovarským krajem, cca 3 km jihozápadním směrem od městečka Vroutek a zhruba 8,5 km tímž směrem od města Podbořany.

Zámek samotný, resp. areál, kterého je součástí, se nachází v intravilánu vsi, na jejím jihozápadním okraji, jihozápadně od historického jádra zástavby. Areál se rozkládá severně při průjezdní komunikaci č. 226 Vroutek – Lubenec. Věřejná cesta shodného průběhu je v místě zakreslena již na mapě stabilního katastru z roku 1841. Tehdy tato předělovala hospodářský dvůr se zámkem ve dvě části.

Dnešní areál, rozkládající se severně od silnice, posazený v rovinatém terénu, vytváří svojí zástavbou v ose sever – jih obdélný půdorys, jehož stavby obemykají volnou plochu nádvoří. Dispozice areálu je na severu vymezena budovou zámku, na níž na západě přímo navazuje dlouhé patrové hospodářské křídlo, na něž se na severu napojuje patrová obytná část, na jihu je ohraničen ohradní zdí s bránou a na východě další v ose sever – jih obdélnou původně hospodářskou stavbou. Severní část východní hranice je otevřená, tedy bez zástavby.

Severně areál doplňoval zámecký park (dnes ve vlastnictví jiného majitele), který je stejně jako budova zámku ve velmi neutěšeném – zanedbaném – stavu.

Katastrální mapa Lužce.⁶⁵ Červenou barvou je vyznačen zkoumaný objekt

Kolmý letecký snímek vesnice Lužec.⁶⁶ Zkoumaný objekt je označen bílou šipkou

⁶⁵ Katastrální mapa převzata z: www.cuzk.cz

⁶⁶ Snímek převzat z: www.mapy.cz

3.2. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA OBJEKTU

Severní objekt - zámek, který je předmětem SHP, je v ose východ – západ půdorysně obdélnou zděnou, patrovou, nepodsklepenou stavbou, ukončenou sedlovou střechou zvýrazněnou dnes torzem půdorysně oktogonální věžičky, orientovanou souběžně s podélnou osou budovy. Hlavním (jižním) podélným průčelím, akcentovaným vnějším, osově umístěným předsazeným dřevěným schodištěm, se objekt obrací směrem do zatravněného nádvoří. Protilehlým severním pak do bývalého zámeckého parku.

Do koutu mezi budovou zámku a západním hospodářským křídlem je vložena pozdně romantická zděná válcová věž, obložená lomovým kamenem a ukončená cimbuřím (není součástí tohoto SHP). V literatuře se můžeme setkat s mylnou datací věže do konce 16. století.⁶⁷ Jedna z dostupných historických pohlednic, zachycujících zámek, datovaná do roku 1908 však zřetelně dokládá, že věž byla postavena až po tomto roce.

Vzhledem k návaznosti námi zkoumané stavby na západní křídlo (není součástí SHP) se ze zámku pohledově uplatňují pouze tři průčelí – jižní, východní a severní. Východní konec stavby je zapřen celkem trojicí zděných pilířů.

3.3. POUŽITÉ STAVEBNÍ MATERIÁLY

Obvodové zdivo a interiérové dělicí zdi (stěny):

- převažuje smíšené zdivo – lomový pískovec, pálené cihly či jejich úlomky, lomový čedič
- zazdívký všech původně otevřených arkád průčelí – cihelné
- štíty a atiky – cihelné, západní štít – smíšené zdivo
- záklenky otvorů, oblouky arkád – cihelné
- ozuby okenních a vstupních otvorů – cihelné
- vnější opěrné pilíře – cihelné
- příčky mezi 1.01 a 1.04, 1.10 a 1.11 v přízemí – cihelné
- stěny WC 1.02 v přízemí a WC 2.02 v patře – cihelné
- příčky v původně jednotné jižní chodbě v patře – cihelné
- příčka mezi 2.11 a 2.12 v patře – dřevěná kostra s heraklitem

Klenby:

- veškeré klenby v objektu – cihelné

Stropy:

- ploché trémové, povětšinou s omítanými podhledy
- v místnosti 1.08 v přízemí dochován fragment trémového stropu s vrchním záklopem
- v místnosti 1.07 v přízemí trémový kazetový

Podlahy:

- v přízemí u části místností betonová mazanina, u části keramická dlažba (místnosti 1.01, 1.08), v 1.06 a v 1.09 až 1.11 cihelná dlažba
- v patře u části místností dřevěné prkenné, u části dřevěné vlýsky, v 2.03 keramická dlažba, ve východní části 2.01 nepatrné torzo keramické dlažby

Krov:

- dřevěný
- trémová kostra i u torza věžičky

Schodiště:

- dochováno pouze vnější při jižním průčelí – dřevěné

Výplně oken a vstupů:

- dřevěné (všechny v poškozeném stavu)

Krytina:

- pálené bobrovky
- plech u zastřešení jižního vnějšího schodiště

3.4. ROZBOR EXTERIÉRU – PRŮČELÍ A ZASTŘEŠENÍ

3.4.1. JIŽNÍ PRŮČELÍ

Dvoupodlažní podélné jižní průčelí obracející se směrem do nádvoří je ve středu své délky akcentováno vysokou dřevěnou konstrukcí předsazeného schodiště, o níž bude pojednáno níže. Ve stávající úpravě fasády se prolínají vlivy geometrické secese a historizmu. Ve svém výrazu však do značné míry využívá starší prvky (kupř. arkády) a základní členění. V přízemí i patře je průčelí členěno do osmi vertikálních os, jejichž otvory, které je tvoří spolu v obou podlažích vzájemně korespondují. V horizontální rovině mezi sebou nejsou podlaží oddělena žádným architektonickým prvkem. Signifikantní pro fasádu je užití dvou odlišných struktur omítek – hladké prvky

⁶⁷ Okres Louny – Průvodce. 1999, s. 96

architektonického členění a hrubá – stříkaná – omítka ploch (vyjma zazdívek arkád v přízemí – viz níže). Části průčelí jsou zborcené, omítky místy plošně opadané. Veškeré výplně otvorů jsou poškozené.

S poslední secesně – historizující úpravou fasády souvisí dvě časově odlišné vrstvy oné hrubé omítky – starší s bílým vápenným nátěrem, současná s architektonickou úpravou a mladší hydraulická s hnědým nátěrem (+ bílé aktivní prvky). Dlužno podotknout, že tato povrchová úprava pochází až ze 60. let 20. století. Pravděpodobně k ní došlo v souvislosti s natáčením filmu *Adelheid* (1969), kterému zámek posloužil jakožto kulisa. Jisté je, že se tak stalo mezi lety 1963 a 1969. Na snímku zámku z roku 1963, který se nachází ve fotosbírce NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem, je průčelí zachyceno ještě s bílou plochou a tmavšími prvky a má již lokálně opadanou omítku. Ve filmu je pak tato již ovšem bez kazů. Z doby natáčení pocházejí rovněž ke starším oknům přidané dřevěné rámy pro dvoukřídle, ven otvíravé žaluziové okenice (patrné takřka u všech oken všech tří průčelí).

První čtyři osy v přízemí od západu vymezují slepé – původně otevřené – arkády ukončené stlačenými (eliptickými) z pálených cihel vyzděnými oblouky, lemovanými hladkými pásy archivolt. První arkáda od západu je výrazněji užší a zároveň o málo vyšší. Oblouky jsou sklenuty do nízkých pilířů, završených přímými patečními profilovanými římsami. Vespod pilíře člení patky z pískovcových desek (bloků). Z vnějšku mají pilíře zaoblené hrany, které jsou stejně tak jako díky pilířů hladce zaomítnuty. V omítce zaoblených hran jsou vodorovné ryté linky imitující spárování. Plochy díky jsou pak členěny rytým kvádrováním. Jak již bylo naznačeno, arkády byly později uzavřeny za líc odsazenými zazdívkami, u nichž byl vždy uprostřed vynechán otvor. U první a čtvrté arkády se jedná o na výšku obdélné vstupy, u zbývajících dvou o na výšku obdélné okenní otvory. Plocha zazdívek je hladce omítaná. Vyjma zcela západní lze u zazdívek arkád pod posledním hnědým nátěrem sledovat starší povrchovou úpravu, kdy bílé (?) plochy byly oproti pilířům opatřeny iluzivním (malovaným) kvádrováním – spárovez z tenkých černých linek. První ze vstupů (do místnosti 1.09) – zcela západní – je přímo součástí cihelné zazdívkové arkády a má přímé cihelné nadpraží. Z vnitřní strany je u otvoru vysekuta po obvodu polodrážka pro dosednutí dveří a dva prosté železné háky pro jejich osazení. Stávající dveře jsou novodobé dřevěné jednokřídle svlakové. Z vnějšku byla zazdívka hladce zaomítnuta, bez zvýraznění vstupu platickým orámováním. Vstup ve čtvrté arkádě je hlavním vchodem z nádvoří do přízemí stavby (směřuje do dnešní části chodby 1.01). Křt je výše zmíněným představeným dřevěným schodištěm. Vyplněn byl dvojími dveřmi; po vnitřní výplni je dnes znatelná pouze polodrážka (jizva) pro osazení zárubně. Deštění mezi rámy chybí. V lici zazdívk se dochovaly poškozené dveře vnější. Vymezeny jsou dřevěným rámem (zárubní) s dvoukřídlymi dřevěnými ven otvíravými dveřmi rámové výplňové konstrukce – horní část byla prosklená, ve spodní dřevěná kazeta. Každé z křídel je osazeno na třech zapuštěných závěsech s kuželovými konci s kuličkou. Východně při tomto vstupu je zazdívka arkády prolomena ještě jedním vysoko nasazeným malým na výšku obdélným okenním otvorem, náležejícím v interiéru drobné prostofe WC (1.02). Otvor je vyplněn jednoduchým dřevěným jednokřídlym dovnitř otvíravým okénkem, osazeným za lícem zazdívk. Křídlo je členěno uprostřed výšky vodorovnou příčlí do dvou skelných tabulek. Zavěšeno je na dvou zapuštěných závěsech s kuželovým zakončením s kuličkou. Výplně okenních otvorů u zbývajících dvou arkád se dochovaly torzálně. Nicméně na základě dochovaných stop je můžeme v základu rekonstruovat. Okna jsou dřevěná dvojí špaletová (tj. s deštěním), osazená v lici zazdívk, ven – dovnitř otvíravá. Ze strany interiéru jsou vnitřní rámy zdobeny jednoduchým secesním dekorem. Vnější okna byla trojkřídla, v horní části předělená poutcem (odříznut) – členění do „T“. Horní křídla, členěná původně trojicemi svislých příčlí, byla výklopná. Každé z křídel bylo zavěšeno na dvou zapuštěných závěsech s kuželovým zakončením s kuličkou. Vnitřní okna byla předělena na jednokřídla, členěná příčlemi, uzavíraná na obrtlík.

Zbýlé čtyři osy ve východní polovině délky přízemí jsou pravidelně rozmístěné (západní z nich náleží místnosti 1.01, další pak 1.03). Vyjma zcela východního otvoru, který je vstupním, jsou ostatní tři otvory okenní. Okenní otvory jsou na výšku obdélné. Lemovány byly po obvodu hladkými omítkovými šambránami se zaoblenými horními rohy, jak je dnes patrné u okna 7. osy od západu – šambrány (místy patrné jejich provedení na bobrovkové plenty) dochovaly fragmentárně, popř. zcela odpadla. Jejich výplně se rovněž zachovaly v torzálním stavu. Nicméně lze říci, že tyto byly dvojité, dřevěné špaletové (tj. s deštěním), osazené v lici fasády, ven – dovnitř otvíravé. Vnější okna jsou trojkřídla s původním členěním do „T“; poutce, umístěné v horní části, byly odříznuty. Horní křídlo (uzavírané na kličku a členěné původně v secesním duchu trojicí svislých příčlí) i křídla spodní byla zavěšena vždy na dvou zapuštěných závěsech s členitými konci. Vnitřní rámy byly opět upraveny pro jednokřídle výplně na dvou zapuštěných závěsech s členitými konci uzavírané na obrtlík. Krajní východní vstup v přízemí je opatřen pískovcovým portálem [P1] s uchy a úzkou obvodovou páskou. Zejména ze strany interiéru je patrné jeho druhotné osazení do staršího otvoru. Vstup uzavírají dvoukřídle, dovnitř otvíravé dřevěné dveře rámové výplňové konstrukce. U obou křídel, která jsou minimálně otočena oproti staršímu stavu, jsou samostatně otvíravá horní původně prosklená okénka; každé křídlo dále má (mělo) dvě na výšku obdélné dřevěné kazety pod sebou. Obě křídla výplně vstupu jsou osazena pomocí vnějších závěsů křížového typu na dvojicích železných háků, zapuštěných ve stojkách portálu. Na vnější straně stojek portálu jsou zapuštěny další dvoudílné háky – vždy po dvou, pro dvoukřídlo, ven otvíravou dveřnici (chybí). Dlužno dodat, že i tyto výše popsané otvory jsou výsledkem mladší stavební úpravy. Pod opadanou omítkou jsou totiž nad stávajícími otvory viditelné širší cihelné segmentové záklenky, na jejichž lici lze nalézt fragmenty hladké vápenné bílé omítky. To je zjevným dokladem, že rovněž východní část fasády bývala v minulosti do nádvoří otevřena většími volnými otvory – de facto dalšími, tentokrát však tvarově odlišnými „arkádami.“

U všech okenních otvorů v přízemí byly mezi vnějšími a vnitřními okny osazeny novodobé svařované mříže.

Východní nároží stavby je v úrovni přízemí zapřeno, kolmo přizděným, cihelným skarpovitým hladce omítnutým opěrným pilířem. Omítka pilíře je opět zdobena rytým kvádrováním. Jeho šikmá koruna je pokryta pálenými bobrovkami loženými do malty.

Ve východní části fasády lze pod opadanou omítkou mezi podlažími sledovat ve zdivu pás z pálených cihel, zjevně přisekávaných. Je nanejvýš pravděpodobné, že se jedná o pozůstatek starší (barokní) mezipatrové (kordónové) římsy – cihly ? x 13 – 13,5 x 6 – 6,5 cm.

Většina otvorů v patře je, resp. byla okenních, pouze čtvrtou osu od západu zaujímá vstup do budovy z vnějšího dřevěného schodiště. V rozsahu první a páté osy od západu došlo k lokálním destrukcím zdiva. Veškerá okna jsou, potažmo byla, na výšku obdélná, lemovaná identickými celoobvodovými hladkými omítkovými šambránami s uchy v horních rozích a mělkým vybráním u spodního pásu. Okenní výplně, dochované značně torzálně, byly dvojité dřevěné. Stejně jako v přízemí i tady byla okna dvojitá, dřevěná špaletová (tj. s deštěním), osazená v lici fasády, ven – dovnitř otvíravá. Vnější okna jsou (byla) trojkřídla s původním členěním do „T“, přičemž poutce byly odříznuty. Horní křídlo (uzavírané na mosaznou kličku typu Elegant a členěné původně v secesním duchu trojicí svislých příčlích) i křídla spodní uzavíraná na rozvoru byla zavěšena vždy na dvou zapuštěných závěsech s členitými konci. Vnitřní rámy byly i zde upraveny pro jednokřídle výplně na dvou zapuštěných závěsech s členitými konci uzavírané na obrtlák. Vyjma zcela krajního východního okna, kde zůstalo řešení shodné s vnějšími výplněmi (zde mj. dochována mosazná klička typu Elegant).

Vnější vstup do patra ze schodiště je na výšku obdélný. Lemován je, stejně jako okna, hladkou omítkovou šambránou s uchy. Vstup vymezuje dřevěná zárubeň s deštěním pro dvojité dvoukřídle ven – dovnitř otvíravé dveře. Vnitřní i vnější výplň byla osazena vždy na třech zapuštěných závěsech s členitými konci na křídlo. Ven otvíravá křídla zůstala zachována pouze na vnějšku fasády. Dveře jsou dřevěné rámové výplňové konstrukce. Křídla jsou na výšku členěna do třech polí, přičemž horní bylo prosklené, členěné svislou příčí. Stejně jako v přízemí i tady se východně v blízkosti vstupu nachází ještě jeden malý na výšku obdélný okenní otvor, náležející drobné prostoře WC 2.02 v interiéru. Výplň otvoru byla odstraněna.

Ve východní části průčelí patra jsou pod opadanou omítkou mezi stávajícími okenními otvory viditelné svislé spáry – korespondující s poznatky z interiéru –, které ohraničují starší zděné hranolové pilíře (ve spárách dochována i původní hladká omítka s bílým vápenným nátěrem) vymezující prvotně volná, zhruba 200 cm široká pole mezi nimi, kterými se průčelí do nádvoří otvíralo.

Nad otvory patra po délce fasády probíhá poměrně subtilní římsa s dvojitým výžlabkem, obemknutá zespodu i shora širokým hladkým vlnovkově prořezávaným pásem, doplněným ve své ploše v obou částech rytou linkou paralelní s římsou. Ve středové partii fasády, v rozsahu středové části vnějšího schodiště, je plocha nad nadpražím vstupu hladká. Kromě výše zmíněné římsy, nad touto v místě probíhá další vodorovný římsový pás, členěný ve spodní partii oblounem. Římsový probíhá i za sloupky schodiště, což svědčí o tom, že secesně – historizující úprava fasády je se schodištěm současná.

Trojice oken v patře v západní části fasády je mezi sebou oddělena širokými svislými pásy hladkých lizén (dvou), ukončených ve vrcholu uchy shodnými se šambránami. Lizény tedy neprobíhají v celé výšce průčelí, ale jsou zakončeny (či chceme-li začínají) v úrovni cviklů mezi arkádami v přízemí, kde jsou nasazeny na shodně široké profilované konzoly, kryté shora glazovanými bobrovkami. Z historické ikonografie víme, že další taková lizéna byla i mezi 3. oknem od západu a vstupem.

Plocha fasády je, resp. byla, v horizontální rovině členěna ve dvou liniích vínově červenými čtvercovými dlaždicemi. Spodní linie probíhá pod okny patra, kde vždy středová dlaždice pod oknem je kladena nakoso. Horní linie probíhá v úrovni poutců okenních výplní (dlaždice zde mj. umístěny do šambrán; i u vstupu v patře).

Průčelí je završeno trojicí cihelných štítů. Boční, v rozsahu vždy dvou krajních os fasády, jsou širší a vzájemně tvarově identické, oproti štítu středovému. Jednotlivé štíty mezi sebou byly propojeny z cihel vyzděnou atikou motivu zubatého cimbuří – stínky cimbuří oblé; atika – stínky i proluky – lemována hladkým pásem. V místě stínek atiku zdobí motivy lichých klíčových střílen. Atika ve východní části průčelí se zřítíla, včetně části východního bočního štítu. Štíty i atika jsou od zbytku průčelí odděleny hladkým vodorovným pásem. Krajní štíty jsou tvarově členitější – konvex-konkávně prolamované, lemované opět po obvodu hladkým pásem. Uprostřed jsou štíty otevřeny sdruženými, trojitými, úzkými okenními otvory, z nichž středový je vyšší, ukončený lomeným obloukem. Boční okénka mají půlkruhová nadpraží. Sdružený otvor je vymezen pásy hladké šambrány. Výplně otvorů byly pouze jednoduché, osazené v lici fasády (dnes v nich fragmenty žaluziových oken z 60. let 20. století). Zbývající plocha štítů je pokryta hrubou stříkanou omítkou. Dekorativním prvkem bočních štítů jsou po stranách oken pohledově se uplatňující kovářsky zpracované závlače táhel, resp. kotev, jimiž jsou štíty přichyceny ke konstrukci krovu. Koruna bočních štítů i atiky je pokryta maloformátovými zeleně glazovanými bobrovkami se shodně glazovanými hřebenáči. Boční štíty byly na koruně doplněny o zeleně glazované keramické koule – vždy čtyři; dnes většina koulí na štítech chybí. Středový, z cihel vyzděný štít je zvonovitě zakončen a je výrazně užší. I on je však po obvodu lemován hladkým pásem, který je u bočních svislých partií širší. Štít je otevřen celkem trojicí okének trojúhelníkové sestavy. Spodní boční úzká okénka jsou půlkruhově zakončená, horní má tvar vertikalizovaného oválu. Všechny tři jsou lemovány hladkou celoobvodovou šambránou. Výplně (nedochovaly se) byly jednoduché, osazené v hloubce špalet za lícem průčelí. Zvonovitá koruna štítu je vně zvýrazněna subtilním štukovým oblounovým profilem.

Rovněž atika a štíty jsou doplněny o dekor ze čtvercových vínově červených dlaždic – u bočních štítů vždy šestice dlaždic pod sdruženým oknem (dvě středové nakoso), nad hrotitým okénkem z dlaždic nakoso rovnoměrně kříž; u atiky dlaždice umístěny pod slepými klíčovými střílnami – každá druhá nakoso.

Nyní se navrátíme ke konstrukci vnějšího dřevěného schodiště, provedeného v duchu historizujícího romantismu. Schodiště je trojamenné, souměrně sdružené, samonosné (podporované). Boční ramena, souměrná vůči ramenu středovému, směřujícímu ke vstupu do objektu, jsou pravouhle zalomená, předělená v místě zlomu mezipodestami. Obě se sbíhají k další širší mezipodestě, z níž stoupá krátké třetí přímé středové rameno. Schodiště je prostorovou konstrukcí se sloupkovým skeletem. Trámové sloupky mj. vytvářejí součást dřevěného zábradlí a zároveň vynášejí zastřešení, kterými jsou jednotlivé části schodiště kryty. Krátké sloupky

zábradlí horního ramene byly doplněny o dřevěné koule na podstavcích (dochována jedna z nich, vlevo od vstupu do patra). Schodnice jednotlivých ramen jsou trámkové. Do drážek v nich jsou pak vsunuty prkenné stupně a podstupnice. Převýšená středová partie schodiště je kryta sedlovou stříškou (vespod s výrazným zalomením), mezipodesty bočních ramen čtyřbokými stříškami jehlancovými (vespod rovněž výrazně zalomenými). Boční ramena kryjí ploché stříšky, které v místě nástupu z nádvoří přecházejí v krátké sedlové úseky. Krytinou jsou plechové šablony na prkenném bednění. Mezipodesty bočních ramen a mezipodesta se středovým (horním) ramenem mají ploché trámové kazetové zastropění. Plocha pod středovou partií schodiště, tedy před vstupem do přízemí objektu, je vydlážděna čtvercovými šedými cementovými dlaždicemi, doplněnými o lem z černých obdélných cementových dlaždic.

3.4.2. VÝCHODNÍ PRŮČELÍ

Dvoupodlažní boční východní štítové průčelí je v přízemí členěno dvěma a v patře pak třemi okenními osami. Stávající úprava fasády odpovídá duchu geometrické secese. V horizontální rovině nejsou podlaží mezi sebou oddělena žádným architektonickým prvkem. Stejně jako na jižním průčelí i tady se uplatňuje užití dvou odlišných struktur omítek – hladké prvky architektonického členění a hrubá – stříkaná – omítka ploch. I tady lze rozlišit dvě fáze hrubé omítky - starší s bílým vápenným nátěrem a mladší hydraulická s hnědým nátěrem (+ bílé aktivní prvky). Veškeré výplně otvorů jsou poškozené.

Pouze první okenní otvor od jihu v přízemí i patře je vzájemně symetrický. Veškeré otvory jsou na výšku obdélné. Jižní okenní otvor v přízemí (do místnosti 1.03) má nadpraží (tím i parapet) nasazeno výrazněji níže, než okno severní (do 1.08). Okenní otvory v přízemí jsou (byly) lemovány celoobvodovými hladkými omítkovými šambránami se zaoblenými horními rohy a mělkým vybráním u spodního pásu – identické s částí oken v přízemí jižní fasády. Jižní okno bylo sekundárně upraveno. Bylo opatřeno z obou stran hladce zaomítnutou zazdívkou, v níž byl ponechán pouze otevřený pás při nadpraží. U otvoru se přesto dochovalo dvojité ven – dovnitř otvíravé okno, resp. zejména jejich dřevěné rámy, dělené v horní části vodorovnými poutci. Okna měla členění do „T“. Horní křídla byla uzavírána kličku, spodní na rozvoru (rozhodně u vnitřního okna). Každé z křídel bylo zavěšeno na dvou zapuštěných závěsech s členitými konci. U vnějšího okna spodní křídla tvoří žaluziové okenice. Ve volné (nezazděné) části okna je osazena železná provlékaná mříž ze dvou vodorovných tyčí čtvercového průřezu prostrčených skrze očka ve dvou plochých svislých prutech. Severní okno je dvojité, dřevěné špaletové (tj. s deštěním), osazené v lici fasády, ven – dovnitř otvíravé. Obě jsou (resp. byla) trojkřídlá s původním členěním do „T“ s vodorovnými poutci v horní části. Horní křídla (uzavíraná na kličku) i křídla spodní (uzavíraná na rozvoru) byla zavěšena vždy na dvou zapuštěných závěsech s členitými konci. Mezi okenní rámy se nachází novodobá svařovaná mříž.

Okenní otvory v patře jsou rovněž doplněny o celoobvodové hladké omítkové šambrány, které jsou shodné se šambránami oken patra jižního průčelí. Tzn., že mají ucha v horních rozích a mělká vybrání u spodních pásů. V místě jižního otvoru je pod lokálně opadanou omítkou zřetelný cihelný oblouk původně otevřené arkády, směřující do chodby (dnes do místnosti 2.03), který byl až dodatečně vyplněn zazdívkou s vynechaným otvorem okna. Jižní okenní otvor byl dodatečně zaslepen. V zazdínce však zůstaly zachovány rámy dvojitého ven – dovnitř otvíravého okna (vnější výplň v lici fasády). Vnější je překryt dvoukřídlou dřevěnou žaluziovou okenicí ze 60. let 20. století. U vnitřního je patrné dělení vodorovným poutcem v horní části – okno tedy do „T“. Každé z křídel byla osazeno na dvou zapuštěných závěsech s členitými konci. Spodní křídla byla uzavírána na rozvoru. Středový otvor je v lici fasády vyplněn oknem, resp. jeho torzem, které bylo členěno do „T“, tzn. s vodorovným poutcem v horní části, bylo ven otvíravé, každé z křídel bylo zavěšeno na dvou zapuštěných závěsech. Dochovalo se u něho s rámem současné horní křídlo s typicky secesním členěním svislými příčlemi (třemi). Ze strany interiéru se pak u otvoru dochoval rám pro dvoukřídlou dovnitř otvíravou dveřní výplň, jejíž každé křídlo bylo osazeno na třech zapuštěných závěsech s členitými konci. tato situace zcela zřetelně indikuje, že v ose fasády se dříve nacházel vstup na balkon. Krajní – severní – okenní otvor byl opět vyplněn dvojitým špaletovým (tj. s deštěním) ven – dovnitř otvíravým oknem, vnějším vsazeným v lici průčelí. Obě výplně jsou v horní části děleny vodorovným poutcem (členění oken do „T“). Horní křídla byla uzavírána kličku (u vnitřního dochována mosazná typu Elegant), spodní na rozvoru. Vnější horní křídlo je opět členěno třemi svislými příčlemi. Každé z křídel je (bylo) zavěšeno na dvou zapuštěných závěsech s členitými konci).

Patro je završeno širokým hladkým vespod vlnkově prořezávaným pásem.

Plocha fasády je, resp. byla, i tady v horizontální rovině členěna ve dvou liniích vlnově červenými čtvercovými dlaždicemi. Spodní linie probíhá pod okny patra, kde vždy středová dlaždice pod oknem je kladena nakoso. Horní linie probíhá v úrovni poutců okenních výplní (dlaždice zde mj. umístěny do šambrán).

Průčelí je ukončeno zděným štítem, který je vůči lici spodních podlaží částečně odsazený. Odsazení je pokryto bobrovkami loženými do malty. Štít je konvex-konkávně prolamovaný, lemovaný po obvodu hladkým pásem. Dále je dělen svislými pásy v úrovni bočních konkávně projatých křídel štítu. Zbýlá plocha je vyvedena v hrubé omítce. Otevřen je ve dvou výškových úrovních okenními otvory. Otvor ve spodní úrovni je sdružený, trojdílný. Nižší středové okno je na výšku obdélné, užší boční jsou půlkruhově zakončená. Všechna jsou zvýrazněna pásovou šambránou, u středového okna segmentově zakončenou, se společným spodním mělkce vykrojeným pásem, doplněným v úrovni bankálu otvorů subtilní průběžnou vodorovnou podokenní římsou. V bočních oknech jsou v lici dochovány fragmenty žaluziových okenic z 60. let 20. století; u středového jsou dochovány rámy, dělené v horní části vodorovnými poutci, dřevěného dvojitého ven – dovnitř otvíravého okna (vnější osazeno v lici fasády); křídla chybí, nicméně i zde mívala výplň členění do „T“. Osově umístěné okénko v horní úrovni štítu je opět půlkruhově ukončené, lemované pásovou šambránou. Opatřeno je v lici umístěnou

bedněnou výplní. Koruna štítu je pokryta maloformátovými zeleně glazovanými bobrovkami se shodně glazovanými hřebenáči. Doplněn byl celkem o čtyři zeleně glazované keramické koule. Dnes tyto zachovány pouze na spodních konkávně prokrojených křídlech štítu. Dekorativním prvkem jsou i zde pohledově se uplatňující kovářsky zpracované závlače táhel / kotev (shodné s kotvami štítu jižního průčelí), jimiž je štít přitážen ke krovu – dvě vně sdrúženého okna a dvě vně okénka v horní úrovni.

I štít je zdoben vínově červenými čtvercovými dlaždicemi – pod spodními závlačemi táhel mj. z dlaždic nakoso vyskládaný rovnoramenné kříže.

Ze strany podkroví je možné pozorovat, kterak tento východní štít je starší, než atika se štíty jižního průčelí, neboť v místě jejich napojení (přiložení) je východní štít z rubu zaomítnut původně exteriérovou omítkou s nátěry (dochováno ve fragmentu).

Obě nároží jsou v úrovni přízemí zapřena dodatečně přiloženými cihelnými skarpovitými hladce omítanými opěrnými pilíři. Omítka pilíře je zdobena rytým kvádrováním. Jejich šikmé koruny jsou kryty pálenými bobrovkami loženými do malty. Jižní pilíř je k fasádě přiložen kolmo, severní pak šikmo (je tak společný i pro severní průčelí objektu).

3.4.3. SEVERNÍ PRŮČELÍ

Dvoupodlažní podélné severní průčelí obracející se směrem do bývalého zámeckého parku. Ve stávající úpravě fasády se tu, stejně jakožto u protilehlého nádvorního průčelí, prolínají vlivy geometrické secese a historismu. V přízemí je členěno do osmi a v patře devíti vertikálních os, které spolu vzájemně nekorespondují, vyjma obou zcela krajních západních. V horizontální rovině mezi sebou nejsou podlaží oddělena žádným architektonickým prvkem. Signifikanční pro stávající fasádu je užití dvou odlišných struktur omítek – hladké prvky architektonického členění a hrubá – stříkaná – omítka ploch. Středová část průčelí (štít) je zborcená, omítky místy plošněji opadané. Veškeré výplně otvorů jsou poškozené - nekompletní.

Na fasádě, v ploše přízemí pod balkónem, bylo možné rozlišit nálezy čtyř časově odlišných omítkových vrstev (bráno od spodu):

1. hrubá vápenná omítka s bílým vápenným nátěrem – snad pozdně barokní či klasicistní
2. hladká vápenná omítka s povrchovou úpravou iluzivního (malovaného) kvádrování (na bíle či světlounce okrový nátěr byly narýsovány tenké červené linky spárořezu kvádrování; kvádry byly doplněny o tenounké tmavé linky žilkování – mramorování) – historizující úprava 2. poloviny 19. století
3. hrubá – stříkaná – omítka plochy s bílým vápenným nátěrem (+ hladké aktivní prvky členění)
4. hrubá – stříkaná – hydraulická omítka plochy z 60. let 20. století.

Vyjma šesté osy od východu v přízemí veškeré zbylé osy zaujímají; šestá osa na výšku obdélný vstup. Otvory jsou rozmístěny v rytmu (bráno od východu) 2 – 3 – 1 – 1 – 1. Okenní otvory jsou až na výjimku na výšku obdélné, pouze zcela západní je menší nalezato obdélný, což je však výsledkem sekundární úpravy (zmenšení) původního okna. Veškeré otvory jsou lemovány celobvodovými hladkými omítkovými šambránami se zaoblenými horními rohy, u části z nich s patrným mělkým vybráním u spodního pásu. Identickou šambránou se zaoblenými rohy je vymezen rovněž vstup. Okenní výplně u všech na výšku obdélných otvorů jsou dvojité špaletové (tedy s deštěním), ven – dovnitř otvíravé, osazené v líci fasády. Okna první a sedmé osy v přízemí jsou plně identická, s rámy dělenými v horní části vodorovným poutcem, s celkovým členěním výplně do „T“. Horní křídla byla uzavírána na mosazné kličky typu Elegant (dochováno u obou vnitřních oken). Spodní křídla byla uzavírána na rozvoru. Každé z křídel bylo zavěšeno na dvojici zapuštěných závěsů s členitými konci. Totožné bylo i okno druhé osy od východu, u něhož však byla vnitřní výplň upravena pro jediné křídlo (na dvou zapuštěných závěsech s členitými konci) uzavírané na obrtlík. Poněkud mladšího data jsou okenní výplně 3. až 5. osy od východu se zapuštěnými závěsy s půlkulovým zakončením (náleží místnosti 1.07). Vnitřní výplně jsou, resp. byly jednokřídlé – u 3. a 4. okna se křídla uzavíraná na obrtlík dochovala (v horní části jsou členěna jednou vodorovnou a dvěma svislými příčlemi. U 4. okna lze pod opadanou omítkou pozorovat přímé cihelné nadpraží, u 5. pak ocelový nosník v nadpraží. Všechna výše zmíněná okna jsou opatřena novodobými svařovanými mřížemi.

Vstup v šesté ose (z místnosti 1.06) od východu měl rovněž dvojitou výplň, ven – dovnitř otvíranou (křídla obou chybí). Dochoval se pouze dvojitý dřevěný rám s deštěním. Vnější i vnitřní křídla výplně byla osazena vždy na trojici zapuštěných závěsů s kuželovými konci s kuličkou.

Poslední z okenních otvorů v přízemí (onen nalezato obdélný) má v líci fasády dochován dřevěný rám pro dvoukřídlé ven otvíravé okno, uzavírané na obrtlíky. S tímto korespondují dvě jednokřídlá okénka (dnes pouze dřevěné rámy) osazené v líci stěny ze strany interiéru (místnosti 1.10 + 1.11). Otvor je doplněn mřížovím ze tří vodorovných železných prutů – horní a spodní z pásoviny.

Rovněž v patře jednotlivé osy zaujímají především na výšku obdélné okenní otvory, kromě středové páté osy (do místnosti 2.09), již tvoří na výšku obdélný vstup na balkón umístěný na fasádě. Z balkónu zůstala zachována pouze železobetonová deska zabírající délku v rozsahu čtvrté až šesté osy od východu; zábradlí chybí. U vstupu se zachoval pouze dřevěný dvojitý rám s deštěním pro ven – dovnitř otvíravou výplň. Druhý okenní otvor (do místnosti 2.11) od východu je v současné podobě výsledkem mladší úpravy – malý na výšku obdélný (s jednokřídlým, zdvojeným, dovnitř otvíravým oknem, odsazeným za líc fasády). Ze situace v místě okna vyplývá, že původně zde bylo pouze tzv. slepé okno lemované šambránou (patrný po ní fragment otisku). Zbývající okenní výplně jsou opět dvojité špaletové (tj. s deštěním), ven – dovnitř otvíravé, osazené v líci fasády. Dělena byla v horní části vodorovnými poutci – u vnějších oken zachován u 1. (rovněž u vnitřního rámu), 3. a 4. osy od

východu, u zbylých byly odříznuty. Členění oken tedy bylo do „T“, každé z křídel bylo zavěšeno na dvou zapuštěných závěsech, horní křídla byla uzavírána na klíčku, spodní na rozvoru. Vyjma 1. osy od východu byly u ostatních oken vnitřní rámy sekundárně upraveny pro jedno křídlo (na dvou zapuštěných závěsech s členitými konci, uzavírané na obrtlík, členěné v horní části vodorovnou a třemi svislými příčlemi – dochovány ve 3. a 4. ose od východu).

U 4. až 7. okna v patře od východu jsou pod opadanou omítkou pozorovatelné mladší úpravy; u 5. a 6. jsou nad stávajícími cihelnými vyzdívkami nadpraží patrné starší cihelné záklenky.

I na této fasádě lze nalézt u oken přidané vnější dřevěné rámy pro dvoukřídle žaluziové okenice, pocházející z doby natáčení filmu *Adelheid* (1969).

Okenní otvory i vstup lemují, resp. lemovaly hladké omítkové šambrány, u oken celoobvodové – dnes u části otvorů pouze fragmentární, popř. zplně opadané. Šambrány mají v horních rozích ucha a u spodních pásů mělká vybrání (shodné řešení s okny v patře obou dalších průčelí). Rozdíl tu je však v tom, že u otvorů severní fasády jsou (byly) šambrány doplněny o nízké ploché segmentově zakončené nástavce suprafenester, doplněných v ploše trojicí subtilních svislých pásků se středovými rytými linkami, dělících je do čtveřic drobných polí s hrubou omítkou. Rovněž boky suprafenester jsou zdobeny svislými rytými linkami – každý vždy třemi (motiv stylizovaných triglyfů). V úrovni nadpraží otvorů probíhá po délce fasády subtilní pásová římsa se dvěma vtlačenými vodorovnými linkami (žlábký), jejíž součástí zespodu i shora jsou širší hladké vlnovkově prořezávané pásy; její průběh je přerušen vždy v místě otvoru a původně i dvou lizén situovaných vždy uprostřed vzdálenosti mezi 6. a 7. zankla, neboť omítka zde opadaná) a mezi 8. a 9. oknem (zachována) od východu. Stejně jako u jižního průčelí, i tady lizéna přechází z patra pouze částečně do plochy přízemí. V úrovni výše zmíněné římsy je lizéna opatřena uchy shodnými se šambránami a nad římsou je půlkruhově ukončena. Vespod dosedá na profilovanou hladce omítnutou konzolu krytou maloformátovými hnědě glazovanými bobrovkami.

Plocha fasády je, resp. byla, i na tomto průčelí v horizontální rovině členěna ve dvou liniích vínově červenými čtvercovými dlaždicemi. Spodní linie probíhá pod okny patra, kde vždy středová dlaždice pod oknem je kladena nakoso. Horní linie probíhá v úrovni poutců okenních výplní (dlaždice zde mj. umístěny do šambrán).

Průčelí je završeno vysokou z cihel vyzděnou atikou, sbíhající se z obou konců k dnes zborcenému středovému štítu (destruovaná rovněž část atiky východně při štítu), o němž díky jedné z historických pohlednic víme, že byl tvarově a základním architektonickým řešením shodný s výše popsaným štítem východního průčelí. Atika i štít od zbytku průčelí odděluje vodorovný široký hladký pás. Atika, s převažujícím motivem cimbuří s oblými stínkami, je v obou úsecích členěna vždy dvěma širšími a vyššími segmentově zakončenými štítky. Atika je po obvodu lemována hladkým pásem. Segmentově ukončené štítky jsou od cimbuří opticky odděleny svislými úzkými hladkými pásky, rozšiřujícími se vespod v „patky“. Koruna atiky je kryta maloformátovými zeleně glazovanými bobrovkami se shodně glazovanými hřebenáči. Segmentové štítky jsou otevřeny na výšku orientovanými půlkruhově ukončenými okénky, lemovanými po obvodu hladkými šambránami s mělkým vybráním vespod. Výplně okének chybí (u části pouze fragmenty dřevěných rámu – zdá se však, že by se mohlo jednat o zbytky filmařských okenic?). Pod veškerými obloučky – stínkami - cimbuří se otevírají klíčové střílny s úzkými hladkými paspartami. Vyjma architektonických prvků je plocha atiky pokryta hrubou omítkou. Dekoratивním prvkem, doplňujícím výraz atiky, jsou opět kovářsky zpracované závlače táhel / kotev (shodné s kotvami štítů jižního a východního průčelí).

Rovněž atika a štít jsou (byly) doplněny o dekor ze čtvercových vínově červených dlaždic – u atiky vždy dlaždice pod klíčovými střílnami; u torza štítu na pravé straně mj. pozorovatelný fragment rovnoramenného kříže s dlaždic nakoso.

3.4.4. ZASTŘEŠENÍ

Objekt je kryt sedlovou okapově orientovanou střechou, tj. s hřebenem orientovaným souběžně s podélnou osou stavby. Střecha je na obou koncích omezena zděnými štíty (západní trojúhelný krytý na koruně pálenými cihlami) a na podélných stranách je částečně skryta za výše zmíněnými atikami se štíty a štítky. Od štítů a štítků u podélných stran stavby se kolmo na střechu napojují menší sedlové úseky zastřešení, které s nimi souvisejí (přidány dodatečně při secesně – historizující úpravě fasád ke staršímu zastřešení). Střecha je na jižní i severní straně zčásti zborcená (na jihu i severu provizorně překryto velkoformátovými vlnitými plechovými deskami). Střešní krytinou jsou pálené bobrovky se segmentovým zakončením v dvojité – korunové – skladbě na řídké laťování. Hřeben střechy kryjí pálené hřebenáče.

Uprostřed střechy nad hřebenem vyčníhá torzo věžičky půdorysu pravidelného oktogonu. Její konstrukce, založená na konstrukci krovu, je prostorová rámová, či lépe řečeno hrázděná, složená ze svislých sloupků (nárožních a kratších středových) a vodorovných paždíků, které jsou mezi sebou vzájemně propojeny; jako spojovací materiál mj. použity železné kramle. Nejen z dostupných historických snímků zachycujících objekt, ale i z dochovaných stop, lze u věžičky odlišit dvě samostatné fáze. Při dnešním pohledu na torzo věžičky od severu, resp. z bývalého parku, je evidentní prvotní pohledová hrázděná konstrukce (historizující – romantická úprava), která se v každé stěně otevírala dvojicí na výšku obdélných oken (sdružené otvory), nad nimiž stěny doplňoval obloukový motiv. Výplně hrázdění chybí. U části otvorů stěn věžičky se zachovaly dřevěné rámy pro jednokřídlá, ven otvíravá okna. Křídlo osazeno do rámu vždy na dva zapuštěné závěsy. Tato hrázděná věžička bývala, dle historických pohlednic, opatřena ještě o málo předstupující hrázděnou nástavbou završenou jehlancovou stříškou s vysokou hrotnicí s makovicí.

Zejména od jihu, tedy z nádvoří, jsou pak patrné fragmenty úpravy věžičky související s druhou fází. Ke staršímu hrázdění byly přichyceny latě – prkna, jakožto kostra pro novou povrchovou omítkovou vrstvu

odsazenou od hrázdění. Plocha jednotlivých stěn byla opatřena hrubou – stříkanou – omítkou. Hrany byly zvýrazněny hladkými pásy. Hladké vodorovné pásy jsou (byly) provedeny rovněž pod torzem hladce omítnuté jednoduché římsy (spolu se svislými tvoří jednotné rámce), nad níž probíhal další – zborcený – nižší úsek oktogonu vížky, zakončený v této druhé etapě nízkou osmibokou cibulovou stříškou s makovicí a hrotnicí. Na východní stěně dochovaného torza věžičky byla ponechána na výšku obdélná okna (sdružené okno), lemovaná opět hladkými pásy. Předpokládáme, že stejně tomu bylo i u protilehlé západní stěny.

Jižní střešní rovinou prochází celkem čtveřice hranolových těles komínů – dva komíny v západní a dva ve východní polovině délky střechy. Komíny jsou, či lépe řečeno při jejich dnešním stavu byly architektonicky identicky řešené. V nadstřešní části jsou vyzděny z hnědých a žlutých glazovaných dutých cihel. V horní partii jsou do všech čtyř stran otevřeny průduchy a opatřeny prostými římsičkami ze zelené a hnědých glazovaných cihel. Zakončeny jsou z tvarovek vyzděnou deskou s římsovým profilem tvaru lisis. Na tu pak jsou, resp. byly nasazeny zděné čtyřboké jehlanové stříšky kryté maloformátovými hnědými glazovanými bobrovkami se zelenými glazovanými hřebenači v nárožích (dochováno u 2. a 3. komínu od západu). Na vrcholu jehlance byly umístěny drobné zelené glazované koule (dochováno pouze u 3. komínu od západu).

3.5. ROZBOR DISPOZIČNÍHO A KOMUNIKAČNÍHO SCHÉMATU

Přízemí: základem jeho dispozičního uspořádání je podélný⁶⁸ dvoutrakt – užší jižní a širší severní. Jižní trakt původně v celém rozsahu zaujímala v celé délce shodně široká chodba (ve východní třetině délky klenutá, ve zbytku plochostropá), která však pozdějšími stavebními úpravami byla zděnými příčkami předělena do vícera částí, celkem čtyř (místnosti 1.01, 1.03, 1.04 a 1.09). Vyjma západního úseku (místnost 1.09) jsou ostatní části mezi sebou komunikačně propojeny vstupy. Do 1.09 se pak vchází pouze od jihu z exteriéru a od západu z navazujícího západního hospodářského křídla (objektu). Další vstup z exteriéru se nachází u 1.03. V části námi označené č. 1.01 (zabírá prostřední třetinu délky chodby) byla dále k jižní obvodové zdi, východně od hlavního – osově umístěného - vstupu z nádvoří, přiložena drobná prostora WC (1.02), přístupná z chodby.

Z jednotlivých úseků chodby se vstupuje do místností severního podélného traktu, řazených za sebou. Z východní části chodby 1.03 do místnosti 1.08 (zcela východní plochostropá); následující výčet místností postupuje od této k západu, z části 1.01 do prostor 1.07 (s trámovým stropem) a 1.06 (se stopami po klenbě), z části 1.04 do 1.05 (klenutá) a ze západní části 1.09 do místností 1.10 a 1.11 (klenutá), které původně vytvářely jednotnou prostorou. Vyjma místnosti 1.10 + 1.11 jsou ostatní propojeny vstupy. Původně bývala vstupem propojena i 1.10 + 1.11 se západně ležící prostorou 1.05 (vstup později zaslepen). Z místností severního traktu má přímé propojení vstupem s exteriérem pouze středová 1.06.

Patro: do zcela plochostropého patra se dnes lze dostat pouze po vnějším dřevěném schodišti, přisazeném k jižnímu průčelí objektu. Zcela jasně doložitelnou vertikální komunikaci v rámci interiéru, propojující přízemí s patrem, bylo dnes chybějící schodiště umístěné při jižní stěně části chodby 1.01.

Základ dispozičního schématu v patře je přímou reakcí na uspořádání přízemí, tzn. opět podélný dvoutrakt s užším jižním traktem chodby do nádvoří. I v tomto podlaží byla chodba pozdějším vývojem předělena do pěti částí. Nejdelší z úseků, do něhož se vchází z vnějšího schodiště, jsme označili č. 2.01 (východně od vstupu se ve 2.01, stejně jako v přízemí, vydělila drobná místnost WC 2.02 (2.02 a 1.02 jsou nad sebou). Na východě byla z chodby vydělena místnost 2.03, propojená s 2.01 vstupem v úzké zděné příčce. Západně od 2.01 se nacházejí úseky chodby 2.04, 2.05 a 2.06, propojené komunikačně volnými oblouky ukončenými vstupy. Na západním konci se z chodby, resp. z 2.06 vchází do navazujícího západního křídla, které již není předmětem tohoto SHP.

Veškeré místnosti širšího severního traktu, řazené za sebou do enfilády, porušené dodatečným vložením příčky do východní krajní místnosti (dnes místnosti 2.11, 2.12). Místnosti severního traktu jsou přístupné z výše uvedené chodby. Z její zcela západní části 2.06 do místnosti 2.07 (na západním konci objektu), z části 2.05 a 2.04 do místnosti 2.08, z 2.01 do prostoru 2.09 až 2.12 (východní konec objektu). Místnost 2.08 (druhá od západu) byla v minulosti předělena dodatečnou příčkou do dvou prostor – po příčce patrné stopy. Mezi 2.08 a 2.09 zanikla dělicí stěna, a tak se tyto do sebe vzájemně otvírají. Místnosti 2.11 + 2.12 (první dvě od východu) původně vytvářely jednotný prostor – příčka je tedy sekundární a je bez vstupu. U ostatních dochovaných příčných (dělicích) stěn mezi jednotlivými prostorami severního traktu jsou otvory pro vstup z jedné místnosti do druhé. Z místností 2.09 a 2.12 se vstupy v obvodových zdech vchází, resp. vcházelo na vně vysazené balkóny.

Ve východní části 2.01 chodby bývalo schodiště z patra do podkrovní – dnes jen stopy v zastropení (otvor pro schodiště). Na půdu objektu se tak v současné době dá dostat po dřevěném schodišti umístěném v patře navazujícího západního hospodářského křídla (objektu).

Podkroví: je zděným štítem, situovaným nad východní stěnou místnosti 2.09 v patře, předěleno do dvou částí. Západní část je tvořena otevřenou půdou. Východní část, do níž se mj. vstupuje otvorem ve výše zmíněném štítu (v jižní polovině jeho délky) je zčásti otevřená a zčásti vymezená obytnou podkrovní místností s na jihu přilehlou předsíní, do níž se vystoupalo po schodišti umístěném ve východní části chodby 2.01 v patře. Podkrovní místnost je prolomena dvěma vstupy – na západě z volné půdy, na jihu z oné předsíně.

⁶⁸ Podélnost je brána ve smyslu delší osy stavby.

3.6. POPIS JEDNOTLIVÝCH MÍSTNOSTÍ (ROZBOR INTERIÉRU)

3.6.1. PŘÍZEMÍ

Místnost 1.01 (součást původní chodby)

charakteristika: Plochostropá hladce omítnutá prostora v ose východ – západ zhruba obdélného půdorysu, zabírající střední 1/3 délky jižního podélného traktu, přístupná od jihu vstupem z nádvoří. Na západě i východě je komunikačně propojena vstupy s místnostmi 1.04 (západně) a 1.03 (východně). Na severu se z ní vchází do místností 1.06 a 1.07 severního podélného traktu. Východně od vstupu z exteriéru se z tohoto úseku chodby vydělila drobná prostora WC 1.02. V jihozápadním koutu prostory se nacházelo schodiště do patra. V západní části (po vstup z exteriéru) je poslední povrchovou vrstvou sádrová omítka.

jižní stěna: Součást obvodové zdi, otevřená do nádvoří celkem třemi otvory – okenním, vstupním, okenním. Vstup i od něho západně položené okno jsou součástí mladších zazdívek do původně otevřených nádvorních arkád. Na výšku obdélný vstup, jehož výplň byla charakterizována blíže v rámci rozboru exteriéru stavby, je ze strany interiéru opatřen nikou s mírně rozevírající se západní špaletou a mírným segmentovým záklenkem (zdá se, že je součástí oblouku původní arkády). V obou špaletách lze pozorovat v podélném směru spáry, jimiž je vymezena šíře prvotní zazdívky arkády; mladší cihelná přízdívka (západně od vstupu) z cihel 28 x ? x 6 cm byla provedena do líce stěny. Západně od vstupu, ve vzdálenosti 140 cm se v hmotě zdi ukrývá 140 cm široký pilíř původních arkád. Pod lokálně opadanou omítkou lze pozorovat průběh jejího východního cihelného oblouku. Na výšku obdélný okenní otvor v druhé, v rámci prostory západně situované arkádě, je opatřen širokou nikou s konkávně zaoblenými špaletami. Záklenek niky je součástí původního cihelného oblouku arkády, která zasahuje o 80 cm dále do sousední prostory 1.04.

Východní, na výšku obdélný okenní otvor je opatřen nikou, ve stávající úpravě s přímými špaletami a částečně destruovaným cihelným segmentovým záklenkem. Parapet krytý prkennou deskou (poškozená) je odsazený. 21 cm od hrany západní špalety (cihelná přízdívka z cihel 27,5 x 13,5 x 6,5 cm) byl sondážně odhalen její původní rozsah a průběh – špaleta (z cihel tl. 6,5 cm) se do interiéru šikmo rozevírala. Totéž předpokládáme u východní špalety, jejíž původní rozsah byl překryt dodatečným vložením příčky, oddělující 1.01 od 1.03.

Zdivo stěny je pod omítkou ve spodní části opatřeno nátěrem asfaltové izolace.

západní stěna: Sekundárně do chodby vložená cihelná příčka (cihly 27,5 x ? x 6 cm), otevřená osově umístěným, na výšku obdélným vstupem do 1.04. Vstup je vymezen dřevěnou oboustranně profilovanou novobarokní obložkovou zárubní pro jednokřídlé dveře otvíravé do 1.04. Dveře (chybí) byly osazeny na dvou zapuštěných závěsech s kuželovými konci s kuličkou. Práh vstupu je prkenný.

I zde byla stěna pod omítkou opatřena nátěrem asfaltové izolace.

severní stěna: Mezitraktová podélná zeď, otevřená dvěma vstupy. První z nich směřuje do místnosti 1.06. Tento je umístěn uprostřed délky stěny a je výsledkem novodobé úpravy. Na výšku obdélný, výrazně široký, s přímými špaletami i nadpražím se čtveřicí ocelových nosníků, vynášejících novodobé cihelné zdivo. Vstup je volný, tj. bez výplně. Západně od něho lze vidět pod chybějící omítkou cihlami zaslepený otvor do průlezného komínu.

Druhý ze vstupů (do 1.07) je situován zcela na východním konci prostory. Je na výšku obdélný, vymezený ze strany 1.01 dřevěnou obložkovou novobarokně profilovanou zárubní pro dvoukřídlé do 1.07 otvíravé dveře. Křídla dveří (chybí) byla osazena vždy na třech zapuštěných závěsech s kuželovými konci s kuličkou. Ze strany sousední 1.07 je vstup opatřen nikou s mírně rozevírající se východní špaletou a přímým nadpražím.

východní stěna: Sekundárně do chodby vložená příčka, šikmého průběhu, otevřená v ose délky na výšku obdélným vstupem do 1.03 (ve špaletě niky změřeny cihly ? x 13,5 x 6,5 cm). Ze strany 1.01 je vstup opatřen trámovou obložkovou oboustranně novobarokně profilovanou zárubní pro jednokřídlé do 1.03 otvíravé dveře. Dveře (chybí) byly osazeny na třech zapuštěných závěsech s členitými konci. Ze strany 1.03 má vstup mělkou niku s přímými špaletami a segmentovým záklenkem.

strop: Od WC 1.02 k východu zborcený. Ve zbývající části lze odlišit dvě úpravy plochého zastropení. Starší fázi je prkenné podbití (příčně k nosným trámům, z nichž u jednoho v místě dochování stropu je patrné natírání vápnem – svědčí o ještě starší existenci vrchního záklopu) s hladkým omítnutím na rákos. Na podhledu se dochovala jednoduchá výmalba – na bílé ploše pravoúhlá síť linek, v místě jejich křížení s osmicípou modrou hvězdou ve žlutém kruhu. Pod tento podhled byl poté na železné háčky podvěšen mladší podhled s odsazeným fabionem. Nosnou kostrou pro hladkou omítku mladšího podhledu je pletivová síť.

V jihozápadním koutu je ve stropu vynechán v ose východ – západ obdélný otvor, v místě schodiště do patra. Po schodišti dnes patrné pouze otisky na jižní stěně (stoupalo k západu) a na západní straně otvoru.

podlaha: Je pokryta keramickou - šamotovou dlažbou čtvercového formátu 16,5 x 16,5 cm s dekorem.

Místnost 1.02 (WC)

charakteristika: Klenutá malá prostora WC, vložená druhotně k jižní stěně do chodby 1.01. Druhotnost je mj. zřetelně doložena spárami v místě přisazení stěn WC. Stěny (tedy západní, severní, východní) jsou cihelné (cihly 29 x 13,5 – 14 x 6,5 cm), z vnějšku hladce omítnuté. Do prostory se vchází od severu z 1.01. Do ½ výšky stěn

místnosti se plošněji dochoval bílý keramický obklad – obkladačky formátu 15,2 x 15,2 cm od firmy L. & C.H.⁶⁹ Nad obkladem hladká omítka. Záchod je na vertikální osu s WC 2.02 umístěným v patře.

severní stěna: Otevřená zcela západně na výšku obdélným vstupem, který býval opatřen dřevěnou obložkovou zárubní, o níž dnes svědčí pouze vodorovné trámky – špalíky - zazděné ve vstupu, k nimž byla uchycena.

východní stěna: Bez otvorů, či jiných prvků.

jižní stěna: Součást obvodové zdi, otevřená do nádvoří malým na výšku obdélným okenním otvorem s plným parapetem, přímými špaletami i nadpražím. Okno je umístěno v široké nise, prolamující západní většinu délky stěny, zakončené lomeným nesouměrným obloukem.

západní stěna: Bez otvorů, či jiných prvků.

klenba: Velmi mírná – plochá – cihelná segmentově valená s vrcholnicí v ose východ – západ.

podlaha: Betonová o 9 cm vyvýšená oproti podlaze 1.01. Při východní stěně se na podlaze dochovalo torzo litinové záchodové mísy.

Místnost 1.03 (součást původní chodby)

charakteristika: Klenutá hladce omítnutá prostora v ose východ – západ zhruba obdélného půdorysu, zabírající východní 1/3 délky jižního podélného traktu, přístupná jednak od jihu vstupem z nádvoří, jednak od západu z 1.01. Na severu se z této vchází do místnosti severního traktu 1.08. Poslední povrchová úprava na značně poškozených omítkách, je tvořena nad podlahou nízkým soklíkem z řady bílých keramických obkladaček formátu 15,2 x 15,2 cm, nad nimi širokým „soklovým“ pásem natřeným šmolou a nad tímto ve zbytku vybělené plochy úzkým pásem meandru.

jižní stěna: Otevřena do nádvoří trojicí pravidelně rozmístěných otvorů – zcela východním vstupním a dvěma okenními. Vstup, vymezený pískovcovým portálem [P1], je umístěn v nise s rozevíracími se špaletami s výše nasazeným segmentovým záklenkem. Oba na výšku obdélné okenní otvory jsou rovněž ze strany 1.03 umístěny v nikách s rozevíracími se špaletami (v nich mj. užity cihly 27 x ? x 6,5 cm) se segmentovými záklenky a velmi mírně odsazenými parapety (z cihel 28 x 14 x 6 cm). Do vzdálenosti cca 100 cm od středové umístěného okna je vnitřní líc stěny mírně vybrán (druhotné vylámaní do hloubky cca 10 cm).

západní stěna: Sekundárně do chodby vložená příčka, šikmého průběhu, otevřená v ose délky na výšku obdélným vstupem do 1.03. Ze strany 1.01 je vstup opatřen trámovou obložkovou oboustranně novobarokně profilovanou zárubní pro jednokřídlé do 1.03 otvíravé dveře. Dveře (chybí) byly osazeny na třech zapuštěných závěsech s členitými konci. Ze strany 1.03 má vstup mělkou niku s přímými špaletami a segmentovým záklenkem.

severní stěna: Mezitraktová podélná zeď, otevřená vstupem směřujícím do místnosti 1.08. Vstup je na výšku obdélný, bez zárubně, s ocelovým nosníkem v nadpraží, ze strany 1.08 umístěný v nise s rozevíracími se špaletami a cihelným segmentovým záklenkem. Východně od něho se ve stěně nachází další sekundárně zaslepený vstup s pískovcovým portálem [P2 – viz Tabulka I v Přílohách] s uchy a úzkou obvodovou páskou (š. 3 cm x v. 1 cm) a prostými patkami u stojek, s pozůstatky souvrství vápenných nátěrů.

Západní část stěny je pak opatřena dvojicí nik. Nízká mělká nika, situovaná západně od dnešního vstupu do 1.08, s přímými špaletami a segmentovým záklenkem, je upraveným původním obslužným otvorem pro topeniště v místnostech severního podélného traktu. Nika je opatřena cihelnou zazdívkou – cihly 28,5 – 29 x ? x 6,5 cm. Zcela západně položená nika s šikmým průběhem je vyšší a hlubší, rovněž segmentově zaklenutá. Předpokládáme, že její původní půdorysný tvar byl lichoběžný.

západní stěna: Součást obvodové zdi, prolomená osově umístěným na výšku obdélným okenním otvorem (posazen nízkou nad podlahou), umístěným v zazdínce původně otevřeného segmentově ukončeného otvoru, který dnes vytváří vnitřní niku okna.

klenba: Druhotně vložená valená s vrcholnicí v ose východ – západ, vyzděná z pálených cihel formátu 26 – 27 x 13 – 13,5 x 6 – 6,5 cm, prolomená šesticí de facto protilehlých pětibokých výsečí – 3 v místě otvorů jižní stěny. Zcela východní nika v severní stěně je pak v klenbě doplněna ještě o mělkou segmentovou výseč. Druhotnost klenby je dobře doložitelná v místě portálu zaslepeného vstupu do 1.08, kde souvrství jeho nátěrů zabíhá pod klenbu, či v místě západního okna, kde za klenbu zabíhá starší hladká omítka.

Při východní stěně probíhá cihelný pas – cihly ? x 13 – 13,5 x 6 – 6,5 cm.

Na klenbě jsou pozorovatelné fragmenty vápenné omítky, která s konstrukcí časově souvisí.

podlaha: Betonová mazanina.

Místnost 1.04 (součást původní chodby)

charakteristika: Plochostropá hladce omítnutá prostora v ose východ – západ obdélného půdorysu, nacházející se v západní 1/3 délky jižního podélného traktu, přístupná pouze od východu z 1.01. Komunikačně dále na severu propojena vstupem do prostory 1.05 severního traktu. Stěny jsou při spodku opatřeny pásem z bílého keramického obkladu formátu 15,2 x 15,2 cm.

jižní stěna: Součást obvodové zdi, v podstatné délce prolomená širokou dnes slepou arkádou s eliptickým obloukem. Úzká zazdívká arkády je v ose její délky otevřena jedním rozměrným na výšku obdélným okenním otvorem. Ve vzdálenosti 135 cm od východního konce arkády byla sondážně odhalena spára pilíře oddělujícího

⁶⁹ Zkratka firmy L. a C. HARDTMUTH

předmětnou arkádu od další východně položené, zasahující z převážné části do sousední místnosti 1.01 (u její vnitřní zadržky užity cihly tl. 6,5 cm; zadržka ze strany 1.04 dutá – do dutiny neomítaná).

západní stěna: Druhotně vložená příčka bez otvorů ze smíšeného zdiva (změřeny cihly tl. 5,5 – 6 cm).

severní stěna: Mezitraktová podélná zeď, otevřená zcela východně vstupem do místnosti 1.05 severního traktu. Vstup má přímé špalety a segmentové nadpraží. Je volný, tedy bez výplně. Jeho špalety (u západní patrné cihly) i nadpraží jsou opatřeny sádrovou hladkou omítkou s vytaženou profilací imitující prkenné deštění.

V západní části se 200 cm nad podlahou nachází kruhový otvor pro napojení kamen do komínu.

východní stěna: Sekundárně do chodby vložená příčka, otevřená osově umístěným, na výšku obdélným vstupem do 1.04. Vstup je vymezen dřevěnou oboustranně profilovanou novobarokní obložkovou zárubní pro jednokřídlé dveře otvíravé do 1.04. Dveře (chybí) byly osazeny na dvou zapuštěných závěsech s kuželovými konci s kuličkou. Práh vstupu je prkenný.

strop: Plochý s hladce omítnutým podhledem, s mírně odsazeným fabionem po obvodu místnosti.

podlaha: Betonová mazanina.

Místnost 1.05

charakteristika: Klenutá, hladce omítaná prostora v ose východ – západ obdélného půdorysu, nacházející se v severním podélném traktu (4. místnost od východu). Přístupná je od jihu z místnosti 1.04. V rámci severního traktu je komunikačně dále propojena na východě vstupem do 1.06. V minulosti z ní byla na západě přístupná rovněž místnost 1.10 + 1.11. Při západní stěně se v místnosti nachází plechový umývací žlab, vysazený na čtyřech cihelných pilířích. Po klenbu jsou stěny pokryty bílým keramickým obkladem formátu 15,2 x 15,2 cm od firmy L. & C. HARDTMUTH. Na stěnách i klenbě lze pod mladší sádrovou omítkovou (štukovou) vrstvou vysledovat starší vápennou, druhotně pekovanou, související časově se zaklenutím.

jižní stěna: Mezitraktová podélná zeď, otevřená ve východní části vstupem z 1.04 (viz popis 1.04).

západní stěna: Dělicí příčná zeď. Sondážně zde byl v její jižní polovině, 60 cm od jižní stěny, odhalen zazděný vstupní otvor, směřující původně do místnosti 1.10 + 1.11 (zde byl tento potvrzen), z jejíž strany je opatřen pískovcovým portálem [P4 – viz *Tabulka II v Přílohách*]. V zadržce vstupu použity cihly 28 x 14 x 6 cm.

severní stěna: Součást obvodové zdi. V ose je opatřena na výšku obdélným okenním otvorem, umístěným ze strany místnosti v hluboké nise s mírně rozevíracími se špaletami a segmentovým záklenkem. Parapet je odsazený.

východní stěna: Dělicí příčná zeď, prolomená v ose vstupem do sousední 1.06. Vstup je ze strany 1.05 vymezen dřevěnou oboustranně profilovanou novobarokní obložkovou zárubní pro dvoukřídlé, do 1.06 otvíravé dveře. Křídla (chybí) byla osazena vždy na třech zapuštěných závěsech s kuželovými konci s kuličkou. Ze strany 1.06 je otvor situován v nise s rozevíracími se špaletami a se segmentovým záklenkem.

klenba: Druhotně vložená klášterního typu - necková, vyzděná z pálených cihel formátu 25 – 25,5 x ? x 7 cm. V místě severního okna a východního vstupu je klenba prolomena pětibokými výsečemi. Další dvě pětiboké výseče klenby jsou na jižní straně (u vstupu z 1.04 a druhá západně od něho – sondáž nepotvrdila v místě existenci otvoru). Poslední pětiboká výseč se nachází jižně na západní straně. Tato výseč v žádném případě nekomunikuje z výše zmíněným zaslepeným vstupem, což je doklad o sekundárnosti zaklenutí prostoty.

V jihovýchodním koutu byl do klenby proražen kruhový otvor pro napojení kamen do komínu.

podlaha: Betonová mazanina.

Místnost 1.06

charakteristika: V minulosti klenutá, hladce omítaná prostora v ose východ – západ obdélného půdorysu, nacházející se v severním podélném traktu (3. místnost od východu), přístupná jednak od jihu z místnosti 1.01 a v rámci severního traktu dále komunikačně propojena na západě vstupem do 1.05 a na východě do 1.07. Na severu se pak nachází vstup do exteriéru – bývalého parku. Spodní partie stěn (do v. 102 cm od podlahy) jsou pokryty bílým keramickým obkladem formátu 15,2 x 15,2 cm od firmy L. & C. HARDTMUTH.

jižní stěna: Mezitraktová podélná zeď, otevřená zhruba uprostřed širokým novodobě upraveným na výšku obdélným vstupem z 1.01 s přímými špaletami i nadpražím se čtveřicí ocelových nosníků, vynášejících novodobé cihelné zdivo. Vstup je volný, tj. bez výplně.

západní stěna: Dělicí příčná zeď, otevřená osově umístěným vstupem do 1.05 – bližší popis viz 1.05. Pouze dodáme, že v jižní cihelné špaletě byly změřeny cihly 27,5 – 28 x 13,5 x 6 cm. Severně od vstupu lze pod opadanou omítkou pozorovat relikt staršího otvoru či spíše pouze niky (?) s fragmentem cihelného segmentového záklenku (cihly ? x 14,5 – 15 x 6 cm), nasazeného výrazně níže, než je tomu u záklenku niky stávajícího vstupu. Zadržka niky (?) cihelná – cihly 28 x 13,5 x 5,5 cm.

Jižně od stávajícího vstupu jsou ve stěně, v místě komínu, pozorovatelné stopy po napojení otopného zařízení. 35 cm od jižní stěny je nad keramickým obkladem patrná cihelná zadržka šíře 70 cm – cihly 29 – 30 x 14 x 6,5 cm.

severní stěna: Součást obvodové zdi. V ose se nachází vstup do bývalého zámeckého parku. Vstup je ze strany interiéru opatřen nikou s rozevíracími se špaletami (změřeny cihly 27(?) x ? x 5,5 – 6 cm) a cihelným segmentovým záklenkem (součást zborcené klenby). Stopy po obou stranách dokládají, že otvor mívá záklenek o málo níže – ten odbourán pravděpodobně v souvislosti s přeměnou otvoru z okenního na vstupní.

východní stěna: Dělicí příčná zeď, prolomená v ose vstupem do sousední 1.07. Vstup je ze strany 1.07 vymezen dřevěnou oboustranně novobarokně profilovanou obložkovou zárubní pro dvoukřídlé, do 1.06 otvíravé

dveře. Křídla (chybí) byla osazena vždy na třech zapuštěných závěsech s kuželovými konci s kuličkou. Ze strany 1.06 je otvor situován v nice s rozevíracími se špaletami a se segmentovým záklenkem. U severní špalety je pod opadanou omítkou patrná sekundární úprava otvoru; špaleta cihelná (cihly 28 x ? x 5,5 – 6 cm). U protilehlé špalety lze vysledovat pod mladší omítkovou vrstvou starší druhotně pekovanou hladkou omítkou časově shodnou s úpravou vstupu.

Severně od vstupu ve zdivu patrná převaha cihel (cihly tl. 6 – 6,5 cm).

klenba: Zborcená. Pouze hladce omítnutá půlkruhová čela na všech čtyřech stěnách nám dovolují rekonstruovat konstrukci klenby jakožto valenou, s vrcholnicí v ose východ – západ, členěnou v místě severního a jižního vstupu místností trojbokými, zřejmě styčnými, výsečemi. Klenba byla cihelná. Byť kvůli novodobým úpravám stěn není situace zcela čitelná, jeví se klenba jakožto původní.

podlaha: Červeně probarvená cementová mazanina. Pod ní zjištěna starší cihlová zádlažba – cihly o rozměrech 28 x 14 cm jsou loženy v řadách sever – jih tzv. na vazbu.

Místnost 1.07

charakteristika: Plochostropá, hladce omítaná prostora zhruba čtvercového půdorysu, nacházející se v severním podélném traktu (2. místnost od východu), přístupná jednak od jihu z místnosti 1.01 a v rámci severního traktu dále komunikačně propojena na západě vstupem s 1.06 a na východě s 1.08. Spodní část stěn je pod omítkami opatřena asfaltovým izolačním nátěrem.

jižní stěna: Mezitraktová podélná zeď, otevřená zcela západně na výšku obdélným vstupem z 1.01, vymezeným ze strany 1.01 dřevěnou obložkovou novobarokně profilovanou zárubní pro dvoukřídle do 1.07 otvíravé dveře. Křídla dveří (chybí) byla osazena vždy na třech zapuštěných závěsech s kuželovými konci s kuličkou. Ze strany sousední 1.07 je vstup opatřen nikou s mírně rozevírací se východní špaletou a přímým nadpražím.

západní stěna: Dělicí příčná zeď, otevřená osově umístěným vstupem do 1.06 – bližší popis viz 1.06.

severní stěna: Součást obvodové zdi. Otevřena trojicí na výšku obdélných okenních otvorů. Oba krajní otvory mají niky s mírně rozevíracími se špaletami a přímými nadpražími, zřejmě z ocelových nosníků. Nika středového otvoru (shodné výšky s krajními) má rovněž přímé nadpraží. Její špalety se však rozevírají výrazněji. Špalety jsou cihelné – cihly 27,5 x 13,5 x 6 cm.

východní stěna: Dělicí příčná zeď, prolomená zcela na severu vstupem do sousední 1.08. Vstup je ze strany 1.07 vymezen prostou dřevěnou obložkovou zárubní pro dvoukřídle do 1.07 otvíravé dveře. Křídla (chybí) byla osazena vždy na třech zapuštěných závěsech s půlkulovým zakončením. Ze strany sousední 1.08 je otvor situován v nice s přímými špaletami a přímým nadpražím. Stopy v okolí vstupu zřetelně dokládají jeho mladší původ. Sondou z obou stran stěny byl totiž nalezen starší vstup, umístěný v ose délky stěny, zaslepený cihelnou zazdívkou (cihly ? x 14 x 6,5 – 7 cm).

strop: Trámový kazetový. Konstrukčně je tvořen systémem vzájemně propojených podélných a příčných trámů, čímž je vytvořeno celkem 16 čtvercových kazet (4 x 4). Uprostřed délky je podepřen ve směru východ – západ loženým trámovým podvlakem. Strop je doplněn o překládaný vrchní prkenný záklop (ložen ve směru východ – západ). Mj. stopy vápenného nátěru na trámoví i záklopu jasně hovoří o tom, že stávající povrchová úprava stropu tvořená hladkou omítkou provedenou na rákosový podklad je mladšího data.

podlaha: Betonová mazanina.

Místnost 1.08 (bývalá kuchyň)

charakteristika: Plochostropá, hladce omítaná prostora zhruba v ose východ – západ obdélného půdorysu, nacházející se v severním podélném traktu (1. místnost od východu), přístupná jednak od jihu z místnosti 1.03 a v rámci severního traktu dále komunikačně propojena na západě vstupem s 1.08. Stěny jsou zčásti pokryty bílým keramickým obkladem 15,2 x 15,2 cm od firmy L. & C. HARDTMUTH a 15 x 15 (jižní stěna).

jižní stěna: Mezitraktová zeď otevřená v západní části vstupem z 1.03. Vstup je na výšku obdélný, bez zárubně, ze strany 1.08 opatřený nikou s rozevíracími se špaletami a cihelným segmentovým záklenkem (v záklenku cihly 26,5 x 13,5 x 6 – 6,5 cm). Ve východní části stěny se pak nachází vysoká, hluboká policová nika s rozevíracími se špaletami a přímým nadpražím. Tato byla zřízena sekundárně přízdívkami a zazdívkou v místě staršího vstupu s pískovcovým portálem [P2] – viz popis 1.03.

Ve vzdálenosti 85 cm západně od stávajícího vstupu byl sondou nevysoko nad podlahou zjištěn původní (později zrušený) otvor pro napojení kamen, která bývala obsluhována z chodby 1.03 – viz nižší nika v 1.03.

západní stěna: Dělicí příčná zeď, otevřená zcela na severu vstupem do sousední 1.07 – viz popis 1.07. pouze dodáme, že v nice otvoru je umístěn prkenný stupeň - schod. Uprostřed délky stěny se pod opadanou omítkou projevuje starší vstupní otvor.

Zcela jižně byla ke stěně v místě komínu přiložena 20 cm tlustá přízdívka. Sondážně bylo zjištěno, že tato byla provedena ve dvou fázích (nalezeny svislé spáry) – nejprve v délce 80 cm od jižní stěny místnosti a posléze k této přidáno dalších 80 cm. V jižní části tohoto rozšíření se nad podlahou nachází nízká 70 cm hluboká pravouhlá nika s drobným otvorem v zadní stěně s dekorativními kovovými dvířky – příkládací, resp. vybírací pro otopné zařízení umístěné v sousední prostře 1.07. Severně od konce přízdívky je na stěně patrný otisk po kuchyňském sporáku, který zasahoval do výše zmíněného zrušeného staršího vstupu.

severní stěna: Součást obvodové zdi. Otevřena je dvojicí na výšku obdélných okenních otvorů, umístěných v nikách s rozevíracími se špaletami a se segmentovými záklenky. U západního okna se záklenek zdá být pouze vybrán do původního zdiva, tedy bez klenbičky. Odsazené parapety oken jsou kryty prkennými deskami. 37 cm západně od západního z oken je pod opadanou omítkou pozorovatelný relikt dalšího menšího otvoru, či pouze

spíše niky (?), vyplněného zazdívkou; v záklenku niky (?) cihly 26,5 x 13,5 x 6 – 6,5 cm). Otvor (či nika) měl šíři pouhých 60 cm a má segmentový záklenek.

východní stěna: Součást obvodové zdi. V ose délky je otevřena na výšku obdélným okenním otvorem s nikou s rozevíracími se špaletami a se segmentovým záklenkem. Záklenek je tu pouze vybrán do původního zdiva, je tedy bez klenbičky. Odsazený parapet okna je kryt prkennou deskou.

strop: Zborcený. V západní části místnosti dochovány fragmenty staršího trámového stropu s prkenným záklopem. Zachovaly se tři ubírákem hoblované trámy (použito jedlové dřevo) s okosenými hranami a výběhy, ložené ve směru sever – jih. Shora mají trámy vybrány masivní polodráže, do nichž byl položen překládaný záklop ze širokých prken – viz *Tabulka IV v Přílohách*. Mladší fázi zastropení pak tvořilo prkenné podbití (příčné k trámům) hladce omítané na rákos. Tento mladší podhled byl opatřen mírně odsazeným fabionem. Pod fabionem jsou pozorovatelné fragmenty starší hladké omítky související s fází pohledového trámového stropu.

podlaha: Je pokryta keramickou – šamotovou dlažbou čtvercového formátu 16,5 x 16,5 cm s dekorem.

Místnost 1.09 (součást původní chodby)

charakteristika: Plochostropá původně hladce omítnutá prostora v ose východ – západ obdélného půdorysu, nacházející se v západní 1/3 délky jižního podélného traktu, přístupná pouze od jihu z exteriéru – nádvoří. Komunikačně je dále na severu propojena vstupem do prostoru 1.10 + 1.11 severního traktu a na západě se z ní vstupuje do přilehlého hospodářského křídla.

jižní stěna: Součást obvodové zdi. Prolomená později v lici stěny z interiéru zazděnou arkádou s eliptickým obloukem. Úzká cihelná zazdívka arkády je v ose délky původního otvoru arkády otevřena na výšku obdélným vstupem – bližší popis viz Rozbor jižního průčelí.

západní stěna: Zcela na jihu sekundárně prolomena stávajícím vstupem do hospodářského křídla. Vstup je zdi veden šikmo a nadpraží má tvořené řadou trámů. Nad jeho nadpražím lze ze strany 1.09 pozorovat ve zdivu skryté starší zaoblené nároží.

severní stěna: Mezitraktová podélná zeď, otevřená zhruba v ose vstupem do místnosti 1.10 + 1.11 severního traktu. Vstup je vymezen pískovcovým portálem [P3 – viz *Tabulka II v Přílohách*] s uchy s podvěšenými kapkami. Stojky portálu dosedají na nízké patky. Portál je opatřen souvrstvím vápenných nátěrů. Ze strany 1.10 + 1.11 je tento vstup opatřen nikou s rozevíracími se špaletami a segmentovým záklenkem. Z téže strany je opatřen dvojicí prostých železných háků pro dvoukřídle dveře.

východní stěna: Druhotně vložená příčka bez otvorů.

strop: Plochý tvořený prkenným podbitím hladce omítnutým na rákos. Uprostřed délky místnosti je strop předělen cihelným segmentovým hladce omítnutým pasem.

podlaha: Cihelná. Cihelné dlaždice obdélného formátu 28,5 x 13,5 cm jsou kladeny v řadách východ – západ tzv. na vazbu.

Místnost 1.10 + 1.11

charakteristika: Klenutá, hladce omítaná prostora v ose sever – jih obdélného půdorysu, nacházející se v severním podélném traktu (zcela západní díl), přístupná dnes pouze od jihu z 1.09. Původně bývala propojena vstupem na východě s místností 1.05 a na západě s prostorou v hospodářském křídle. Původně jednotná prostora byla cihelnými (cihly tl. 6,5 cm), hladce omítnutými příčkami tvaru „Y“ předělena do dvou částí. Ve „Y“ části příček přiložené na jihu k hranám špalet niky vstupu z 1.09, byly vynechány na výšku obdélné vstupy s prkennými prahy, pro jednokřídle do 1.10 a 1.11 otvíravé dveře, dopadající do polodrážek u vstupů. Dveře byly osazeny vždy na dva železné háky a uzavírány byly na petlici, což dokládají železná oka ve vstupech.

jižní stěna: Mezitraktová podélná zeď, opatřená v ose délky vstupním otvorem z 1.09 – viz popis 1.09.

západní stěna: Dělicí příčná zeď, doplněná v souvislosti s dodatečným zaklenutím prostory o 20 cm tlusté podpůrné zdivo. V ose délky stěny se nachází sekundárně zaslepený na výšku obdélný vstup. Otvor se tak dnes projevuje jako pouhá nika – zazdívka v místě původní niky vstupu. Ze strany 1.10 byl u vstupu sondáží odhalen pískovcový portál [P5 – viz *Tabulka III v Přílohách*] s uchy a úzkou obvodovou páskou (š. 3,5 x v. 1 cm), překrytý částečně vloženým podpůrným zdivem a klenbou – zřetelný doklad o sekundárnosti zaklenutí prostory.

severní stěna: Součást obvodové zdi. V ose své délky je otevřena okenním otvorem, dodatečně v souvislosti s vložením příček upraveným ve dva menší čtvercové. Původní rozsah okna se segmentově zaklenutou nikou je patrný pod lokálně opadanou omítkou (u jejích špalet a záklenku změřeny cihly 29,5 x 14,5 – 15 x 7 cm).

východní stěna: Dělicí příčná zeď, doplněná opět v souvislosti s dodatečným zaklenutím prostory o 20 cm tlusté podpůrné zdivo. V ose délky stěny se nad patou klenby nachází mělká nika. Zcela v jižním úseku zadní stěny této niky byla sondou odkryta část pískovcového portálu [P4 – viz *Tabulka II v Přílohách*] s uchy a úzkou obvodovou páskou (š. 3,5 x v. 1 cm) – součást vstupu, kterým byly původně, resp. před zaklenutím prostory propojeny místnosti 1.10 + 1.11 a 1.05 – viz popis 1.05. Portál tak byl z převážné části překryt podpůrným zdivem a klenbou.

klenba: Elipticky valená s vrcholnicí v ose sever – jih, prolomená uprostřed délky na obou stranách pětibokou výsečí – na západě v místě zrušeného vstupu, na východě v místě niky. Klenba je vyzděna z pálených cihel formátu 29 x 14,5 x 6,5 cm.

podlaha: Cihelná. Cihelné dlaždice obdélného formátu 28,5 x 13,5 cm jsou kladeny v řadách východ – západ tzv. na vazbu. Jelikož dlažba probíhá i pod rozpříčkováním místnosti, je evidentní, že tato je starší, než předmětná dispoziční úprava.

3.6.2. PATRO

Místnost 2.01 (součást původní chodby – dlouhý úsek, 2. od východu)

charakteristika: Plochostropá hladce omítnutá prostora v ose východ – západ obdélného půdorysu, přístupná od jihu vstupem od vnějšího dřevěného schodiště. Na západě i východě je komunikačně propojena vstupy s místnostmi 2.04 (západně) a 2.03 (východně). Na severu se z ní vchází do místností 2.09 až 2.11 severního podélného traktu. Východně od vstupu z exteriéru se z tohoto úseku chodby, stejně jako v přízemí, vydělila drobná prostora WC 2.02.

jižní stěna: Součást obvodové zdi. Otevřena je, resp. byla čtyřmi otvory, na západě vstupním z vnějšího jižního schodiště a dále k východu třemi okenními. Na výšku obdélný vstup je situován v úzké cihelné zadržce (cihly ? x 14,5 x 5 cm), přiložené na západě k masivnímu hranolu pilíře, vystupujícího do chodby. Okenní otvory jsou pak zřízeny v masivnějším zdivu, které je v rozsahu WC 2.02 až východní strany prvního okenního otvoru od vstupu zborcené. Okna jsou, resp. byla na výšku obdélná, umístěná ve vnitřních nikách s rozevíracími se špaletami a cihelnými segmentovými záklenky. Parapety jsou odsazené. U zcela dochovaných dvou otvorů od východu jsou parapety kryty prkennými deskami. Pod chybějící omítkou, event. sondáží bylo zjištěno, že stávající okenní otvory jsou výsledkem mladší stavební úpravy. V rámci zdi byly totiž zjištěny svislé spáry – korespondující s poznatky z exteriéru – ohraničují starší zděné hranolové pilíře (ve spárách dochována i původní hladká omítká s bílým vápenným nátěrem) vymezující prvotně volná, zhruba 200 cm široká pole mezi nimi – viz popis jižní stěny 2.03. U obou dochovaných oken byly v jejich cihelných špaletách užity cihly 28,5 x 14 x 5,5 – 6 cm. V parapetu druhého okna od východu byly použity cihly 28 – 28,5 x 13,5 – 14 x 5,5 – 6 cm.

východní stěna: Úzká, do chodby druhotně vložená příčka – dokladem mj. svislé spáry v místě jejího přiložení ke starším stěnám. V jižní části otevřená na výšku obdélným vstupem do 2.03. Vstup je opatřen typovou ocelovou válcovanou zárubní pro jednokřídlé do 2.03 otvíravé dveře.

severní stěna: Mezitraktová podélná zeď. Otevřena je celkem čtveřicí na výšku obdélných vstupů. Zcela západní směřuje do 2.09. Ze strany 2.01 je opatřen dřevěnou novobarokně profilovanou obložkovou zárubní pro dvoukřídlé do 2.09 otvíravé dveře. Křídla (chybí) byla osazena na trojicích zapuštěných závěsů s členitými konci. Práh vstupu je prkenný. Ze strany 2.09 je vstup umístěn v nice s takřka přímými špaletami a se segmentovým záklenkem.

Zhruba uprostřed délky daného úseku chodby je situován vstup do 2.10. Otvor je ze strany chodby vymezen dřevěnou profilovanou obložkovou zárubní pro dvoukřídlé do 2.10 otvíravé dveře. Křídla (chybí) byla osazena vždy na třech zapuštěných závěsech s členitými konci. Práh je prkenný. Ze strany 2.10 má vstup niku s rozevíracími se špaletami a segmentovým záklenkem.

Zbývající dva vstupy zcela východně jsou rovněž na výšku obdélné – západní do 2.11, východní do 2.12. Oba jsou ze strany chodby vymezeny ocelovou typovou válcovanou zárubní pro jednokřídlé do 2.11 a 2.12 otvíravé dveře. Prahy jsou prkenné. Ze strany 2.11 a 2.12 jsou vstupy umístěny v hlubokých nikách s velmi mírně rozevíracími se špaletami a přímými nadpražími. Sondáží ze strany chodby bylo potvrzeno, že vstup do 2.12 je ve stávající podobě výsledkem mladší stavební úpravy – zúžen (souvislost s vložením druhotné příčky a zřízením vstupu do 2.11). Ze strany 2.12 pak nad vstupem v omítce vypraskává segmentový záklenek původní niky, která byla širší.

135 cm západním směrem od vstupu do 2.11 je ve stěně nad podlahou zřetelný druhotně zaslepený obslužný otvor pro topeniště (kamna) v místnostech 2.10 a 2.11 + 2.12. Otvor je opatřen prostým pískovcovým ostěním s polodrážkou ze strany chodby, kam se i otvírala dvířka, která jej původně uzavírala. Nad přímým nadpražím otvoru je pod opadanou omítkou patrný dvojitý cihelný vylehčovací oblouk. Výše nasazený z cihel tl. 6,5 – 7 cm, pod ním z cihel 5,5 – 6 cm.

Zásadním nálezem v rámci stěny je spára a povrchová úprava v místě staršího – původního - nároží stavby (s původní hladkou omítkou) před jejím rozšířením k východu. Spára se nachází ve vzdálenosti cca 400 cm východně od vstupu do místnosti 2.09. V místě nároží (do chodby i do spáry v místě přiložení rozšíření stavby) se dochovala dřevem hlazená vápenná omítká se zjevnou exteriérovou úpravou. Z nálezu zřetelně vyplývá, že koncepce fasád původní stavby byla dvoubarevná s iluzivní (malovanou) tektonikou. Nároží původní stavby je zvyrazněno malovanou rustikovanou lizénou – kvádrování žluté, spárořez bílé linky. Rozvrh kvádrování byl nejprve předryt jemnými linkami do omítky. Nad stávající podlahou probíhá vodorovný žlutý pás (imitace kordónové římsy, či spíše zdá se soklíku); nepatrný fragment žlutého pásu byl zjištěn i u pilíře západně od vstupu z exteriéru. Zbytek plochy byl bílý. Stejná žlutá vápenná barva byla nalezena jakožto první vrstva i u portálu [P6] z 2.06 do 2.07 v patře, kterýžto souvisí s původním objektem.

V místě nároží, pod podlahou, bylo možné vzhledem k lokální destrukci zdiva vyzorovat část původního mezipodlažního ztužujícího trámového věnce, zazděného v šíři zdi.

V místě předmětného nároží se rovněž dochovalo nepatrné torzo náběhu druhotně vloženého cihelného oblouku širší zhruba 70 cm, který probíhal příčně k jižní obvodové stěně (cihly 27 – 27,5 x 15 – 15,5 x 5,5 cm); druhotnost oblouku je doložena torzem výše zmíněné původní hladké omítky s vápenným nátěrem nad jeho patou.

Na stěně, resp. v omítce jsou patrné otisky po dalších dvou 14 cm tlustých příčkách, které byly v minulosti do dispozice vloženy druhotně (dnes odbourány) – první 50 cm východně od vstupu do 2.10, druhá západně při vstupu do 2.12.

západní stěna: Druhotně do chodby vložená dělicí cihelná příčka s širokým volným vstupem z 2.01, ukončeným plným cihelným obloukem, založeným na jihu do staršího masivního hranolového pilíře a na severu do s obloukem současně pilíře s vnějším zaoblením. Na severu je oblouk podepřen oblou konzolou zdobenou štukovým motivem voluty – závitnice.

strop: Zčásti zborcený. Ve zbytku plochý s hladce omítaným podhledem, ve východní části chodby s mírně odsazeným fabionem. Na vazné trámy krovu je příčně přibito prkenné podbití s omítkou na rákos. V místě destrukce stropu, resp. podhledu je patrné, která původní zastropení tvořily výše zmíněné vazné trámy (bez zdobení, pouze povrchově opracované ručním otesáním) s vrchním záklopem ze širokých prken. Dokladem tohoto tvrzení jsou fragmenty starší hladké omítky s nátěrem přitažené až k trámům a prkennému záklopu, viditelné dobře na severní stěně nad obslužným otvorem topenišť.

V blízkosti obslužného otvoru topenišť jsou ve stropě stopy po existenci schodiště z 2.01 do podkroví – dochován fragment zaobleného otvoru s hladkou omítkou provedenou na pletivovou výztuž – obdobné řešení jako u mladšího podhledu stropu v 1.01 v přízemí.

podlaha: V západní části (po místnost 2.02) dřevěné stromkovitě kladené vlýsky. Východně fragmenty prkenné podlahy (prkna š. 14 cm a 27 – 29 cm v ose východ – západ) – část podlahy zborcená. V úseku v místě odstraněných druhotných příček na prknech cementový potěr, v němž byly osazeny keramické čtvercové dlaždice 15 x 15 cm.

Místnost 2.02 (WC)

charakteristika: Původně plochostropá, hladce omítaná malá prostora WC, zčásti destruovaná, vložená druhotně k jižní stěně do chodby 2.01. Druhotnost je mj. zřetelně doložena svislou spárou v místě přisazení dochované západní stěny WC k obvodové zdi. Stěny jsou, resp. byly cihelné, z vnějšku i vnitřku hladce omítnuté – omítka torzální. Do prostoru se vchází od severu z 2.01. Záchod je na vertikální osu s WC 1.02 umístěným v přízemí.

severní stěna: Otevřená zcela západně na výšku obdélným vstupem. Zárubeň byla odstraněna.

východní stěna: Destruovaná.

jižní stěna: Součást mladšího cihelného úseku obvodové zdi, otevřená do nádvoří malým na výšku obdélným okenním otvorem s plným parapetem a mělkou vnitřní nikou s přímými špaletami i nadpražím, vyztuženým ocelí - pásky.

západní stěna: Bez otvorů, či jiných prvků.

strop: Zřícený. Z dochovaného fragmentu lze však říci, že tento byl plochý, s hladce omítnutým podhledem na rákos.

podlaha: Betonová. Při východní stěně se na podlaze dochovala litinová záchodová mísa (neúplná).

Místnost 2.03 (součást původní chodby – 1. úsek od východu)

charakteristika: Plochostropá hladce omítnutá prostora v ose východ – západ mírně obdélného půdorysu, přístupná pouze od západu z 2.01.

západní stěna: Úzká, do chodby druhotně vložená příčka – dokladem mj. svislé spáry v místě jejího přiložení ke starším stěnám. V jižní části otevřená na výšku obdélným vstupem z 2.01. Vstup je opatřen typovou ocelovou válcovanou zárubní pro jednokřídlé do 2.03 otvíravé dveře.

severní stěna: Mezitraktová podélná zeď. Ve východní části, 55 cm od východní stěny, se nachází obdélný výběrací otvor průduchu tahového komínu, který zde prochází. V západní části jsou stopy po uchycení umývadla.

východní stěna: Součást obvodové zdi, otevřená původně v celém rozsahu plným cihelným obloukem arkády (cihly 27,5 x 15,5 x 5,5 cm), což je dobře patrné pod opadanou omítkou ze strany interiéru i exteriéru. Teprve později byl oblouk v plné šíři i hloubce zazděn a tato cihelná zazdívka (cihly ? x 13,5 x 6 cm) byla opatřena osově situovaným na výšku obdélným okenním otvorem, který byl později rovněž zaslepen. Volná zůstala pouze jeho vnitřní nika s rozevíracími se špaletami a segmentovým záklenkem (ten je součástí úseku staršího oblouku arkády). Parapet je odsazený.

Na stěně zčásti dochován obklad z bílých keramických obkladaček čtvercového formátu.

jižní stěna: Součást obvodové zdi. Zcela západně je otevřena jedním na výšku obdélným okenním otvorem umístěným v nise s rozevíracími se špaletami a cihelným segmentovým záklenkem (cihly 28 x 13,5 – 14 x 5,5 – 6 cm). Parapet je odsazený, krytý prkennou deskou. Při hraně východní špalety niky je zřetelná svislá spára korespondující se spárou pozorovatelnou z exteriéru. To opět dokládá, že okenní otvor byl vložen později do původně volného širokého otvoru vymezeného pilíři – viz identická situace jižní stěny 2.01.

strop: Zčásti zřícený. Ze zbytků víme, že místnost měla plochý omítaný podhled s mírně odsazeným fabionem při stěnách – pokračování z 2.01, předělené sekundární západní příčkou. Omítka stropu byla provedena na prkenné podbití s rákosem, přibitým k tesaným rákosníkům.

podlaha: Je pokryta v převážné části keramickou dlažbou čtvercového formátu 16,5 x 16,5 cm s dekorem. Zčásti novodobě vybetonována.

Místnost 2.04 (součást původní chodby – 3. úsek od východu)

charakteristika: Plochostropá hladce omítnutá prostora v ose východ – západ protáhlého nepravidelného půdorysu, daného na jižní straně existencí staršího do chodby vystupujícího pilíře. Přístupná je od východu z 2.01. Komunikačně je dále propojena vstupem na západě se sousední 2.05 a na severu s 2.08 severního podélného traktu.

východní stěna: Druhotně do chodby vložená dělicí cihelná příčka s širokým volným vstupem z 2.01, ukončeným plným cihelným obloukem, založeným na jihu do staršího masivního hranolového pilíře a na severu do s obloukem současného pilíře s vnějším zaoblením. Na severu je oblouk podepřen oblou konzolou zdobenou štukovým motivem voluty – závitnice.

jižní stěna: Součást obvodové zdi tvořené cihelnou vyzdívkou vloženou mezi starší hranolové pilíře indukující původní otevřenost stěny. Zazdívka je v ose své délky otevřena na výšku obdélným okenním otvorem.

západní stěna: Opět sekundárně do chodby vložená dělicí cihelná příčka (cihly tl. 5,5 cm) s osovým širokým volným vstupem do sousední 2.05, ukončeným plným cihelným obloukem, založeným na jihu rovněž do staršího masivního hranolového pilíře a na severu do s obloukem současného pilíře s vnějším zaoblením. Na severu je oblouk podepřen oblou konzolou zdobenou štukovým motivem voluty – závitnice.

severní stěna: Mezitraktová podélná zeď. V západní polovině otevřená vstupem do místnosti 2.08 severního traktu. Stávající vzezření otvoru je výsledkem novodobé úpravy. Je na výšku obdélný s přímými špaletami i nadpražím, tvořeným trojicí ocelových válcovaných nosníků, vynášejících cihelné zdivo nadpraží. Vstup je bez zárubně i výplně. V jeho podlaze pak lze vypočítávat stopy staršího řešení se zárubní do 2.04 a nikou s rozevíracími se špaletami ze strany 2.08.

Zcela východně při východní přičce, vysoko nad podlahou, je ve stěně kruhový větrací otvor s dekorativní perforovanou plechovou mřížkou (motiv čtyřlístů).

strop: Plochy omítaný podhled – omítnuto na prkenné podbití (v ose východ – západ) s rákosem.

podlaha: Dřevěné stromkovitě kladené vlýsky. V podlaze, při jižní stěně, otvor po schodišti z přízemí (z 1.01) do patra; zčásti zasahuje do 2.01 – viz popis 1.01.

Místnost 2.05 (součást původní chodby – 4. úsek od východu)

charakteristika: Plochostropá hladce omítnutá prostora v ose východ – západ obdélného půdorysu, přístupná od východu z 2.04 a komunikačně dále propojená vstupem na západě se sousední 2.06 a na severu s 2.08 severního podélného traktu.

východní stěna: Druhotně do chodby vložená dělicí cihelná příčka s širokým volným vstupem z 2.01, ukončeným plným cihelným obloukem, založeným na jihu do staršího masivního hranolového pilíře a na severu do s obloukem současného pilíře s vnějším zaoblením. Na severu je oblouk podepřen oblou konzolou zdobenou štukovým motivem voluty – závitnice.

jižní stěna: Součást obvodové zdi tvořené stejně jako u 2.04 cihelnou vyzdívkou vloženou mezi starší hranolové pilíře dokládající původní otevřenost stěny. Zazdívka je v ose své délky otevřena na výšku obdélným okenním otvorem.

západní stěna: Sekundárně do chodby vložená dělicí cihelná příčka (přiložena ke staršímu jižnímu pilíři a na severu k mezitraktové zdi). Zcela na severu je otevřena volným vstupem do sousední 2.06, ukončeným plným cihelným obloukem, jehož obě paty jsou vynášeny konzolami zdobenými štukovým motivem voluty – závitnice.

severní stěna: Mezitraktová podélná zeď. Východně od osy délky prostory je otevřena na výšku obdélným vstupem do místnosti 2.08 severního traktu. Ze strany chodby je otvor vymezen dřevěnou profilovanou obložkovou zárubní pro dvoukřídlé dveře, otvíravé do 2.08. Křídla (chybí) byla osazena vždy na dvou zapuštěných závěsech s členitými konci (horní východní nahrazen závěsem s kuželovým zakončením s kuličkou). Nadpraží vstupu za obložkou je tvořeno dvěma ocelovými nosníky vynášejícími novou cihelnou vyzdívkou. Špalety vstupu jsou přímé. Vstup je nepochybně sekundární – výsledek dispoziční úpravy v rámci místnosti 2.08 (viz popis 2.08).

strop: Plochy omítaný podhled – omítnuto na prkenné podbití (v ose východ – západ) s rákosem.

podlaha: Dřevěné stromkovitě kladené vlýsky.

Místnost 2.06 (součást původní chodby – 5. úsek od východu)

charakteristika: Plochostropá hladce omítnutá prostora v ose východ – západ protáhlého nepravidelného půdorysu, daného na jižní straně existencí staršího do chodby vystupujícího pilíře. Přístupná je od východu z 2.05 a komunikačně je dále propojena vstupem na západě se sousedním hospodářským křídlem a na severu s místností 2.07 severního podélného traktu.

východní stěna: Sekundárně do chodby vložená dělicí cihelná příčka (přiložena ke staršímu jižnímu pilíři a na severu k mezitraktové zdi). Zcela na severu je otevřena volným vstupem ze sousední 2.05, ukončeným plným cihelným obloukem, jehož obě paty jsou vynášeny konzolami zdobenými štukovým motivem voluty – závitnice.

jižní stěna: Součást obvodové zdi. Z převážné části zborcená. Její zcela východní část tvoří hranol zdiva staršího pilíře, k němuž byl západně později přiložen užší úsek cihelného zdiva, který byl cca 35 cm od pilíře opatřen na výšku obdélným okenním otvorem, z něhož se dochoval pouhý fragment (cihly ? x 15 x 6 cm).

západní stěna: Zcela na severu otevřena vstupem do hospodářského křídla s přímým nadpražím tvořeným třemi ocelovými „I“ nosníky s cihlami naplocho. Jižně od něho lze v částečně destruovaném zdivu pozorovat skryté zaoblené nároží (koresponduje se zaobleným nárožím nad vstupem do hospodářského křídla v 1.09 v přízemí).

severní stěna: Mezitraktová podélná zeď. V ose opatřena na výšku obdélným vstupem do místnosti 2.07. Otvor je vymezen pískovcovým portálem [P6 – viz Tabulka III v Přílohách] s uchy s podvěšenými kapkami nízkými patkami u stojek (typově identický s portálem z 1.09 do 1.10 + 1.11 v přízemí). Portál je opatřen souvrstvím vápenných nátěrů. Ze strany místnosti 2.08 byl vstup opatřen nikou s rozevíracími se špaletami a segmentovým

záklenkem. Špalety niky i její záklenek byly překryty mladšími úpravami – špalety byly zarovnány přízdívkami a záklenek byl skryt dvěma prkny vloženými jakožto nové nadpraží.

strop: Plochý omítaný podhled – omítnuto na prkenné podbití (v ose východ – západ) s rákosem. Podbití přibito k vazným trámům krovu.

podlaha: Dřevěné stromkovitě kladené vlýsky.

Místnost 2.07

charakteristika: Plochostropá, hladce omítaná prostora v ose sever – jih protáhlého pravoúhle lichoběžného půdorysu, nacházející se v severním podélném traktu (1. místnost od západu), přístupná jednak od jihu z prostory 2.06 a v rámci severního traktu je na východě otevřena do sousední 2.08. Do jihovýchodního koutu místnosti byla druhotně vložena šikmá přízdívka ke staršímu komínu – k přízdívce pak bývala napojena kamna (mj. 220 cm od podlahy kruhový otvor pro napojení kamen).

jižní stěna: Mezitraktová zeď otevřená v ose délky vstupem z 2.06 – viz popis 2.06.

západní stěna: Dělicí příčná zeď šikmého půdorysného průběhu. Je bez otvorů či nik.

severní stěna: Součást obvodové zdi. Otevřena je osově situovaným na výšku obdélným okenním otvorem, umístěným v nice s mírně rozevírajícími se špaletami v omítce s jemně okosenými hranami a přímým nadpražím. Odsazený parapet je kryt prkennou deskou.

východní stěna: Dělicí příčná zeď, otevřená široce do sousední místnosti 2.08. Otvor, který je výsledkem mladší stavební úpravy stěny, má v nadpraží dva ocelové válcované „I“ nosníky, mezi nimiž je uložen tesaný trám.

strop: Plochý omítaný s mírně odsazeným fabionem obíhajícími stěny; v místě širokého otvoru východní stěny zjevně s úpravou nově domodelován. Podhled je tvořen prkenným podbitím (v ose sever – jih) omítnutým na rákos. Podbití je přibito k příčným trámům vyvěšeným pomocí železných kramlí na vazné trámy krovu.

podlaha: Je oproti podlaze v sousední místnosti 2.08 o 6 cm vyvýšená. Je dřevěná, prkenná. Prkna šíře 20 – 28 cm jsou ložena ve směru sever – jih.

Místnost 2.08

charakteristika: Plochostropá, hladce omítaná prostora, původně v ose východ – západ velmi mírně obdélného půdorysu, nacházející se v severním podélném traktu (2. místnost od západu). Východní stěna byla zbořena. Místnost se tak zcela otevírá do sousední prostory 2.09. V minulosti byla tato navíc předělána ve své délce na poloviny úzkou příčkou, po níž lze dnes nalézt stopy na severní i jižní stěně, stejně tak jako na stropě i podlaze.

Místnost je přístupná jednak od jihu dvěma vstupy z prostor 2.04 a 2.05 a v rámci severního traktu je na západě otevřena do sousední 2.07. Do jihozápadního koutu místnosti byla druhotně vložena šikmá cihelná přízdívka (cihly tl. 7 cm) ke staršímu komínu (stejně jako u 2.07) – k přízdívce pak bývala napojena kamna (mj. 210 cm od podlahy kruhový otvor pro napojení kamen a 55 cm nad podlahou starší otvor 22 x 22 cm pro napojení topeniště).

západní stěna: Dělicí příčná zeď, otevřená široce do sousední místnosti 2.07 – viz popis 2.07.

severní stěna: Součást obvodové zdi. Otevřena je dvojicí rovnoměrně rozmístěných na výšku obdélných okenních otvorů, umístěných v nikách s mírně rozevírajícími se špaletami a přímými nadpražím; u západního okna v omítce jemně okoseny. U západního okna je nadpraží niky opatřeno ocelovými nosníky; nad nimi se pod opadanou omítkou projevuje starší cihelný segmentový záklenek. U východního okna jsou taktéž v nadpraží užity ocelové nosníky, nad nimiž je patrný vodorovný trám staršího nadpraží, původně s omítnutím na rákos (omítka ve fragmentu dochována i na spodní straně trámku; ani tento se však nejeví jakožto původní). Odsazené parapety oken jsou opatřeny prkennými deskami. V místě východního okna zjevně ve starší podobě fungoval vstup na balkón (?). Do jeho cihelného parapetu (cihly tl. 6 – 6,5 cm) totiž ze špalety zabíhá fragment hladké omítky s vápennými nátěry.

východní stěna: Dělicí příčná zeď byla odbourána. Jsou po ní patrné cihlami zazděné jizvy v severní a jižní stěně. Ze stop v podlaze pak lze v půdoryse rekonstruovat i vstup, kterým byla stěna opatřena. Umístěn byl v ose její délky a do 2.08 měl niku s rozevírajícími se špaletami.

jižní stěna: Mezitraktová podélná zeď, otevřená dvojicí vstupních otvorů. Východní, směřující do úseku chodby 2.05, je na výšku obdélný, vymezený ze strany 2.05 dřevěnou profilovanou obložkovou zárubní pro dvoukřídlé dveře, otvíravé do 2.08. Křídla (chybí) byla osazena vždy na dvou zapsuštěných závěsech s členitými konci (horní východní nahrazen závěsem s kuželovým zakončením s kuličkou). Nadpraží vstupu za obložkou je tvořeno dvěma ocelovými nosníky vynášejícími novou cihelnou výzdívku. Špalety vstupu jsou přímé. Vstup bezpochyby souvisí s dispoziční úpravou 2.08 – dělicí příčka.

Západní vstup, směřující do úseku chodby 2.04, je výsledkem zcela novodobé úpravy. Je na výšku obdélný s přímými špaletami i nadpražím, tvořeným trojicí ocelových válcovaných nosníků, vynášejících cihelné zdivo nadpraží. Vstup je bez zárubně i výplně. V jeho podlaze pak lze vyznat stopy staršího řešení se zárubní do 2.04 a nikou s rozevírajícími se špaletami ze strany 2.08.

strop: Plochý s omítnutým podhledem a stopami fabionu (bez odsazení). Omítka stropu je provedena na prkenné podbití s rákosem. Podbití je přibito k příčným trámům vyvěšeným pomocí železných kramlí na vazné trámy krovu. Uprostřed stropu, v místě odstraněné úzké příčky, se dochoval fragment barokního štukového rostlinného dekoru. Místa jsou pak na stropě znát i otisky po úzkém páse lemujícím plochu podhledu a na severní stěně – mezi okny – pod fabionem otisk po štukovém pásku š. 4 cm.

podlaha: Dřevěné stromkovitě kladené vlýsky. U vstupu z 2.04 malá část prkenná (prkna v ose sever – jih).

Místnost 2.09

charakteristika: Plochostropá, hladce omítaná prostora, původně v ose východ – západ obdélného půdorysu, nacházející se v severním podélném traktu (3. místnost od západu). Západní stěna byla zbořena. Místnost se tak zplna otevírá do sousední prostory 2.08.

Místnost je přístupná jednak od jihu vstupem z chodby 2.01 a v rámci severního traktu je na východě opatřena vstupem do sousední 2.10. Na severu se pak z místnosti vstupuje do exteriéru na balkón.

západní stěna: Dělicí příčná zeď byla odbourána – více viz popis 2.08.

severní stěna: Součást obvodové zdi. Otevřena je dvojicí rovnoměrně rozmístěných na výšku obdélných otvorů – západním okenním a východním vstupním (na balkón) -, umístěných v nikách s mírně rozevíracími se špaletami a přímými nadpražími. Parapet okna je odsazený krytý prkennou deskou.

východní stěna: Dělicí příčná zeď, opatřená v ose délky na výšku obdélným vstupem do 2.10. Vstup je ze strany 2.09 umístěn v nice s rozevíracími se špaletami a přímým nadpražím se dvěma ocelovými nosníky, vynášejícími cihly na plochu a při ozubu s prknem. Zároveň vstupu (při 2.10) i dveřní výplň byla odstraněna.

jižní stěna: Mezitřaková podélná zeď. Ve středu délky je otevřena na výšku obdélným vstupem do chodby 2.01. Ze strany 2.01 je opatřen dřevěnou novobarokně profilovanou obložkovou zárubní pro dvoukřídle do 2.09 otvíravé dveře. Křídla (chybí) byla osazena na trojicích zapuštěných závěsů s členitými konci. Práh vstupu je prkenný. Ze strany 2.09 je vstup umístěn v nice s takřka přímými špaletami a se segmentovým záklenkem.

strop: Plochý s omítaným podhledem; podhled dnes z převážné části chybí. Tvořen byl prkenným podbitím (k vazným trámům krovu) omítaným na rákos. Opatřen byl výraznějším fabionem, jehož kostru tvoří, resp. tvořila šikmo ke stěnám ložená prkna.

podlaha: Odstraněna, resp. zborcená.

Místnost 2.10

charakteristika: Plochostropá, hladce omítaná prostora, v ose sever – jih mírně obdélného půdorysu, nacházející se v severním podélném traktu (4. místnost od západu). Přístupná je od jihu z chodby 2.01 a na západě je propojena vstupem s 2.09 a na východě s 2.11.

západní stěna: Dělicí příčná zeď, otevřená ve středu své délky na výšku obdélným vstupem ze 2.09 – viz popis 2.09.

severní stěna: Součást obvodové zdi. Otevřena je dvojicí na výšku obdélných okenních otvorů, umístěných v nikách s mírně rozevíracími se špaletami a cihelnými segmentovými záklenky. Parapety oken jsou odsazené; u západního je patrné, že tento je cihelný.

Zcela při západní stěně je pod opadanou omítkou ve zdivu patrná svislá spára (koresponduje s nárožím odkrytým ze strany chodby 2.01 – viz popis 2.01) oddělující starší rozsah objektu od východní přístavby.

východní stěna: Dělicí příčná zeď. V ose délky je prolomena na výšku obdélným vstupem do 2.11. Vstup je ze strany 2.11 opatřen dřevěnou obložkovou zárubní pro dvoukřídle do 2.10 otvíravé dveře. Křídla (chybí) byla osazena vždy na třech zapuštěných závěsech s členitými konci. Zcela v jižní části je stěna otevřena dvěma kruhovými otvory do komínu – byla zde napojena kamna.

jižní stěna: Mezitřaková podélná zeď. V ose otevřena na výšku obdélným vstupem z části chodby 2.01. Otvor je ze strany chodby vymezen dřevěnou profilovanou obložkovou zárubní pro dvoukřídle do 2.10 otvíravé dveře. Křídla (chybí) byla osazena vždy na třech zapuštěných závěsech s členitými konci. Práh je prkenný. Ze strany 2.10 má vstup niku s rozevíracími se špaletami a segmentovým záklenkem.

Zcela v západní části stěny, 85 cm od vstupu, se nachází vysoká nika (stoupá již od podlahy) s přímými špaletami a segmentovým záklenkem.

strop: Plochý s omítaným podhledem – zčásti zborcený. Tvořen je prkenným podbitím (ve směru východ – západ) omítaným na rákos. Na stropu lze pohledem odlišit dvě vrstvy hladkých omítek, spodní starší byla před aplikací mladší vrstvy napekována.

podlaha: Zbytky dřevěné prkenné podlahy. Prkna šíře 17 – 25 cm jsou přibita ve směru východ – západ, tedy příčně na trámkové polštáře. Pod podlahu byl proveden izolační násyp.

Místnost 2.11

charakteristika: Úzká, plochostropá, hladce omítaná prostora, v ose sever – jih obdélného půdorysu, nacházející se v severním podélném traktu (5. místnost od západu). Původně tvořila jednotnou místnost s východně sousedící 2.12; celistvost byla porušena vložením dodatečné příčky. Místnost je přístupná od jihu z chodby 2.01 a na západě je propojena vstupem s 2.10.

západní stěna: Dělicí příčná zeď. V ose délky je prolomena na výšku obdélným vstupem z 2.10 – viz popis 2.10. V jižní části je stěna do vzdálenosti cca 90 cm zesílena v místě komínu. V jihozápadním koutu je ke komínu provedena nízká šikmá přízdívka, do níž bývala nepochybně napojena kamna.

severní stěna: Součást obvodové zdi. Mírně excentricky (blíže k východu) je prolomena sekundárním menším na výšku obdélným okenním otvorem s mírně rozevíracími se špaletami, přímým nadpražím a plným parapetem. Stávající okno bylo částečně vloženo do staršího většího otvoru, resp. pouhé niky (viz rozbor severního průčelí), z něhož je pod lokálně opadanou omítkou patrný cihelný segmentový záklenek jeho vnitřní niky a zároveň i hrana její západní špalety (v parapetu stávajícího otvoru). Starší otvor zasahoval až za stávající východní příčku 2.11a

prasklinou v omítce se projevuje i v sousední místnosti 2.12; zaslepen nepochybně v souvislosti s vložením předmětné příčky.

východní stěna: Úzká příčka s dřevěnou kostrou a heraklitem, sekundárně předělující východní místnost dispozice patra ve dvě části. Bez otvorů.

jižní stěna: Mezitraktová podélná zeď. Ve východní části je prolomena na výšku obdélným vstupem z chodby 2.01. Ze strany chodby je opatřen ocelovou typovou válcovanou zárubní pro jednokřídlé do 2.11 otvíravé dveře. Ze strany 2.11 je vstup umístěn v hluboké nise s velmi mírně rozevíracími se špaletami a přímým nadpražím. Vstup zřízen v souvislosti s rozdělením východní místnosti do dvou částí příčkou.

strop: Z velké části zborcený. Společný pro 2.11 a 2.12. Strop je, resp. byl plochý s omítaným podhledem s fabionem. Nosnou koustou podhledu jsou ve směru východ – západ k vazným trámům krovu přibité latě se slaměnou výztuží.

podlaha: V severní části zborcená. Prkenná. Prkna šíře cca 25 cm jsou kladena ve směru východ – západ; na východě zabíhají pod dodatečnou příčku – podlaha tak starší, než příčka.

Místnost 2.12

charakteristika: Plochostropá, hladce omítaná prostora, v ose sever – jih obdélného půdorysu, nacházející se v severním podélném traktu (6. místnost od západu). Původně tvořila jednotnou místnost se západně sousedící 2.11; celistvost byla porušena vložením dodatečné příčky. Místnost je přístupná pouze od jihu z chodby 2.01.

jižní stěna: Mezitraktová podélná zeď. Zcela na západě je otevřena na výšku obdélným vstupem z chodby 2.01. Ze strany chodby je opatřen ocelovou typovou válcovanou zárubní pro jednokřídlé do 2.12 otvíravé dveře. Ze strany 2.12 je vstup umístěn v hluboké nise s velmi mírně rozevíracími se špaletami a přímým nadpražím. Sondáží ze strany chodby bylo potvrzeno, že vstup je ve stávající podobě výsledkem mladší stavební úpravy – zúžení (souvislost s vložením druhotné příčky). Ze strany 2.12 pak nad vstupem v omítce vypraskává segmentový záklenek původní niky, která byla širší.

západní stěna: Úzká příčka s dřevěnou kostrou a heraklitem, sekundárně předělující východní místnost dispozice patra ve dvě části. Bez otvorů.

severní stěna: Součást obvodové zdi. V ose délky se nachází na výšku obdélný okenní otvor, umístěný v nise s mírně rozevíracími se špaletami a segmentovým záklenkem. Parapet je odsazený, krytý výrazně širší prkennou deskou. Západně od tohoto okna v omítce vypraskává část dalšího zaslepeného otvoru, resp. pouhé niky – viz popis 2.11.

východní stěna: Součást obvodové zdi. Otevřena je dvojicí rovnoměrně rozmístěných na výšku obdélných okenních otvorů, umístěných v nikách s mírně rozevíracími se špaletami a segmentovými záklenky. Parapety oken jsou odsazené. V místě jižního okna býval v minulosti vstup ven na balkon, což dokládá dřevěná zárubeň pro dvoukřídlé dveře přisazená z vnitřku k ozubu otvoru.

strop: Plochý s hladce omítaným podhledem s fabionem. Společný pro 2.12 a 2.11 – blíže o konstrukci viz popis 2.11.

podlaha: Zčásti chybí. Prkenná. Prkna jsou kladena ve směru východ – západ, přibita jsou k trámovým polštářům. Časově shodná s podlahou ve 2.11.

3.6.3. PODKROVÍ A KROV

Úvodní poznámka: *Vzhledem k velmi omezenému (nebezpečnému) pohybu v prostoru (do východní části přístup nemožný), nelze podat rozbor prostoru a konstrukce krovu v dostatečně detailní míře. Jistý pohyb byl možný pouze v západní části, do východní bylo možné nahlédnout pouze ze žebříku dírami v zastropení patra.*

Již v rámci dispozičního rozboru stavby bylo řečeno, že prostor půdy je rozdělen do dvou částí. Západní je na západní straně vymezena zděným trojúhelným štítem na východním lici na jihu a ve středu délky mírně zesíleným (ze smíšeného zdiva s převahou pálených cihel; v severní části s patrným přezděním) a na východě dalším zděným (s převahou lomových kamenů) protipožárním štítem situovaným nad východní stěnou místnosti 2.09 v patře (na západním lici v ose zesílen nízkým polopilířem) – předpokládáme, že tento je s velkou pravděpodobností původní součástí objektu z doby jeho prodloužení k východu (toto tvrzení lze založit na otisku krovu – hambalku v hrubé vápenné omítce na východním lici štítu). Oba štíty jsou opatřeny vstupy – západní na výšku obdélným, s přímým cihelným nadpražím, směřujícím do podkrovní západního hospodářského křídla, odkud je dnes i jediný možný přístup na půdu; u východního štítu vstup v jeho jižní části – zčásti destruovaný. Západní štít není ze strany podkrovní omítnut, z vnějšku se na něm v horní partii dochovala torza hrubé – stříkané – omítky s bílým vápenným nátěrem; nad vstupem otisk (souvisí s onou omítkou štítu) po zastřešení západního křídla před pozdější výstavbou jeho patra (viz pohlednice datovaná do roku 1908 v Přílohách).

Přirozené osvětlení půdy je zajištěno sdruženými okny ve štítech a okénky ve štítcích severní atiky.

Západní část je tvořena otevřenou půdou. Východní část, do níž se mj. vstupuje otvorem ve výše zmíněném štítu je zčásti otevřená a zčásti vymezená obytnou omítnutou podkrovní místností (přiložena k východnímu štítu) s na jihu přilehlou předsíní, do níž se vystoupalo po schodišti umístěném ve východní části chodby 2.01 v patře. Podkrovní místnost, jejíž stěny se zdají být zplna cihelné (patrně dobře u jižní stěny), je prolomena dvěma vstupy – na západě z volné půdy, na jihu z oné předsíně. Oba vstupy jsou na výšku obdélné, vymezené dřevěnými obložkovými zárubněmi. U vstupu do východní části půdy, tedy v západní stěně podkrovní místnosti, jsou

pozorovatelné u vstupu jednokřídlé dřevěné do místnosti otvíravé dveře rámové výplňové konstrukce – v horní a spodní části křídla vždy dvě vedle sebe umístěné na výšku obdélné kazety, mezi nimi jedna kazeta naležato obdélná. Zastropení místnosti je v úrovni hambalků krovu. Interiér předsíně je hladce omítaný. Jižní stěnu tvoří vodorovné prkenné podbití na krokvicích krovu, omítnuté na rákos. Východní cihelná stěna předsíně je založena na ocelovém „I“ nosníku. Prolomena je na výšku obdélným otvorem s prkenným nadpražím, který sloužil nejen k nasvětlení předsíně, ale i jakožto přístup k plechové nádrži na vodu (viz dále). Západní stěna předsíně je svisle bedněná do místnosti hladce omítnutá.

Jak jsme již zmínili, v jihovýchodním koutu východní části půdy, resp. východně od předsíně podkrovní místnosti je umístěna na dvou ocelových nosnících s nápisem KLADNO 18 nýtovaná plechová nádrž na vodu.

V obou částech půdy se částečně zachovala prkenná podlaha – prkna ložena příčně přes vazné trámy krovu.

Podkrovím stoupá čtveřice zděných komínů, v podkroví opatřených hrubě zatřenou omítkou. V rámci průzkumu bylo možné obhlédnout pouze oba komíny v západní části půdy. Tyto jsou v podkroví vyzděny z cihel a jsou tzv. průlezné, čemuž plně odpovídají jejich vnitřní rozměry cca 50 x 50 cm.

Krov: Základem nosné konstrukce střechy je dřevěný hambalkový krov (o jedné úrovni hambalků) s ležatou stolicí, posazený na dvojité trámové pozednice skryté ve zdivu. Tvořen je příčnými vazbami – plnými a mezilehlými. Všechny vazby mají vazný trám. Hlavní pětiboké vaznice podélného vázání jsou v plných vazbách podepřeny šikmými sloupky, přisazenými k vnitřním stranám krokví. Stabilita v příčném směru je v plných vazbách zajištěna rozpěrami, umístěnými pod hambalky. Rozpěry jsou čepovány do horních konců šikmých sloupků. Spoje jistí dřevěné hřeby. Plné vazby jsou v příčném směru ztuženy pásky, čepovanými jednak do šikmých sloupků ležaté stolice (+ dva dřevěné hřeby), jednak do rozpěr (+ dřevěný hřeb). Rovněž tak hambalky jsou čepovány do krokví; spoje opět jistí dřevěné hřeby. Krokve všech příčných vazeb jsou ve vrcholu propojeny tzv. na ostřih (jištěny dřevěnými hřeby). Systém podélného zavětrování v bočních rovinách šikmých sloupků je vždy v rozsahu pole mezi dvěma plnými vazbami zabezpečen dvojími ondřejskými kříži - překříženými přeplátovanými šikmými vzpěrami. Vzpěry jsou vždy jedním z konců čepovány do šikmých sloupků a druhým koncem jsou napojeny k hlavní vaznici a přibity dřevěným hřebem, resp. dosedají (dosedaly) na pětibokou prahovou vaznici. Použité dřevo v krovu je ručně tesané (použit smrk a borovice). Tesařské značení u konstrukce postupuje od východu k západu. Na jižní straně je značena pomocí vyseknutých trojúhelníků v kombinaci s římskými číslicemi, na severu pak pouze vyseknutými římskými číslicemi.

Výše byl popsán v zásadě ideální stav, který lze na základě stop rekonstruovat (viz *Tabulka V v Přílohách*). V souvislosti s mladšími úpravami stavby došlo k tomu, že konce krokví jsou zazděny v atikách a štítech, které střechu zčásti z vnějšku zakrývají. O pětibokých prahových vaznicích dnes svědčí její dochovaný úsek na jižní straně půdy.

Rytmus plných a mezilehlých vazeb krovu v západní části půdy, braný od dělicího protipožárního štítu, je 1 – 3 – 1 – 3 – 1 – 2 – 1 – 5.

Hlavní pětiboké vaznice byly v rozsahu vazeb od západního štítu po první plnou příčnou vazbu vyměněny za čtyřboké.

Spodní konce krokví jsou zazděny do atik se štíty.

V místě štítů a štítků (na severní straně) podélných průčelí byly do konstrukce přidány vždy páry krokví, vytvářející jejich sedlové stříšky napojující se do hlavní sedlové střechy objektu. Místy (pozorovatelné v západní části půdy) byly do krovu vloženy sekundární podpůrné trámové prvky – sloupky, patní vzpěry – event. bylo provedeno dodatečné vyvěšení původních prvků krovu ocelovými pásovinami.

Z důvodu zatékání srážkových vod a působení dřevokazných škůdců je konstrukce krovu ve velmi špatném stavu. Ztráta nosnosti prvků vedla místy k zborcení střechy. Na části krovu jsou znatelné stopy ohoření.

Na hambalcích krovu s ležatou stolicí jsou založeny čtyři příčné trámové prahy vynášející konstrukci středové věžičky střechy. Tyto byly druhotně podepřeny čtyřmi trámovými sloupky, posazenými na dva trámové prahy položené příčně přes vazné trámy krovu.

4. STAVEBNĚHISTORICKÝ VÝVOJ

Úvodní poznámka: Již úvodem této kapitoly je třeba zmínit, že ke stavbě se poměrně skrovně dochovaly materiály archivní povahy. Za zásadní je třeba považovat několik málo stručných popisů a dochované inventáře. Vyjma nalezeného nerealizovaného plánu na novostavbu zámku z roku 1808 nebyla archivním badáním jiná stavební plánová dokumentace objevena. Nicméně archivní materiál potvrdil dobu vzniku zámku. S touto datací korespondují nálezy učiněné v rámci terénního průzkumu objektu. Důležitým vodítkem v objasnění geneze stavby je i dendrochronologická datace odebraných vzorků z části dřevěných konstrukcí.

1. Období před r. 1665 - 1670

Za zcela zásadní poznatek je třeba považovat vyvrácení tvrzení, objevujících se doposud v literatuře, o existenci starší gotické, resp. renesanční tvrze. Od první písemné zmínky (1447) dále, až po 2. polovinu 17. století, byl Lužec vždy součástí většího celku - panství. Teprve někdy po roce 1579 Ferdinand Adam Údrcký z Údrče, držitel statku Kalec, nejspíše v Lužci zřídil poplužní dvůr. Existence lužeckého dvora je poprvé zmíněna v pobělohorských konfiskačních materiálech, kdy byla Ferdinandu Adamovi Údrckému za jeho účast ve stavovském protihabsburském odboji zabavena polovina majetku, mj. právě Lužec.

V roce 1627 prodala česká komora statek Lužec Janu Ludvíku Nesslingerovi ze Schelchengrabu. V roce 1665 se statků Drahonice, Lužec a Vidhostice ujaly Nesslingerovy děti – Johann Adam, Franz Rudolf, Georg Ladislav, Sibilla Poloxina a Anna Katharina. V Lužci je v tomto roce stále zmiňován pouze poplužní dvůr.

2. Barokní fáze I - období 2. poloviny 17. století

Teprve v tomto období se začínají psát dějiny námi sledované stavby. V roce 1670 totiž prodal Franz Rudolf Nesslinger Lužec Christophu Martinu Stampachu ze Stampachu. V rámci prodeje je zmíněn statek Lužec se vším příslušenstvím. Konkrétně se hovoří o rytířském sídle Lužec a při něm se nacházejícím poplužním dvoře a ovčínu. Z této zprávy zřetelně vyplývá, že původní raně barokní lužecký zámek byl vystavěn mezi lety 1665 – 1670 (staviteli byli Nesslingerové, konkrétně Franz Rudolf Nesslinger). Zámek měl v ose východ – západ obdélnou půdorysnou stopu a byl již od počátku patrový. V dnešním zámeckém křídle se z této stavby dochovala podstatná část v rozsahu prvních tří místností v obou podlažích od západu. V místě přechodu z místností 1.06 a 1.07 (resp. 2.09 a 2.10) byl terénním průzkumem odhalen východní konec původní raně barokní stavby. Původně musela být stavba k západu delší. Západní konec raně barokního zámku předpokládáme v místě dnešního západního průčelí na zámek navazujícího hospodářského křídla (nebylo již předmětem zakázky SHP). Uspořádání stavby bylo s velkou pravděpodobností již od počátku dvoutraktové – širší severní trakt, v přízemí s hospodářským zázemím a v patře s pokoji a úzký jižní trakt s otevřenou chodbou, vymezenou do nádvoří masivními hranolovými pilíři (v západní části stávající stavby mohutnějšími než u pozdější mladší východní části). Z nejstaršího dochovaného inventáře, sepsaného v roce 1691 (tedy zhruba 20 let od výstavby) po smrti Christopa Martina ze Štampachu zřetelně vyplývá, že severní trakt v sobě v přízemí (tím i bezpochyby v patře) obsahoval čtyři místnosti. Tato informace jen dokládá to, že k západu na stávající zámecké křídlo navazoval ještě jeden díl. Z dochovaných situací a výčtu místností v inventáři se můžeme pokusit identifikovat funkční náplň prostor v přízemí – kvelb (1.06), obytná světnice (1.05), síň (1.10+1.11) a kuchyně (původně západně navazující místnost na síň). Takřka veškeré místnosti původního zámku byly nepochybně plochostropé (předpokládáme trámové záklopové stropy), kvelb však musel být klenutý. Z veškerého klenutí na zámku pouze stopy po klenbě v 1.06 nasvědčují tomu, že tato byla původní raně barokní, valená s trojbokými, snad styčnými, vysečenými. Síň pak lze určit na základě dochovaného raně barokního portálu (P3) do 1.10+1.11, který odpovídá hlavnímu vstupu do objektu z nádvoří. Identický je pak i na vertikální osu situovaný pískovcový portál (P6) v patře (vede do 2.07, která pravděpodobně sloužila jakožto horní síň). Jak bylo již zmíněno, předpokládáme u stavby v obou podlažích od počátku otevřenou „pilířovou“ jižní chodbu (resp. pavlač), o níž bohužel nevíme, zda probíhala v celé délce stavby. Z nálezů učiněných přímo na stavbě si můžeme učinit i jistotu, byť ne úplnou, představu o původní exteriérové úpravě zámku. Z nálezů zřetelně vyplývá, že koncepcí fasád původní stavby byla dvoubarevná s iluzivní (malovanou) tektonikou. Nároží původní stavby byla zvýrazněna malovanými rustikovanými lizénami – kvádrování žluté, spárořez bílé linky. Rozvrh kvádrování byl nejprve předryt jemnými linkami do nezavadlé omítky. Nad stávající podlahou probíhá vodorovný žlutý pás (do otevřené chodby zdá se imitace soklíku /probíhá v úrovni patky portálu P6/, na ostatních průčelích zřejmě kordónové římsy). Nepatrný fragment žlutého pásu byl zjištěn i u pilíře v patře západně od stávajícího vstupu z exteriéru. Zbytek plochy byl bílý. Stejná žlutá vápenná barva byla nalezena jakožto první vrstva i u portálu (P6) z 2.06 do 2.07 v patře, kterýžto souvisí s původním objektem, což opět jen dokládá, že i ostatní otvory byly zvýrazněny žlutou barvou. Vzhledem k reprezentativnějšímu určení místností v patře byly tyto (vyjma horní síně) oproti hospodářskému přízemí směrem do dnešního parku opatřeny dvojicemi rovnoměrně rozmístěných okenních otvorů.

3. Barokní fáze II – období do r. 1750

Druhá barokní fáze znamenala pro objekt zásadní stavební změnu, neboť tato byla prodloužena směrem k východu v každém podlaží severního traktu o další dvě místnosti. S tím samozřejmě souviselo rovněž prodloužení jižní chodby. Tuto změnu dokládají nejen údaje v inventáři zámku sepsaném v roce 1750, v němž se zcela zřetelně hovoří o nových pokojích, ale i dendrochronologická analýza odebraných vzorků. Nové místnosti i chodba byly opatřeny trámovými stropy, které se dochovaly (resp. u 1.08 ve fragmentu) u místností severního

traktu v přízemí (u 1.07 kazetový). U stropu s vrchním záklopem v místnosti 1.08 byl odebrán dendrochronologický vzorek, který byl datován do roku 1726+ (určení roku, po kterém došlo ke kácení, tedy terminus post quem). U jižní chodby v patře byl vrchní prkenný záklop přibit přímo k vazným trámům krovu.

U nových místností byly v obou podlažích z chodby provedeny společné obslužné otvory pro topeniště – kamna, kterými byly místnosti vyhřívány. V přízemí byla nová chodba do nádvoří opatřena otevřenými segmentově sklenutými arkádami – otvory (čtyřmi) a do boku, tj. k východu, jednou. V patře byl do nádvoří zachován systém de facto pavlače s hranolovými pilíři (i tady bez oblouků), vymežujícími volná pole. Na západě byla v patře nová chodba od staršího úseku oddělena cihelným obloukovým pasem a stejně obloukově sklenutým polem se otevírala i do východní fasády. Při porovnání situace rozložení arkád chodby v přízemí a pilířů, resp. volných polí mezi nimi v patře je zcela zjevná jejich asymetrickost. Zcela asymetrické je rovněž rozložení severních okenních otvorů u krajních východních místností, která je pro barokní citění té doby mírně řečeno neobvyklá. Proč tomu tak zde je neumíme na základě dosud zjistitelných situací objasnit.

V souvislosti s rozšířením stavby bylo provedeno kompletně nové zastřešení s hambalkovým krovem s ležatou stolicí, který se na stavbě s dílčími mladšími modifikacemi (úpravami) u objektu zachoval. Krov byl dendrochronologicky datován do roku 1745+. Jelikož měl odebraný vzorek již několik bělových letokruhů, můžeme bezpečně hovořit o rozmezí let 1745 až 1750. S novým zastřešením souvisela i výstavba protipožárního štítu, rozdělujícího podkroví v místě hranice prodloužení stavby na dvě samostatné části.

Vrátíme-li se k úpravám v interiéru, znamenalo prodloužení stavby, několik změn. V přízemí byly v první řadě do stávající podoby upraveny vstupy mezi místnostmi 1.06 a 1.07 a 1.06 a 1.05. S úpravou druhého ze jmenovaných vstupů dle zjištění souvisí i zaklenutí místnosti 1.05 stávající neckovou klenbou. Při té příležitosti byl zrušen (zazděn) původní raně barokní vstup z 1.05 do 1.10+1.11. Dále z této doby v přízemí pochází pískovcový portál (P2) u dnes zaslepeného vstupu z chodby do 1.08, který byl tvarově přizpůsoben raně barokním portálům (P4 a P5); je třeba podotknout, že tato jednoduchá profilace je zcela běžná i v 18. století, a neobvyklá není ani v období klasicismu. V patře pak byl upraven vstup mezi 2.09 a 2.10 – bez vší pochybnosti úprava z původního okenního otvoru raně barokní stavby.

Z inventáře sepsaného v roce 1715 po smrti Sophie Boosin víme, že v zámku se nacházela kaple. Bezpečně lze konstatovat, že tato se musela nacházet někde v patře budovy. Její přesná lokalizace je však v současné době nemožná.

Další zajímavou informací, získanou z již výše zmiňovaného inventáře z roku 1750, je existence zámecké věže s bicími hodinami. V daném případě si jistě nelze věž představovat jakožto samostatnou stavbu zakomponovanou do půdorysu zámku, ale jako nadstřešní věžičku (v zásadě předchůdce torza věžičky dnešní).

4. Barokní fáze III – období po r. 1750

Jedinou úpravou zámku, kterou si dovoluujeme zařadit do barokního období po roce 1750, je ve špatném stavu zachovaný strop s omítaným podhledem a zbytkem (a stopami) štukové plastické výzdoby u místnosti 2.08 v patře. Strop je rozhodně mladší než konstrukce barokního krovu, k němuž je vyvěšen.

Z Schallerovy topografie, vydané v roce 1787, se dozvídáme, že se ve „starém zámku“ stále nachází kaple zasvěcená sv. Rochu, což je zjevný omyl, neboť v inventáři z roku 1715 je uveden „oltář s milostným obrazem z Pasova“. Jistě se jednalo o v Čechách hojně rozšířenou kopii obrazu Panny Marie Pomocné (Pasovské). To zřetelně dokládá, že zasvěcení kaple tedy muselo být mariánské.

5. Klasicistní fáze I – období mezi l. 1815 – 1830

Z dochovaných situací lze od 19. století u zámku vysledovat pouze již ne tak zásadní stavební zásahy. V rámci archivního bádání byl sice nalezen dobový stavební plán z roku 1808 na kompletní novostavbu lužického zámku, při jeho rozboru a konfrontaci s reálnou situací objektu však nelze jinak než dospět k závěru, že předmětný plán nebyl realizován (což mj. dokládá výše předložený stavební vývoj zámku). Na plánu jsou půdorysy přízemí až druhého patra – které zámek nikdy neměl – a krovu.

Z roku 1815 se zachoval soupis potřebných oprav budovy, která je zde uváděna jako „starý zámek, nyní úřední dům“, který mj. měl střechu pokrytou dřevěným šindelem.

Nejspíše mezi lety 1815 a 1830 došlo k vložení stávajících cihelných oblouků do pilířů arkád v přízemí jižního průčelí zámku. V tomto období – předpokládáme – byla zaklenuta místnost 1.10+1.11 v přízemí. Mezi lety 1815 a 1830 byly provedeny zazdívky volných polí mezi pilíři východní části jižní chodby (pavlače) v patře. Tuto úpravu identifikujeme se zmínkou v inventáři z roku 1831, zachycujícím však stav k rokem 1768, 1815 a 1830, o dvou nově přistavěných pokojích z chodby, kterážto následuje hned po výčtu prvků v „horní zámecké budově“, tj. v patře. Zároveň byly upraveny doposud otevřené segmentově sklenuté oblouky arkády východní části jižní chodby v přízemí – byly zde provedeny zazdívky s okenními otvory a jedním vstupním. U zcela východního vstupního otvoru byl nově osazen pískovcový portál.

Předmětnému období by mohlo odpovídat i stávající zastropení místnosti 2.11+2.12 v patře.

6. Klasicistní fáze II – období mezi l. 1830 – 1847

Císařský otisk stabilního katastru z roku 1842 zachycuje budovu zámku již s navazujícím západním hospodářským křídlem. Samotný zámek zde má tvar obdélníku s krátkým přistavěným křídélkem vybíhajícím na západní straně objektu severním směrem, s dvěma menšími přístavbami při tomto křídélku, čímž vytvářel půdorys písmene „L“. Při jihovýchodním nároží měl velmi drobnou přístavbu (zde se nepochybně jednalo o přízemní záchod zmiňovaný v inventáři zachycujícím stav objektu k roku 1847).

Ve výše zmíněném inventáři (k roku 1847) je zachycen stručný popis budovy, z něhož mj. vyplývá, že její střecha byla i nadále pokryta dřevěným šindelem. Dále se dozvídáme, že západní část jižní chodby byla otevřena arkádami („obloukové loubí“) s trámovým záklopovým stropem a kamennou dlažbou. Podstatná je zde zmínka o klenuté cihlami dlážděné síni proti východnímu průčelí a klenuté písárně. Oba tyto prostory klademe do dnešní místnosti 1.03. K jejímu zaklenutí zřejmě došlo až po roce 1830, každopádně však – což vyplývá z dochované situace – teprve po úpravě otvorů v jižním průčelí, tedy po osazení oken (viz 6. výše). Zároveň zřejmě došlo k vložení nové příčky do chodby (mezi 1.03 a 1.01) [byť nelze zcela vyloučit, že se tak mohlo stát již mezi lety 1815 – 1830 se zřízením nového východního vstupu z nádvoří] a rovněž tak mezi síní a písárnou musela být vložena již neexistující příčka. Naše identifikace obou v inventáři zmíněných prostor s dnešní 1.03 vychází zejména z toho, že písárna musela být blízko dále v inventáři vyjmenované úřední kanceláři, situované do „pravé části budovy“. Úřední kancelář, kterou můžeme ztotožnit s dnešní místností 1.08, měla již v této době strop s omítaným podhledem a prkennou podlahu. K roku 1847 jsou rovněž u kanceláře zmíněna pouze tři okna místo dříve uváděných čtyř. Z toho usuzujeme, že v jižní stěně místnosti 1.08 bylo upraveno předpokládané západní okno ve vstup. Je totiž logické, aby jeden vstup vedl do kanceláře ze síně (kudy přicházeli poddaní), která by zabírala menší východní část klenuté 1.03 a druhý vstup do písárny.

Neméně podstatným údajem v inventáři 1847 je zmínka o točitých schodech vedoucích z chodby (bez vší pochybnosti z oné arkádové části) v přízemí do patra. Dále z něj vyplývá, že chodba v patře v západní části budovy byla stále ještě otevřená (fungující jako pavlač), zastropená záklopovým stropem.

7. Historizmus / secese I – období do r. 1908

Ze druhé poloviny 19. století na stavbě toho příliš nalezeno nebylo. Tomuto období jistě náleží na severní fasádě část odhalené hladké exteriérové omítky s historizující úpravou iluzivního kvádrování a výstavba vnějších cihelných opěrných pilířů, které časově spadají ještě před první secesí – historizující úpravu zámku. Stejně tak tomu je u západního štítu zastřešení.

V letech 1907 – 1912 byl majitelem zámku anglický konzul Quiton de St. Quentin se svou ženou. Za ních byly na objektu provedeny významné stavební úpravy dotýkající se jak exteriéru, tak interiéru. Tyto datujeme na základě získaných pohlednic mezi léta 1907 a 1908. Zejména úpravy vnějšku, které jsou mj. doloženy dobovými pohlednicemi, daly stavbě základ její dnešní secesí – historizující podoby. Tzn., že v zásadě byla provedena stávající exteriérová úprava průčelí – hladké architektonické prvky, hrubě strukturovaná základní plocha, užití vinových keramických dlaždic. S touto úpravou souviselo zazdění první a čtvrté arkády jižní fasády, u obou s vynecháním vstupních otvorů. Druhá a třetí arkáda byly vyplněny dřevěnými prosklenými stěnami. Teprve v této době také muselo dojít k cihelným zazdívkám s okny mezi pilíři otevřené pavlače v západní části patra. Již z této doby pochází zmenšení západního okenního otvoru severního průčelí. Na západním a severním průčelí byly vyzděny stávající historizující štíty, na severu s úseky atiky s klíčovými střílnami. Při středu jižního průčelí bylo představeno stávající dřevěné vnější schodiště. U zastřešení jsou na jižní straně z dobové pohlednice zřetelné čtyři pultové vikýře. Nad střechu vystupovala oktogonální věžička hrázděná konstrukce, zakončená kuželovou stříškou se čtyřmi drobnými vikýřky. Při východním a severním průčelí byly představeny dřevěné v zásadě samonosné (podpírané) balkóny. Na balkón při východní fasádě se vstupovalo z patra středově umístěným vstupem (dnešní jižní okno místnosti 2.12). Z úpravy exteriéru se v podstatné míře dochovaly fragmenty prvotních secesních okenních výplní (z části později upravené – viz 8. dále); součástí byly i úpravy i části nadpraží vnitřních okenních nik otvorů (i vstupu na balkón) severního průčelí v patře – změněna na přímá. Fasády byly v úrovni přízemí opatřeny laťovými trellážemi pro popínavé rostliny.

Jak bylo uvedeno výše, stavební změny se nedotkly pouze samotného exteriéru, ale opomenut nebyl ani vnitřek budovy. Z této přestavby pochází vyzdění záchodů (WC) 1.02 a 2.02, stejně tak i příčky s otevřenými obloukovými vstupy v západní části jižní chodby v patře. V přízemí vznikly vložení cihelného přepřičkování místnosti 1.10 a 1.11. Do této doby lze rovněž klást zazdění původního barokního vstupu mezi místnostmi 1.07 a 1.08 a jeho prvotní posun blíže k severu. Náleží sem i novobarokní obložkové zárubně dochované dodnes u části vstupů, jakož i úprava s omítkovou imitací prkenného deštění u vstupu mezi 1.04 a 1.05 v přízemí. Zrušen byl příkladací (obslužný) otvor topenišť v 1.03 v přízemí – přeměněn v pouhou mělkou niku. Zaslepen byl pravděpodobně barokní vstup s portálem z 1.03 do 1.08. U části místností v obou podlažích byly provedeny nové omítané podhledy stropů; v 1.01 v přízemí s patrnou jednoduchou secesní výmalbou (strop pod mladším podvěšeným podhledem); u 2.07 v patře je strop starší, neboť jsou u něho užity ještě ručně kované hřebíky. Mimoto se z této doby dochovaly dlažby podlah v místnostech 1.01 a 1.08 v přízemí a 2.03 v patře. Náleží sem i bílé keramické obklady stěn od firmy L. a C. HARDTMUTH místností v přízemí.

8. Historizmus / secese II – období po r. 1908

Po roce 1908 (či spíše asi až po roce 1912 ?/) došlo u objektu k dalším stavebním úpravám, které však všechny proběhly nepochybně ještě v průběhu období 1. čtvrtiny 20. století. V rámci výrazu objektu, tedy exteriéru, došlo k dílčím úpravám. Na jižním průčelí byla doplněna stávající cihelná atika se štíty, která koncepčně navázala na úpravu fasád z doby mezi lety 1907 – 1908, byť s drobnými rozdíly – mj. středová okénka u sdružených otvorů bočních štítů mají záklenky tvaru hrotitých oblouků, klíčové střílny u atiky jsou pouze naznačeny v omítkě. Z barevně glazovaných dutých cihel byly nově vyzděny nadstřešní části všech čtyř komínů. Jižní střešní rovina byla členěna čtveřicí drobných vikýřků – vždy dva na každé straně při středovém štítu. Zásadní změna proběhla i u nadstřešní věžičky, u níž byla novou vrstvou zakryta starší hrázděná konstrukce a byla u ní provedena nová stříška – kuželovou střechu nahradila „novobarokní“ stříška cibulová.

U severního a východního průčelí byly zrušeny dřevěné balkóny. Na severním průčelí byl tento nahrazen novým železobetonovým. U východního průčelí byl vstup na balkon změněn dozdívkou parapetu na otvor okenní. Na jižním průčelí byly cihelnými zazdívkami s vynechanými okenními otvory opatřeny druhá a třetí arkáda. Na severním průčelí v přízemí východní části byly místo dosavadního jednoho zřízeny nově otvory tři. U části okenních výplní byly starší vnitřní rámy upraveny pro nová křídla (jednokřídlá vnitřní okna). Na východním průčelí bylo zčásti zazděno jižní okno v přízemí.

Rovněž v interiéru byly provedeny některé nové úpravy. V souvislosti se zazdívkou arkády byla vložena příčka se vstupem mezi dnešní místnosti 1.01 a 1.04 v přízemí. U zazdívky původně otevřené arkády se vstupem z nádvoří byla ze strany chodby provedena nová cihelná přízdívka. Část vstupů v přízemí byla opatřena novými novobaročně profilovanými obložkovými zárubněmi, které (byť s rozdílnou profilací) navázaly na výše zmíněné obložky předchozí etapy – vstupy mezi 1.05 a 1.06 a 1.06 a 1.07.

Poněkud mladšího data jsou obložkové zárubně u jižních vstupů do místností 2.08 a 2.10 v patře. Vstup do 2.08 byl proražen do zdiva dodatečně a to v souvislosti s předělením dnešní místnosti 2.08 příčkou (zanikla a zřetelné jsou dnes po ní pouze otisky).

Do období 1. čtvrtiny 20. století lze klást rovněž nový podvěšený podhled stropu prostory 1.01 v přízemí pod starší secesní z doby před rokem 1908. Stejněho stáří je i dochovaná úprava otvoru ve stropu místnosti 2.01 v patře kudy stoupalo schodiště do podkroví.

9. Novodobé úpravy – po r. 1950

Po zestátní byl zámek v roce 1951 přidělen československým státním statkům. Objekt sloužil pro Státní statek Lubenec jako ubytovna. Údržbě stavby nebyla věnována příliš velká pozornost. V roce 1967 byl opraven kvůli natáčení filmu *Adelheid* – mj. opraveny fasády (z této dochována zejména nová hrubá omítka, ale i torza po dřevěných žaluziových okenicích). Později však opět objekt postupně chátral a sloužil jako obilní sklad.

Na severním průčelí bylo v patře probourán malý okenní otvor, což se muselo udát v souvislosti s předělením původně jednotné východní místnosti v interiéru (dnes prostory 2.11 a 2.12) nově vloženou příčkou. Zároveň s tím byla v interiéru zazděna původem barokní nika (východně při onom novém okně).

Veškeré úpravy interiéru z tohoto období měly pouze utilitární charakter a kvality objektu spíše degradovaly. Došlo k dílčím úpravám u některých vstupů, do místnosti 2.11 z chodby 2.01 byl vstup nově proražen (v souvislosti s vložením již zmíněné příčky do 2.11+2.12). Do východního konce jižní chodby v patře byla vložena nová příčka.

5. DENDROCHRONOLOGICKÉ DATOVÁNÍ

objednal	Miroslav Nový	kraj / okres	Ústecký / Louny	nadmořská výška	
adresa		obec	Lužec	zeměpisná šířka	
telefon		ulice (orientační číslo)		zeměpisná délka	
e-mail	miroslav.novy@ centrum.cz	číslo popisné	1	zpracoval	Nový M.
datum odběru	2009	objekt	zámek	datoval	Kyncl T.

čís.	způsob oprac.	značka	tloušťka cm	W K	konstrukce	popis prvku	dřevina	počet letok. /běl	datum skácení
1	Ř		18/18	N	vnější jižní schodiště	sloupek - prostřední, západní (středová část konstrukce v úrovni 1. NP)	borovice	28	1863+
2	Ř		18/18	N	vnější jižní schodiště	sloupek - prostřední, východní (středová část konstrukce v úrovni 1. NP)	borovice	43	1872+
3 4	hobl.		27/22	N	strop 1. NP - místnost 1.08 (zcela východní, severní trakt)	2. stropní trám od západu - okosený s výběhy	jedle	54	1726+
5	T	x▲▲	19/14	N	krov	jižní pásek 1. příčné vazby ležaté stolice od západu	smrk	90 + 3	1745+
6	T	v ▲▲▲▲	21/16	N	krov	jižní pásek 2. příčné vazby ležaté stolice od západu	borovice	32	-
7	T	▲▲▲▲ ▲	20/14	N	krov	jižní pásek 3. příčné plné vazby ležaté stolice od západu	borovice	39	-

6. ARCHITEKTONICKO – PAMÁTKOVÉ HODNOCENÍ

Zámek v Lužci je integrální součástí sídelního celku již od 2. poloviny 17. století. Společně s přilehlými objekty hospodářského charakteru a jižním oplocením vytváří urbanisticky i architektonicky jednotný harmonický celek. Stavbu lze zařadit do kategorie drobných venkovských šlechtických sídel, která plnila nezastupitelnou úlohu při vytváření kulturní krajiny a rovněž zásadně ovlivnila urbanistickou podobu jednotlivých sídel, v rámci nichž zaujímají dominantní postavení. Byť s jejím označením za zámek je to poněkud nejednoznačné. Resp. z pramenů archivní povahy se dozvídáme, že termínem zámek je objekt označován v roce 1750 a 1815 (*starý zámek, nyní úřední dům*). V roce 1670 se u stavby hovoří o rytířském sídle a již na sklonku 17. století (1691) se zmiňuje jakožto obytný dům, který byl součástí poplužního dvora. V roce 1768 se hovoří pouze o poplužním dvoře a v 1. polovině 19. století je opakovaně zmiňován jakožto úřednický dům. Funkce stavby tedy byla dobově proměnlivá a po velkou část historie sloužil pouze pro úřednictvo spravující panství.

Objekt doposud unikl hlubšímu zájmu novodobé odborné či populárně naučné literatury. Něco málo mu bylo věnováno pouze v souborném díle Hradů, zámků a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku⁷⁰ a v knize Ohrožené hrady, zámky a tvrze Čech⁷¹, kde však předkládané závěry jsou do jisté míry neúplné a zavádějící.

Jak již bylo uvedeno výše, genezi stavby lze sledovat od 2. poloviny 17. století do současnosti. Z doby výstavby se na stavbě dochovala část podstatných detailů, jakými jsou raně barokní pískovcové portály, či odhalený fragment původní exteriérové povrchové úpravy – hladká omítka s iluzivním architektonickým členěním v žluto – bílé kombinaci. Tato původní povrchová úprava je cenným dokladem, doplňujícím naše poznání o raně barokních barevnostech, u nichž víme, že ponejvíce využívaly takřka výhradně bílých, červených či šedých pigmentů.

Není neobvyklé, že postupem doby objekt prošel řadou dílčích, ale i zásadnějších stavebních úprav, souvisejících vždy s novou představou majitele o využití a „zdokonalení“. Podstatným stavebním zásahem tak bylo rozšíření stavby východním směrem před rokem 1750. Z této úpravy se mj. zachovaly trámové stropy v přízemí (u místností 1.07 - kazetový, 1.08 – pouhé torzo), ale i barokní hambalkový krov s ležatou stolicí.

Zcela signifikantní se pro vnější vzhled stavby staly secesně – historizující fasády a vnější dřevěné schodiště přistavěné k jižnímu průčelí, byť tyto byly ve svém důsledku výsledkem postupných úprav (spíše mikrofází). Výtvarné řešení, kdy do sebe byly zakomponovány prvky geometrické secese, tvarově barokizující štíty s renesancí ovlivněnými atikami s klíčovými střílnami, či na jihu gotizujícími hrotitými okénky, je bez nadsázky v českém prostředí (minimálně v širším regionu) poměrně ojedinělé. Rovněž monumentální dřevěné schodiště je ovlivněno romantickou gotikou (kupř. u vstupů na boční ramena jsou nadpraží řešena jakožto sedlové portály).

Z hlediska památkových hodnot budovy je třeba zmínit řadu dochovaných historických detailů, zejména secesních a historizujících výplní oken a vstupů, které se však dochovaly v torzálním stavu. Veškeré tyto detaily vždy stavbu zhodnocují, jsou totiž integrální součástí jejího historického vývoje a navíc mají velkou dokumentární hodnotu (doklad o řemeslném umu našich předků a dobovém estetickém cítění).

Genius loci budovy (potažmo areálu) byl natolik přitažlivý, že se zámek stal v roce 1969 významnou součástí výtvarné stránky filmu *Adelheid* (kvůli natáčení byl dokonce opraven – patrně u fasád).

Od té doby však zámku nebyla po stavebně-technické stránce minulým režimem (resp. správcem/uživatelem) věnována pozornost a jeho architektura se proto postupem desetiletí dostala do stávajícího neutěšeného – havarijního – stavu.

S příchodem nového vlastníka, který má zájem provést obnovu stavby, vysvitla naděje, že tato bude zachována i pro budoucí generace a nenaplní se slova Jiřího Úlovce, *zdali bude památce navrácen život, či zda se zámek změní v úplné zříceniny*.⁷²

7. SOUPIS HODNOTNÝCH KONSTRUKCÍ, PRVKŮ A POVRCHOVÝCH ÚPRAV

Úvodní poznámka: V soupisu jsou zařazeny i konstrukce, resp. jejich torza, u nichž je zjevné, že jejich poškození není slučitelné (či velmi obtížné) s jejich další existencí – narážíme zejména na dřevěné konstrukce, ale i bílý keramický obklad stěn.

7.1. Exteriér

- úprava průčelí stavby provedená v duchu geometrické secese kombinované s historizujícími (romantickými) prvky
- fragmenty starších omítkových vrstev
- klasicistní pískovcový portál [P1] v přízemí jižního průčelí
- konstrukce dřevěného vnějšího schodiště při jižním průčelí
- nadstřešní části komínů
- torza secesních okenních výplní vč. zbytků kování (z doby po roce 1900, resp. 1. čtvrtiny 20. století)
- dochovaná torza dveří vč. zárubní u vstupů z exteriéru (z doby po roce 1900)

⁷⁰ Anděl R. a kol.: Hradů, zámků a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku [III] – Severní Čechy. Praha 1984, s. 293 - 294

⁷¹ Úlovec, J.: Ohrožené hrady, zámky a tvrze Čech. 1. díl A – M. Praha 2003, s. 450 - 454

⁷² dtto, s. 454

- okenní provlékaná mříž u jižního okna východního průčelí v přízemí
- torzo trámové konstrukce středové věžičky u zastřešení

7.2. Interiér

- v patře odhalená původní exteriérová raně barokní omítka s iluzivní tektonikou
- pískovcový raně barokní portál [P3] u vstupu z 1.09 do 1.10+1.11
- pískovcový raně barokní portál [P6] u vstupu z 2.06 do 2.07
- pískovcový barokní portál [P2] u zaslepeného vstupu z 1.03 do 1.08
- pískovcový raně barokní portál [P4] u zaslepeného vstupu z 1.05 do 1.10+1.11
- pískovcový raně barokní portál [P5] u zaslepeného vstupu z 1.10 + 1.11 do západního hospodářského křídla
- klenby v 1.03, 1.05 a 1.10+1.11
- fragmenty barokního trámového stropu s vrchním záklopem v 1.08
- barokní kazetový strop v 1.07
- keramická dlažba podlah v 1.01 a 1.08 (z doby po roce 1900)
- cihelná dlažba v 1.06, 1.09 a 1.10+1.11
- imitace dřevěného obkladu provedeného v sádrové omítce u vstupu z 1.04 do 1.05
- novobarokní obložková zárubeň u vstupu z 1.01 do 1.03 vč. závěsů (což platí i pro ostatní níže vyjmenované zárubně)
- novobarokní obložková zárubeň z 1.01 do 1.07
- novobarokní obložková zárubeň z 1.05 do 1.06
- novobarokní obložková zárubeň z 1.06 do 1.07
- keramický bílý obklad stěn od firmy L. a. G. HARDTMUTH (po roce 1900)
- obložková zárubeň u vstupu z 2.05 do 2.08 (1. čtvrtina 20. století)
- novobarokní obložková zárubeň u vstupu z 2.01 do 2.09 (po roce 1900)
- obložková zárubeň u vstupu z 2.01 do 2.10 (1. čtvrtina 20. století)
- pískovcové ostění obslužného otvoru topenišť v chodbě 2.01
- příčky s obloukovými vstupy a volutovými konzolami v západní části chodby patra
- strop v 2.08 s dochovaným fragmentem štukové barokní výzdoby
- konstrukce stropu v 2.11 (dochována zčásti) + 2.12
- dochovaná keramická dlažba podlahy v 2.03 (po roce 1900)
- konstrukce barokního hambalkového krovu s ležatou stolicí
- dekorativní dvířka v „komínové“ nise v místnosti 1.08 v přízemí (po roce 1900)
- větrací perforovaná mřížka v severní stěně 2.04 v patře (1. čtvrtina 20. století)

8. SOUPIS HLAVNÍCH ZÁVAD

Úvodní poznámka: Ve zcela obecné rovině lze za hlavní závadu označit velmi neutěšený až havarijní stav stavby jakožto celku, projevující se nejen v exteriéru včetně zastřešení, ale i v interiéru. Nebudeme se tu tedy zabírat veškerými detaily, ale upozorníme skutečně na ty nejpálčivější problémy. Z důvodu zatékání je převážná část dřevěných konstrukcí stavby napadena hnilobou či dřevokaznými houbami.

8.1. Exteriér

- lokální destrukce zdiva (v úrovni patra jižního průčelí, zborcení východní části atiky jižního průčelí vč. části navazujícího štítu, destrukce středového štítu jižního průčelí, zborcení východní části atiky a středového štítu severního průčelí)
- vegetace zakořeněná do obvodového zdiva
- zborcení u zastřešení
- výrazné poškození (zčásti zborcení) středové věžičky u zastřešení
- poškození omítek fasád (omítka místy plošněji opadaná), tím zároveň poškozena architektonická koncepce povrchové úpravy průčelí
- poškození u vnějšího jižního schodiště (mj. chybí část prvků)
- poškození u nadstřešních částí komínů
- fragmentárně dochované výplně okenních a vstupních otvorů
- torzálně dochovaný balkón severního průčelí
- druhý okenní otvor (upravený) od východu v patře severního průčelí
- novodobé svařované mříže u částí okenních otvorů
- na severním průčelí novodobý okenní otvor 2. osy od východu v patře

8.2. Interiér

- zborčené či výrazně poškozené stropy (místnosti 1.01, 1.07, 1.08, 1.09 v přízemí, místnosti 2.01, 2.02, 2.04, 2.05, 2.06, 2.07, 2.08, 2.09, 2.10, 2.11 v patře)
- zborčená klenba u místnosti 1.06 v přízemí
- betonová mazanina podlah u místností 1.03, 1.04, 1.05, 1.06, 1.07 přízemí
- poškozené (místa zborčené) podlahy v patře
- obecně vlhkostí a solemi poškozené interiérové omítky (lokálně plošněji opadané)
- sekundární novodobé příčky mezi místnostmi 2.01 a 2.03, 2.11 a 2.12 v patře
- veškeré novodobé úpravy vstupů (zejména z 1.01 do 1.06 v přízemí, z 2.01 do 2.11 a 2.12, z 2.04 do 2.08, z 2.06 do 2.07)
- obecně chybějící dveřní výplně
- poškození konstrukce krovu
- chybějící schodiště z přízemí (z chodby 1.01) do patra i schodiště z patra (z chodby 2.01) na půdu

9. NÁMĚTY PRO ZACHOVÁNÍ A REHABILITACI PAMÁTKOVÝCH HODNOT OBJEKTU

Úvodní poznámka: Objekt je nemovitou kulturní památkou s nesporným kulturně – historickým významem pro obec, v níž se nachází, ale i pro širší region. Mimo to je integrální součástí široké skupiny staveb, kterou lze označit jako drobnější panská sídla (stavby). Léta nezájmu a absence jakékoliv alespoň základní stavební údržby však objekt přivedly takřka na hranici jeho životnosti (započala již samovolná destrukce). Zájem současného vlastníka obnovit stavbu tak přišel v pověstných „za pět minut dvanáct.“

V této kapitole se tedy nebudeme do detailů zabírat vším, ale v heslech spíše upozorníme na nejpálčivější problémy a nastíníme základní zásady, které by měly být při obnově dodrženy, aby zůstalo zachováno maximum z autenticity a historických, památkových a dokumentačních hodnot stavby.

Cílem SHP je v první řadě na základě všech získaných poznatků rekonstruovat genezi budovy. Detailnější posouzení možných stavebních zásahů je pak dle našeho názoru na užších jednáních mezi vlastníkem (popř. projektantem) a zástupci státní památkové péče.

Podkladem k této kapitole nám mj. byla PD pro stavební řízení zpracovaná Projektční autorizovanou kanceláří iMK, Ing. M. Lukášek a K. Suchý, Kladno, zak. č. 2/09/009, z 02/09, s jehož řešením zčásti souhlasíme a zčásti si dovoluujeme navrhnout řešení variantní.

9.1. Doporučení pro další dokumentaci stavby (rozšíření poznatků SHP)

- v rámci průběhu stavebních zásahů, zejména při snímání nesoudržných exteriérových a interiérových omítek, lze předpokládat výskyt dalších stavebněhistorických nálezů, které nemohly být postihnuty v SHP. V té souvislosti by proto měla být stavba dále sledována minimálně pracovníky NPU, kteří by mohli v rámci institucionálního grantu Operativní průzkum a dokumentace historických staveb⁷³ bezplatně nové nálezy dokumentovat.
- doporučujeme provést specializovaný restaurátorský průzkum stávajících omítek, zejména s ohledem na možné zachování historických povrchových úprav - výmalb

9.2. Exteriér

- obecně ctít zásadu (platí i pro interiér), že nejvhodnější pro opravu historického objektu je použití materiálů historicky pro stavbu daných. Proto kupř. použitá malta by neměla být tvrdší než okolní materiál (nevhodné je tedy použití malty s vysokým obsahem cementu). Omítkovina by se svým složením měla blížit starým omítkám na stavbě dochovaným.
- zachovat, resp. doplnit do poslední historické podoby stávající hmotu stavby (dozdit zborčené úseky obvodového zdiva na jižním průčelí, doplnit v původním stavu zborčené části štítů a atik vč. všech dekorativních doplňků). To mj. znamená ponechat zazdívký arkád v přízemí.
- provést kompletní opravu zastřešení stavby. Ze stávajícího hambalkového krovu s ležatou stolicí na místě ponechat a opravit alespoň část v rozsahu pole vymezeného plnými vazbami (optimální by bylo obnovit kompletně barokní konstrukci + samozřejmě mladší doplňky související se zastřešením v místě štítů a štítků). Jako střešní krytinu použít pálené bobrovky se segmentovým zakončením. Krytinu klást dvojité na řídké laťování. Hřebenáče klást do neprobarvené malty. Zároveň opravit a doplnit chybějící části komínů. Opravit a do poslední architektonické podoby rekonstruovat oktogonální věžičku – to mj. znamená obnovit u ní cibulovou stříšku (podkladem k rekonstrukci jsou dobové pohlednice / snímky).
- zachovat poslední architektonickou (secesně – historizující) úpravu průčelí – doplnit chybějící architektonické prvky (dle dochovaných), zachovat dvojí strukturu omítek (hladké členící prvky a hrubou

⁷³ V rámci grantu se nejedná se o zpracování celkového SHP, ale o pouhou dílčí dokumentaci nálezů a zajímavých stavebněhistorických situací.

základní plochu). Tam, kde by byly zjištěny soudržné historické vrstvy omítek, tyto zachovat pod novou vrstvou jakožto nenahraditelný doklad o vývoji vzezření fasád. Barevnost fasád řešit na základě detailnějšího průzkumu dochované secesně – historizující vrstvy, což je možné až po zpřístupnění i horních partií stavby.

- na severním průčelí lze zřídit nový okenní otvor ve 2. ose v patře od východu
- provést materiálové a tvarové kopie okenních (secesních) a vstupních výplní (pokud to jejich stav dovolí, ponechat původní a tyto pouze odborně truhlářsky opravit / doplnit). Přitom ctít způsob jejich osazení. Využít dochované historické prvky kování (zejména závěsy). Současně odstranit z okenních otvorů veškeré novodobé svařované mříže.
- provést opravu a do původního stavu doplnění vnějšího dřevěného schodiště při jižním průčelí
- na jižním průčelí zachovat pískovcový portál P1

9.3. Interiér

- v první řadě ctít historicky vzniklé dispoziční a komunikační schéma. Tím nemyslíme zachovat zcela novodobé příčky či vstupy, které mají pouze utilitární význam. Nezbytné není ani obnovit zbořenou dělicí stěnu mezi místnostmi 2.08 a 2.09 v patře. V případě vkládání nových příček by tyto měly být nezávislé na historickém zdivu (konstrukcích) – tzn. vkládat je tzv. na spáru.
- již v PD jsou nové stropy navrženy jako dřevěné trámové s omítanými podhledy, s čímž lze jen souhlasit. Přesto by bylo vhodné pokusit se o obnovu (tím i zachování) kazetového stropu v místnosti 1.08 v přízemí. V případě, že po jeho kompletním rozkrytí budou shledána jeho závažná poškození (již dnes je v části patrné napadení dřevokaznou houbou), doporučujeme provedení jeho kopie. Kopii trámového stropu s vrchním záklopem dle dochovaných fragmentů doporučujeme provést i u sousední místnosti 1.09. U stropu v místnosti 2.08 v patře by bylo žádoucí restaurátorsky sejmut a fixovat fragment štukového barokního dekoru; ten pak použít kupř. jakožto dekoraci v interiéru (kupř. osadit do rámu a zavěsit na stěnu).
- u vstupu z 1.01 do 1.06 v přízemí přizpůsobit stávající otvor řešení vstupů historických, což konečně předpokládá i PD. Obdobnou úpravu doporučujeme i u vstupu z 2.04 do 2.08 v patře.
- zachovat, popř. pouze opravit (v krajní míře vyrobiť kopie) stávajících dřevěných obložkových zárubní; kde se z důvodu úprav vstupů nedochovaly, provést nové dřevěné obložkové zárubně. Osadit do nich dřevěné dveře rámové výplňové konstrukce.
- zachovat veškeré pískovcové portály. Provést u nich v případě potřeby pouze odbornou kamenickou opravu a konzervaci. Znovuotevření vstupu s portálem P2 z místnosti 1.03 do 1.08 navrhované v PD je možné.
- zachovat stávající vstup do místnosti 1.07 z 1.01 (PD předpokládá posunout vstup východně od stávajícího)
- je možné obnovit osově umístěný vstup mezi místnostmi 1.07 a 1.08 v přízemí
- po znovu scelení jednotné prostory 2.11 + 2.12 v patře (odstraněním příčky) je vhodnější provést do původního rozsahu dnešní vstup do 2.12 (z 2.01) a zaslepit vstup do 2.11 (z 2.01), což by znamenalo posunout novou příčku v chodbě – PD to navrhuje zcela opačně
- rovněž v interiéru je žádoucí zachovat soudržné historické omítky pod novou vrstvou jakožto nenahraditelný doklad o vývoji povrchových úprav
- vše souhlasíme s návrhem v PD o ponechání, resp. znovupoužití historických podlahových keramických dlažeb
- samozřejmostí je zachování in situ všech pískovcových portálů P2 až P6. Totéž platí pro veškeré dochované klenby.

10. SEZNAM HISTORICKÉ MAPOVÉ, PLÁNOVÉ A OBRAZOVÉ DOKUMENTACE

- 1.-3. První (80. léta 18. stol.), druhé (1846/47) a třetí vojenské (1879) mapování
- 4.-5. Císařský povinný otisk a indikační skica stabilního katastru, 1841 (indikační skica s později zanesenými změnami – cca do roku 1860)
6. Nerealizovaný plán na novostavbu zámku, 1808
7. Zámek od jihu, 1908
8. Zámek od severovýchodu, 1908 (?)
9. Zámek od jihu, kolem roku 1915 (?)
10. Zámek od jihu, kolem roku 1925 (?)
11. Zámek od jihu – po opravě fasády, kolem 1970

11. SEZNAM GRAFICKÝCH PŘÍLOH

Legenda stavebněhistorického vývoje a architektonicko–památkového hodnocení

Půdorys 1. NP - stavebněhistorický vývoj

Půdorys 2. NP – stavebněhistorický vývoj

Půdorys střechy – stavebněhistorický vývoj

Půdorys 1. NP – architektonicko-památkové hodnocení

Půdorys 2. NP - architektonicko-památkové hodnocení

Půdorys střechy - architektonicko-památkové hodnocení

Tabulka I – portál P1, portál P2

Tabulka II – portál P3, portál P4

Tabulka III – portál P5, portál P6

Tabulka IV – starší trámový strop v místnosti 1.08 v přízemí

Tabulka V – krov – kresebná rekonstrukce původního stavu

Podkroví – systém tesařského značení krovu

Podkroví – schématické náčrty příček v krovu

12. SEZNAM SNÍMKŮ FOTODOKUMENTACE STÁVAJÍCÍHO STAVU

01. Celkový pohled na zámek od jihu. Vlevo na snímku zachycena část navazujícího hospodářského křídla a romantická válcová věž
02. Celkový pohled na jižní průčelí zámku s dominantní konstrukcí dřevěného vnějšího schodiště
03. Jižní průčelí, západní část
04. Jižní průčelí, středová partie se schodištěm
05. Jižní průčelí, východní část
06. Jižní průčelí, detail západního štítu
07. Jižní průčelí, detail středového štítu a torza věžičky
08. Jižní průčelí, detail atiky a komínu
09. Jižní průčelí, detail komínu
10. Jižní průčelí, detail dřevěného schodiště
11. Jižní průčelí, detail okna v patře
12. Jižní průčelí, portál v krajní východní ose přízemí
13. Celkový pohled na východní průčelí zámku
14. Východní průčelí, detail prostředního okna v patře
15. Východní průčelí, detail štítu
16. Celkový pohled na severní průčelí zámku
17. Severní průčelí, východní část
18. Severní průčelí, západní část
19. Severní průčelí, detail východního okna v přízemí
20. Severní průčelí, detail západního okna v přízemí
21. Severní průčelí, detail východního okna v patře

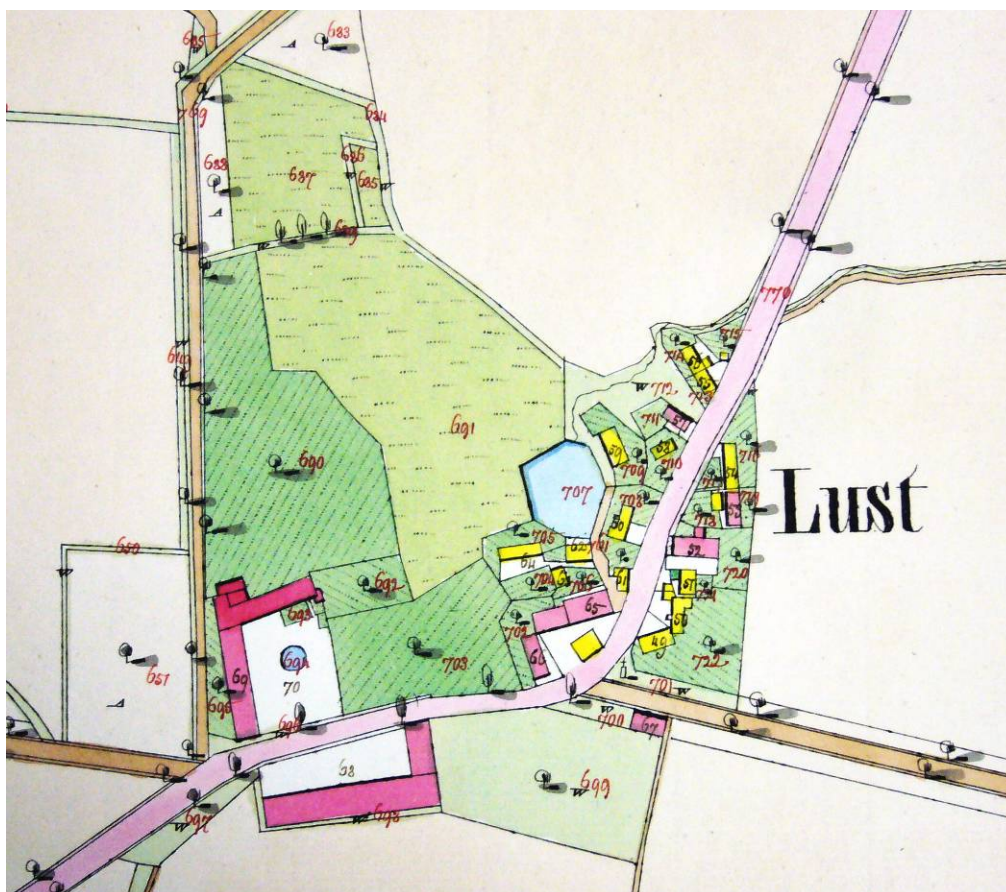
22. Severní průčelí, detail atiky se štítky
23. Severní průčelí, detail souvrství omítek (přízemí, partie pod balkónem)
24. Severní průčelí, detail zborceného středového štítu a torza trámové kostry věžičky
25. Přízemí, místnost 1.01, pohled od východu
26. Přízemí, místnost 1.01, pohled od západu
27. Přízemí, místnost 1.01, detail dlažby
28. Přízemí, místnost 1.01, detail zastropení (Z část)
29. Přízemí, místnost 1.02, pohled od severu
30. Přízemí, místnost 1.03, průhled od východu
31. Přízemí, místnost 1.03, průhled od západu
32. Přízemí, místnost 1.03, detail okna v jižní stěně
33. Přízemí, místnost 1.04, průhled od západu
34. Přízemí, místnost 1.04, průhled od východu
35. Přízemí, místnost 1.04, detail okna v arkádě
36. Přízemí, místnost 1.04, detail vstupu do 1.05
37. Přízemí, místnost 1.05, průhled od východu
38. Přízemí, místnost 1.05, průhled od západu
39. Přízemí, místnost 1.06, průhled od západu
40. Přízemí, místnost 1.06, průhled od východu
41. Přízemí, místnost 1.07, průhled od západu
42. Přízemí, místnost 1.07, průhled od východu
43. Přízemí, místnost 1.07, průhled od jihu
44. Přízemí, místnost 1.07, detail kazetového stropu
45. Přízemí, místnost 1.08, průhled od západu
46. Přízemí, místnost 1.08, průhled od východu
47. Přízemí, místnost 1.08, detail dlažby
48. Přízemí, místnost 1.08, torzo barokního trámového stropu
49. Přízemí, místnost 1.09, průhled od severu
50. Přízemí, místnost 1.09, průhled od východu
51. Přízemí, místnost 1.09, detail stropu
52. Přízemí, raně barokní portál mezi 1.09 a 1.10+1.11
53. Přízemí, místnost 1.10+1.11, průhled od jihu
54. Přízemí, místnost 1.11, průhled od jihu
55. Přízemí, místnost 1.11, detail portálu v západní stěně
56. Přízemí, místnost 1.10, průhled od jihu
57. Patro, místnost 2.01, průhled od západu
58. Patro, místnost 2.01, východní část (od západu)
59. Patro, místnost 2.01, průhled od východu
60. Patro, místnost 2.01, západní část (od východu)
61. Patro, místnost 2.01, V část J stěny s patrnými spárami v místě původních pilířů
62. Patro, místnost 2.01, S stěna v místě JV nároží původní raně barokní stavby
63. Viz 62, detail fragmentu původní raně barokní exteriérové omítky s iluzivní rustikovanou šambránou
64. Patro, místnost 2.01 – V část, otvor po schodišti do podkrovní
65. Patro, místnost 2.02, pohled od SZ z 2.01
66. Patro, místnost 2.03, průhled od západu
67. Patro, místnost 2.03, průhled od východu
68. Patro, místnost 2.03, detail dlažby
69. Patro, průhled z 2.01 do 2.06
70. Patro, místnost 2.04, průhled od západu
71. patro, místnost 2.04, průhled od východu
72. Patro, průhled z místnosti 2.05 k východu
73. Patro, místnost 2.06, průhled od východu
74. Patro, místnost 2.06, průhled od západu
75. Patro, raně barokní portál mezi 2.06 a 2.07
76. Patro, místnost 2.07, průhled od jihu
77. Patro, místnost 2.07, průhled od severu
78. Patro, průhled od západu (z místnosti 2.07) skrze prostory severního traktu
79. Patro, místnost 2.08, průhled od SZ (vstup zcela vlevo již náleží sousední místnosti 2.09)
80. Patro, místnost 2.08, průhled od jihu
81. Patro, místnost 2.08, detail štukového dekoru stropu
82. Patro, místnost 2.09, průhled od západu
83. Patro, místnost 2.09, průhled od jihu
84. Patro, místnost 2.10, průhled od jihu
85. Patro, místnost 2.10, pohled od východu
86. Patro, místnost 2.10, pohled do SV koutu
87. Patro, místnost 2.11, průhled od jihu
88. Patro, místnost 2.11, pohled na komín v JZ koutu

- 89. Patro, místnost 2.11, detail torza stropní konstrukce
- 90. Patro, místnost 2.12, průhled od jihu
- 91. Patro, místnost 2.12, pohled na východní stěnu
- 92. Podkroví, západní část, průhled od západu
- 93. Podkroví, západní část, pohled na konstrukci krovu od západu
- 94. Podkroví, západní část, pohled na krov při protipožárním štítu
- 95. Podkroví, detail založení konstrukce věžičky
- 96. Podkroví, západní část, detail podélného zavětrování krovu
- 97. Podkroví, západní část, detail z plné příčné vazby krovu
- 98. Podkroví, západní část, pohled k západnímu štítu
- 99. Podkroví, západní část, detail vyvěšení stropů u místností 2.07 a 2.08 v patře k vazným trámům krovu
- 100. Podkroví, východní část, pohled od V na protipožární štít
- 101. Podkroví, východní část, pohled od jihu na krov
- 102. Podkroví, východní část, pohled od jihu na krov
- 103. Podkroví, východní část, pohled na podkrovní místnost
- 104. Podkroví, východní část, průhled předsíní při podkrovní místnosti od západu
- 105. Podkroví, východní část, pohled na předsíň od východního štítu
- 106. Podkroví, východní část, detail rubu východního štítu jižního průčelí
- 107. Podkroví, východní část, detail plechové nýtované nádrže na vodu

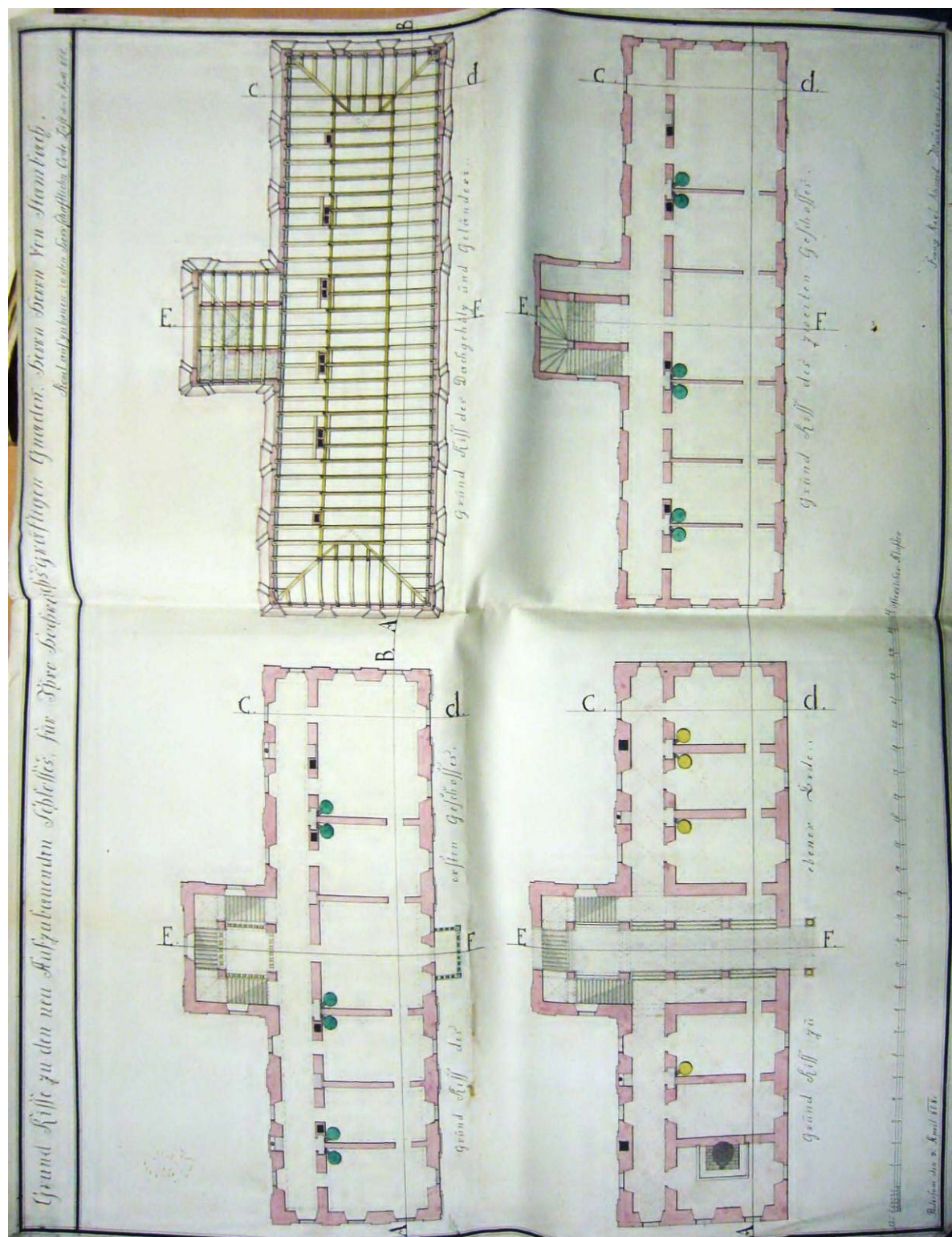
13. HISTORICKÉ MAPOVÁ, PLÁNOVÁ A OBRAZOVÁ DOKUMENTACE

1.-3. První (80. léta 18. stol.), druhé (1846/47) a třetí vojenské (1879) mapování

4.-5. Císařský povinný otisk a indikační skica stabilního katastru, 1841 (indikační skica s později zanesenými změnami – cca do roku 1860)

6. Nerealizovaný plán na novostavbu zámku, 1808

7. Zámek od jihu, 1908

8. Zámek od severovýchodu, 1908 (?)

9. Zámek od jihu, kolem roku 1915 (?)

10. Zámek od jihu, kolem roku 1925 (?)

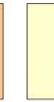

11. Zámek od jihu – po opravě fasády, kolem 1970

14. GRAFICKÉ PŘÍLOHY

Stavebněhistorické vyhodnocení

LEGENDA

konstrukce		
v rovině řezu	nad rovinou řezu	
		baroko I (1695 - 1670)
		baroko II (do r. 1750)
		baroko III (po r. 1750)
		klasicizmus I (1815 - 1830)
		klasicizmus II (1830 - 1847)
		historizmus / secese I (do r. 1908)
		historizmus / secese II (po r. 1908)
		po polovině 20. století

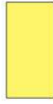
Dvoubarevná šrafura značí dvě konstrukce odlišného stáří nad sebou.

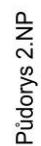
Bílé tečkování značí konstrukce hypoteticky časově zařazené.

P1 číslování dochovaných pískovcových portálů

Architektonicko-památkové hodnocení

LEGENDA

konstrukce		
v rovině řezu	nad rovinou řezu	
		tvůrčí podstatu objektu
		památkově hodnotné
		neutrální
		rušivé
		hodnotné podlahy
		hodnotný prvek u stěn
		hodnotný prvek u stropů
		velmi hodnotné nálezy historické povrchové úpravy

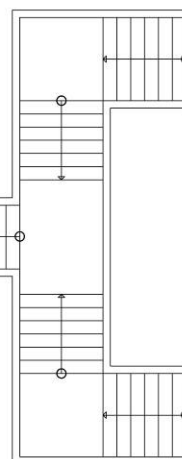
Autorizovaná projekční kancelář Ing. M. Lukášek, K. Suchý Ke Stadionu 2347, Kladno	IČO 400 35 352 DIČ CZ 6301230432 tel./fax 312 251 355 e-mail: Mladkov@seznam.cz
--	--

Název
Stavební úpravy a oprava
objektu

objektu
Lužec čp.1, okr. Louny

Miloslav Martinek
Ant. Suchého 2051
Kladno

Úpravy zaměření provedl Mgr. Miroslav Nový

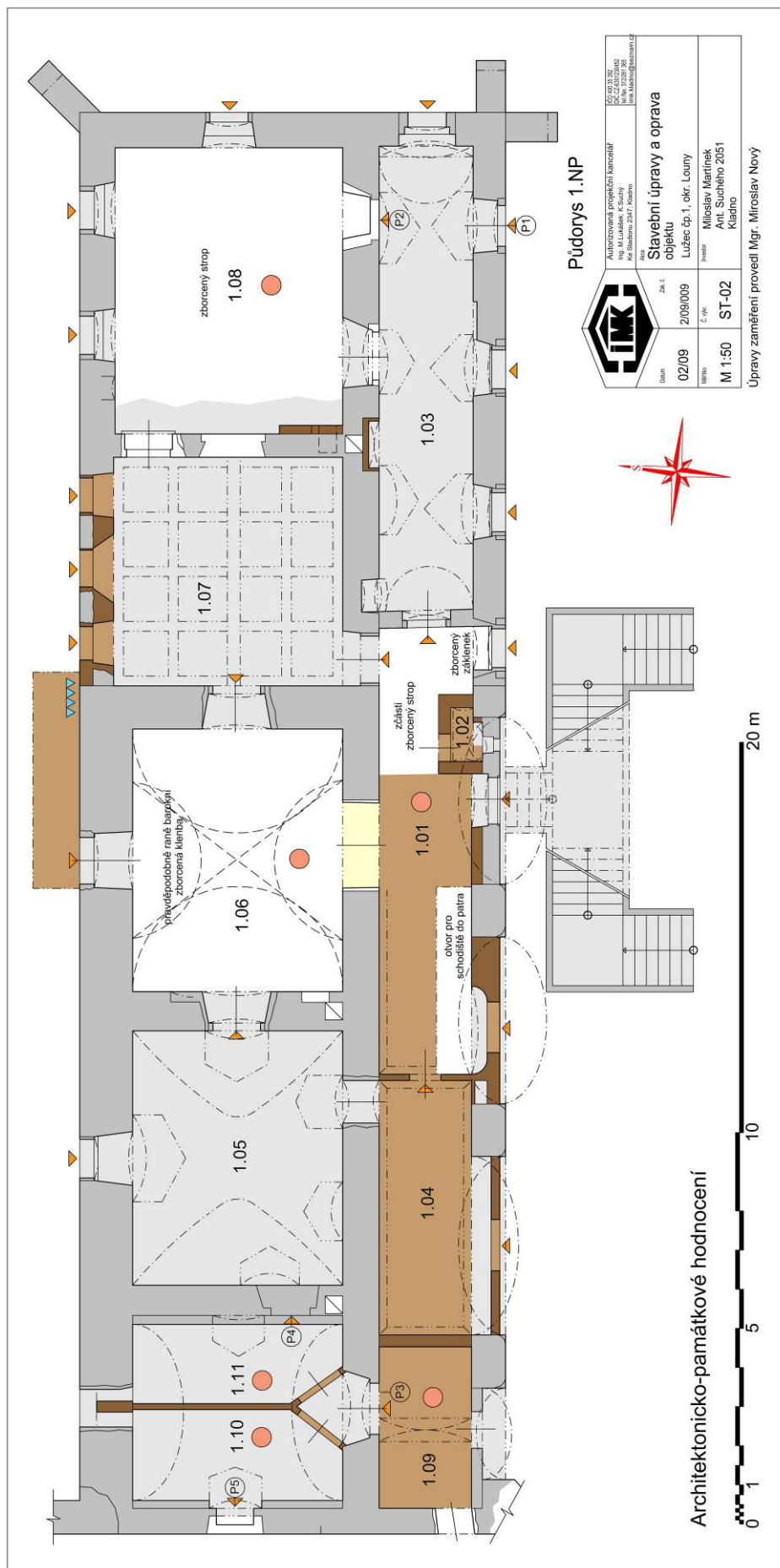
20 m

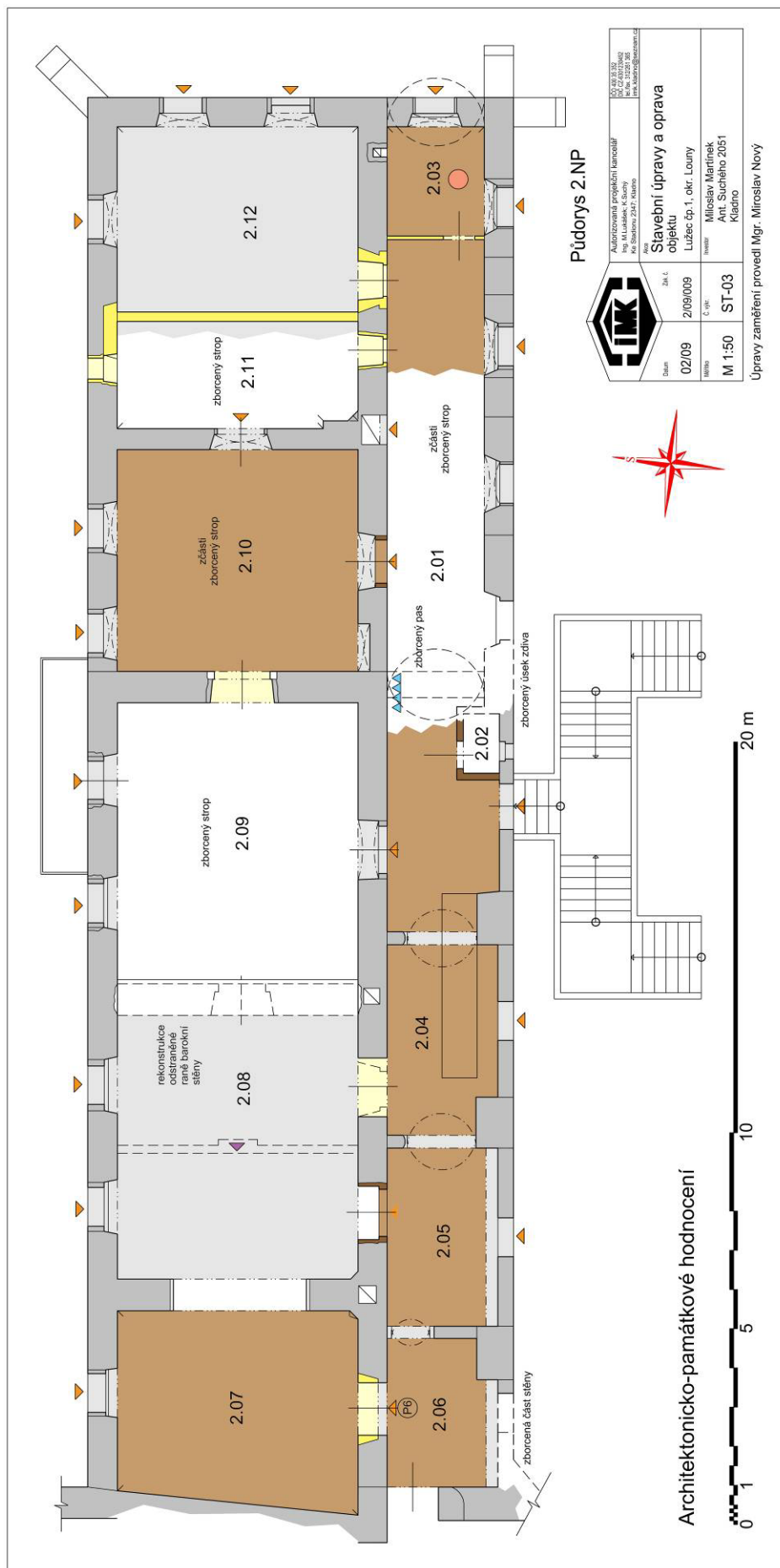
10

5

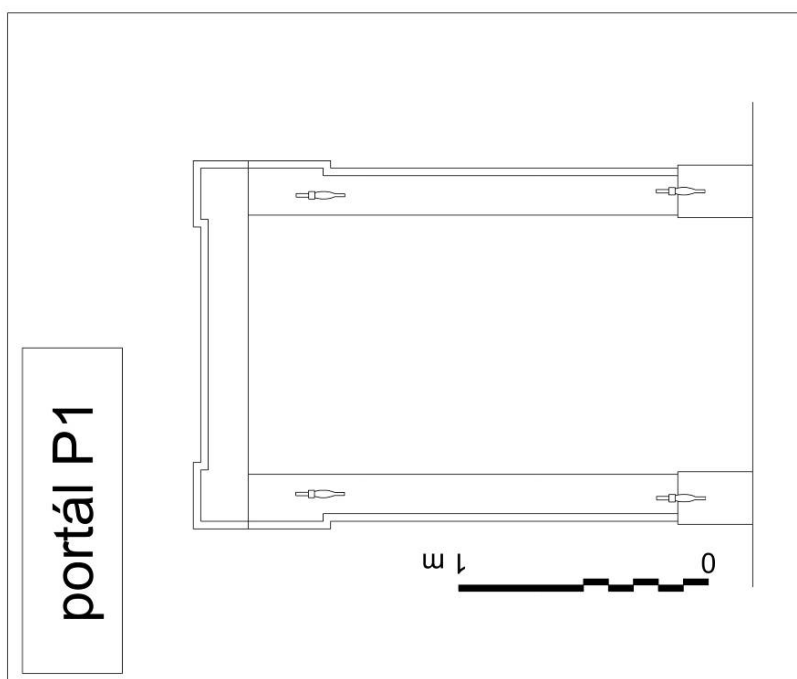
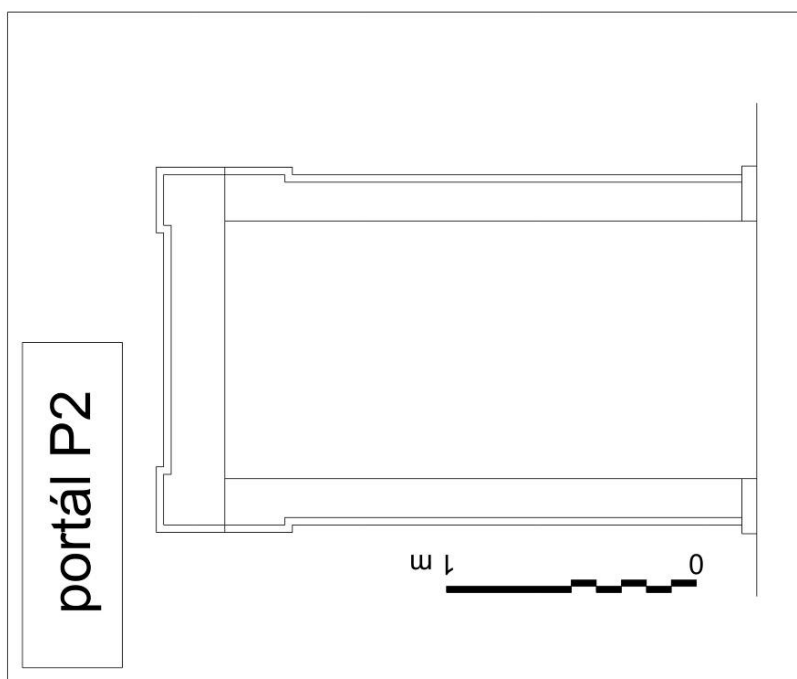
0 1

Stavebněhistorický vývoj

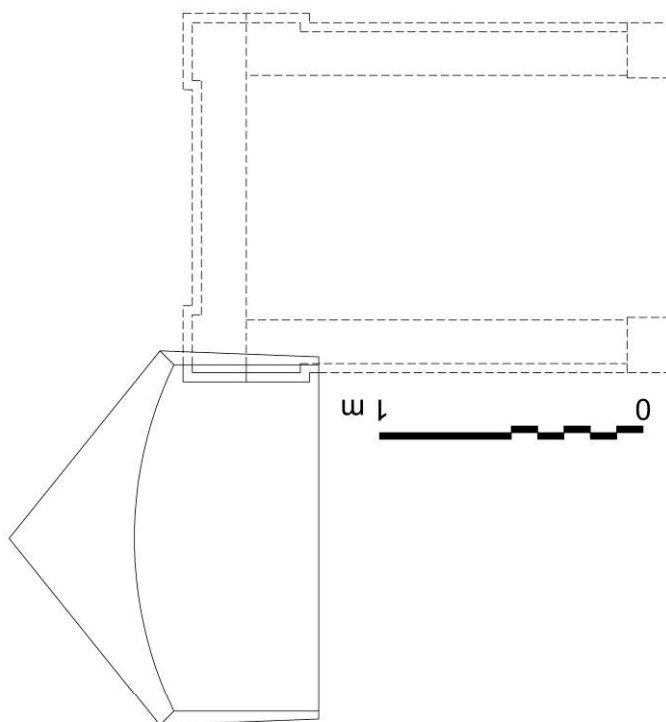

Tabulka I

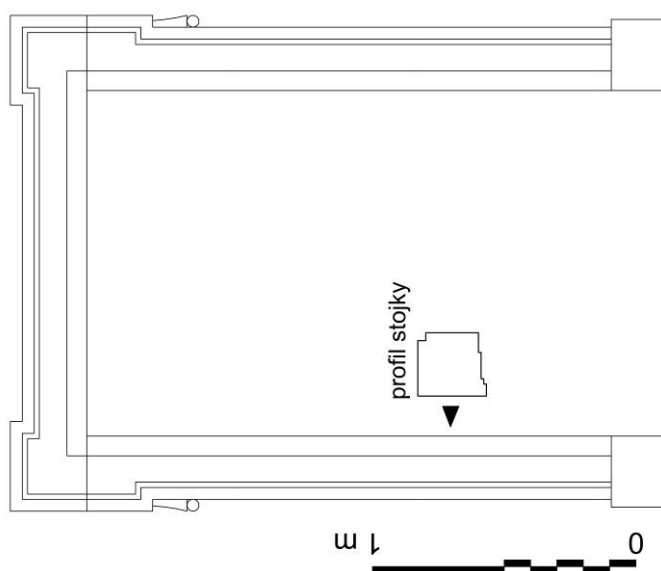

Tabulka II

portál P4

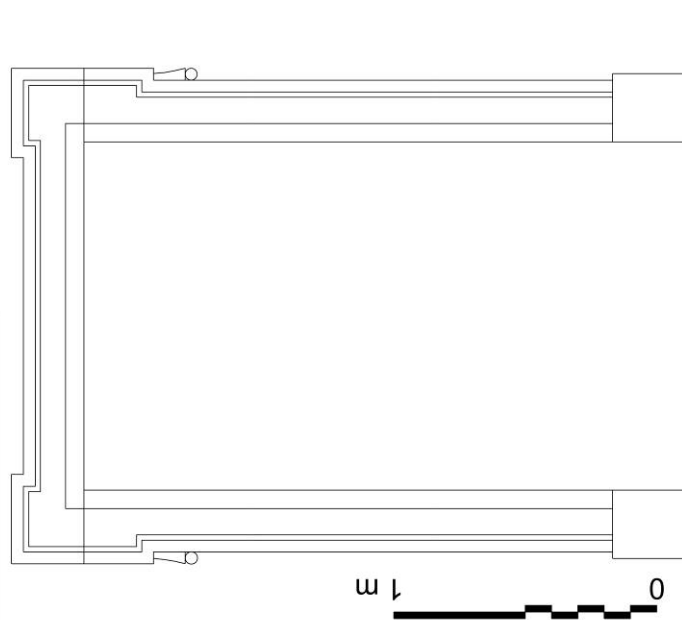

portál P3

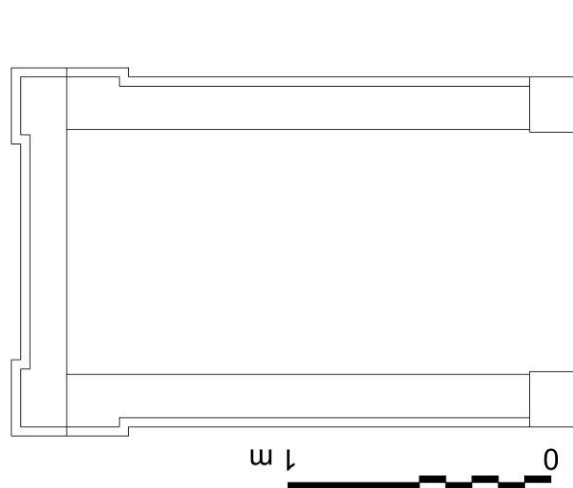

Tabulka III

portál P6

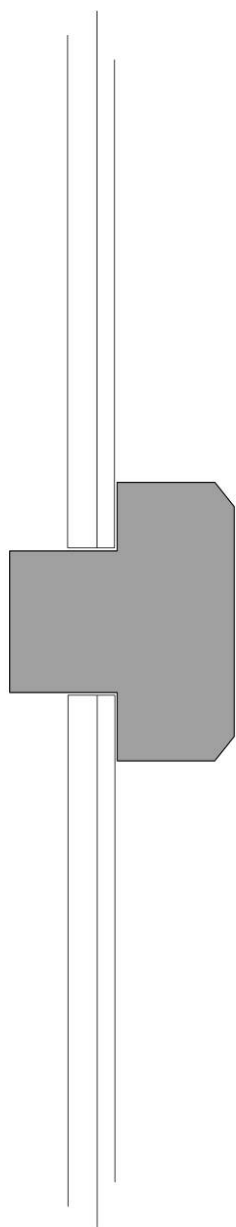
portál P5

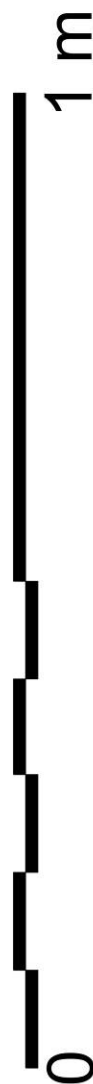
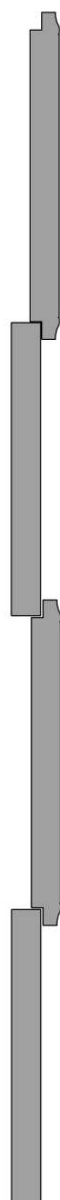
Tabulka IV

starší trémový strop v místnosti 1.08
v přízemí

průřez stropním trémem

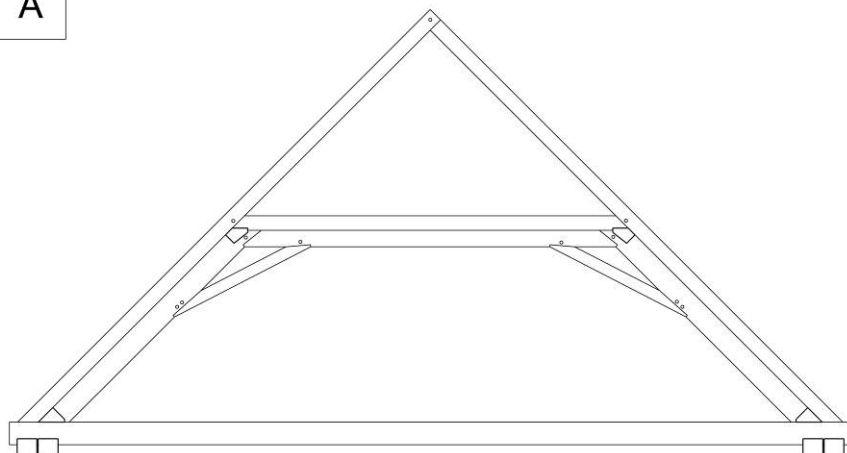

detail skladyby záklopu

TABULKA V

A

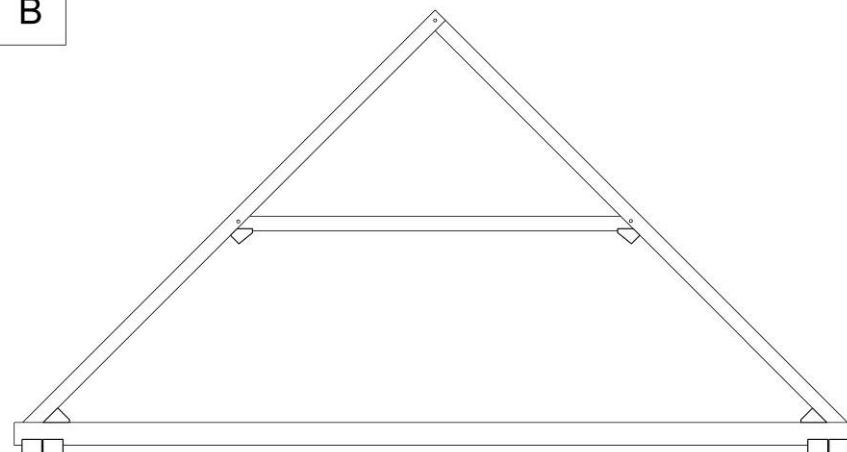

Krov - kresebná
rekonstrukce
původního stavu

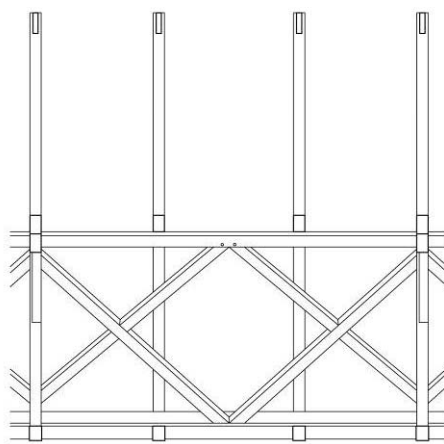
A plná vazba
B mezilehlá vazba
C podélné vázání

Bez měřítka

B

C

15. FOTODOKUMENTACE STÁVAJÍCÍHO STAVU

01. Celkový pohled na zámek od jihu. Vlevo na snímku zachycena část navazujícího hospodářského křídla a romantická válcová věž

02. Celkový pohled na jižní průčelí zámku s dominantní konstrukcí dřevěného vnějšího schodiště

03. Jižní průčelí, západní část

04. Jižní průčelí, středová partie se schodištěm

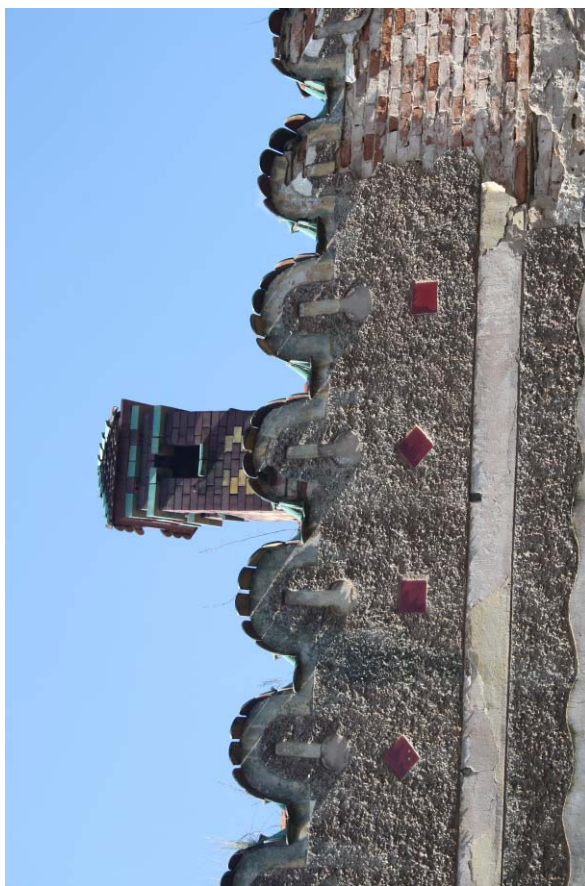
05. Jižní průčelí, východní část

06. Jižní průčelí, detail západního štítu

07. Jižní průčelí, detail středového štítu a torza věžičky

08. Jižní průčelí, detail atiky a komínu

09. Jižní průčelí, detail komínu

10. Jižní průčelí, detail dřevěného schodiště

11. Jižní průčelí, detail okna v patře

12. Jižní průčelí, portál v krajní východní ose přízemí

13. Celkový pohled na východní průčelí zámku

14. Východní průčelí, detail prostředního okna v patře

15. Východní průčelí, detail štítu

16. Celkový pohled na severní průčelí zámku

17. Severní průčelí, východní část

18. Severní průčelí, západní část

19. Severní průčelí, detail východního okna v přízemí

20. Severní průčelí, detail západního okna v přízemí

21. Severní průčelí, detail východního okna v patře

22. Severní průčelí, detail atiky se štítky

23. Severní průčelí, detail souvrství omítek (přízemí, partie pod balkónem)

24. Severní průčelí, detail zborceného středového štítu a torza trámové kostry věžičky

25. Přizemí, místnost 1.01, pohled od východu

26. Přizemí, místnost 1.01, pohled od západu

27. Přizemí, místnost 1.01, detail dlažby

28. Přizemí, místnost 1.01, detail zastropení (Z část)

29. Přízemí, místnost 1.02, pohled od severu

30. Přízemí, místnost 1.03, průhled od východu

31. Přízemí, místnost 1.03, průhled od západu

32. Přízemí, místnost 1.03, detail okna v jižní stěně

33. Přízemí, místnost 1.04, průhled od západu

34. Přízemí, místnost 1.04, průhled od východu

35. Přízemí, místnost 1.04, detail okna v arkádě

36. Přízemí, místnost 1.04, detail vstupu do 1.05

37. Přízemí, místnost 1.05, průhled od východu

38. Přízemí, místnost 1.05, průhled od západu

39. Přízemí, místnost 1.06, průhled od západu

40. Přízemí, místnost 1.06, průhled od východu

41. Přízemí, místnost 1.07, průhled od západu

42. Přízemí, místnost 1.07, průhled od východu

43. Přízemí, místnost 1.07, průhled od jihu

44. Přízemí, místnost 1.07, detail kazetového stropu

45. Přízemí, místnost 1.08, průhled od západu

46. Přízemí, místnost 1.08, průhled od východu

47. Přízemí, místnost 1.08, detail dlažby

48. Přízemí, místnost 1.08, torzo barokního trámového stropu

49. Přizemí, místnost 1.09, průhled od severu

50. Přizemí, místnost 1.09, průhled od východu

51. Přizemí, místnost 1.09, detail stropu

52. Přizemí, raně barokní portál mezi 1.09 a 1.10+1.11

53. Přizemí, místnost 1.10+1.11, průhled od jihu

54. Přizemí, místnost 1.11, průhled od jihu

55. Přizemí, místnost 1.11, detail portálu v západní stěně

56. Přizemí, místnost 1.10, průhled od jihu

57. Patro, místnost 2.01, průhled od západu

58. Patro, místnost 2.01, východní část (od západu)

59. Patro, místnost 2.01, průhled od východu

60. Patro, místnost 2.01, západní část (od východu)

61. Patro, místnost 2.01, V část J stěny s patrnými spárami v místě původních pilířů

62. Patro, místnost 2.01, S stěna v místě JV nároží původní raně barokní stavby

63. Viz 62, detail fragmentu původní raně barokní exteriérové omítky s iluzivní rustikovanou šambránou

64. Patro, místnost 2.01 – V část, otvor po schodišti do podkrovní

65. Patro, místnost 2.02, pohled od SZ z 2.01

66. Patro, místnost 2.03, průhled od západu

67. Patro, místnost 2.03, průhled od východu

68. Patro, místnost 2.03, detail dlažby

69. Patro, průhled z 2.01 do 2.06

70. Patro, místnost 2.04, průhled od západu

71. patro, místnost 2.04, průhled od východu

72. Patro, průhled z místnosti 2.05 k východu

73. Patro, místnost 2.06, průhled od východu

74. Patro, místnost 2.06, průhled od západu

75. Patro, raně barokní portál mezi 2.06 a 2.07

76. Patro, miestnosť 2.07, prúhľad od juhu

77. Patro, miestnosť 2.07, prúhľad od severu

78. Patro, prúhľad od západu (z miestnosti 2.07) skrze prostory severného traktu

79. Patro, místnost 2.08, průhled od SZ (vstup zcela vlevo již náleží sousední místnosti 2.09)

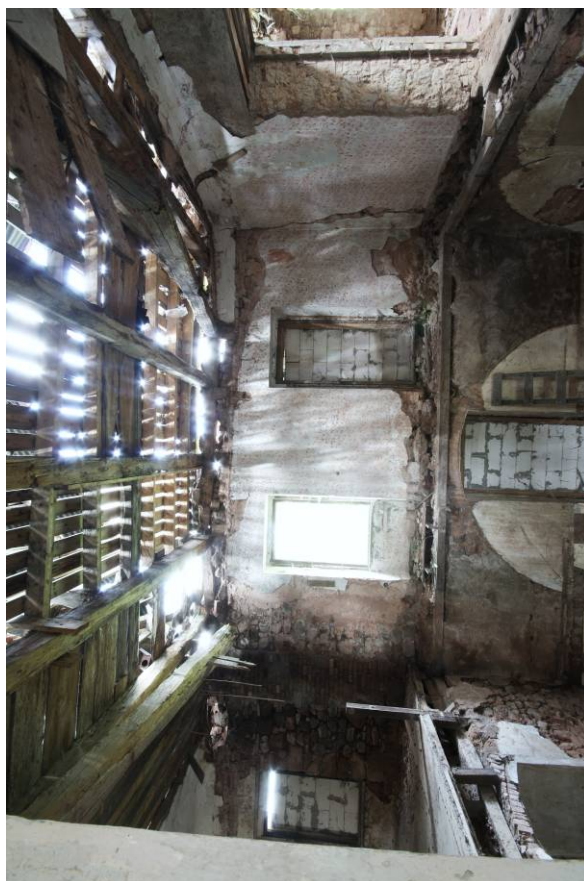
80. Patro, místnost 2.08, průhled od jihu

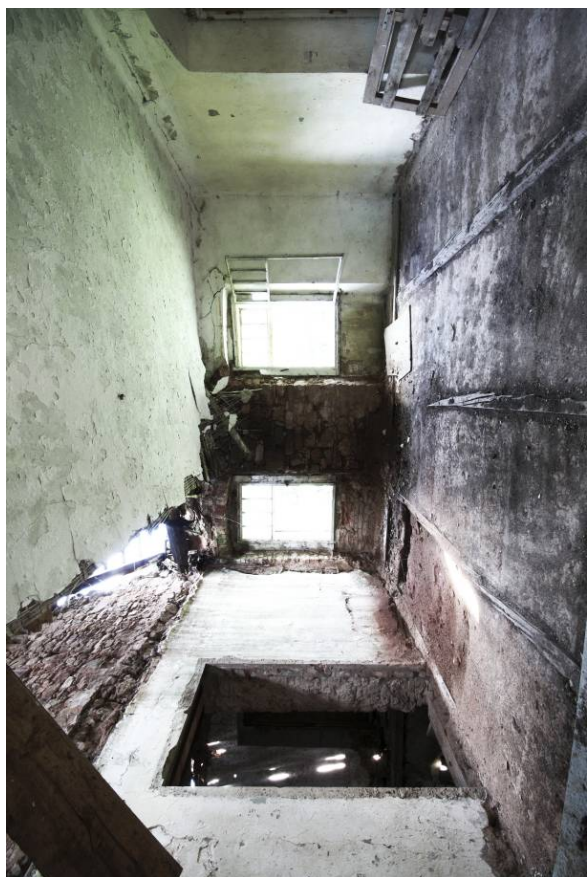
81. Patro, místnost 2.08, detail štukového dekoru stropu

82. Patro, místnost 2.09, průhled od západu

83. Patro, místnost 2.09, průhled od jihu

84. Patro, místnost 2.10, průhled od jihu

85. Patro, místnost 2.10, pohled od východu

86. Patro, místnost 2.10, pohled do SV koutu

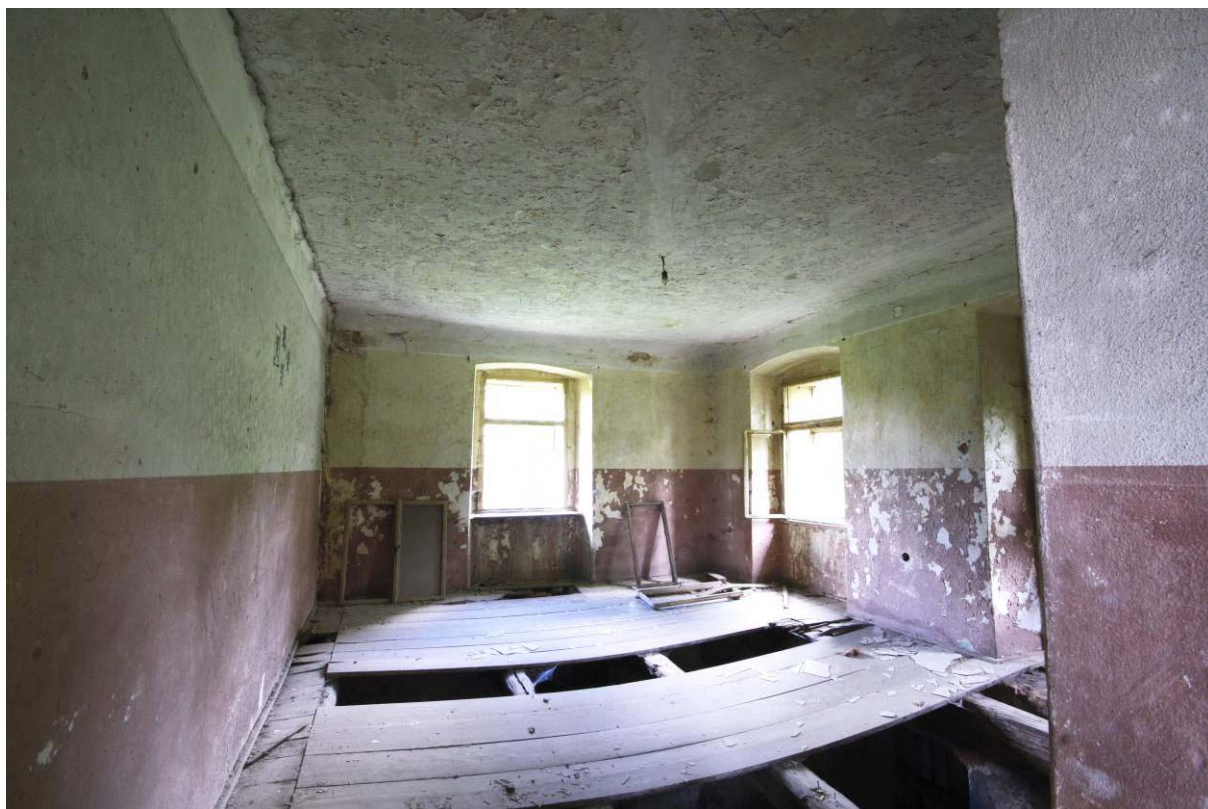
87. Patro, místnost 2.11, průhled od jihu

88. Patro, místnost 2.11, pohled na komín v JZ koutu

89. Patro, místnost 2.11, detail torza stropní konstrukce

90. Patro, místnost 2.12, průhled od jihu

91. Patro, místnost 2.12, pohled na východní stěnu

92. Podkroví, západní část, průhled od západu

93. Podkroví, západní část, pohled na konstrukci krovu od západu

94. Podkroví, západní část, pohled na krov při protipožárním štítu

95. Podkroví, detail založení konstrukce věžičky

96. Podkroví, západní část, detail podélného zavětrování krovu

97. Podkroví, západní část, detail z plné příčné vazby krovu

98. Podkroví, západní část, pohled k západnímu štítu

99. Podkroví, západní část, detail vyvěšení stropů u místností 2.07 a 2.08 v patře k vazným trámům krovu

100. Podkroví, východní část, pohled od V na protipožární štít

101. Podkroví, východní část, pohled od jihu na krov

102. Podkroví, východní část, pohled od jihu na krov

103. Podkroví, východní část, pohled na podkrovní místnost

104. Podkroví, východní část, průhled předsíní při podkrovní místnosti od západu

105. Podkroví, východní část, pohled na předsíní od východního štítu

106. Podkroví, východní část, detail rubu východního štítu jižního průčelí

107. Podkroví, východní část, detail plechové nýtované nádrže na vodu